



ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Двоброј 1051-1052 • Цена 90 динара; 2,5 КМ • 1-15. јануар 2011. • Излази 1. и 15. у месецу



СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА

СВОЈОЈ ДУХОВНОЈ ДЕЦИ

О БОЖИЋУ 2010. ГОДИНЕ

ИРИНЕЈ

МИЛОШЋУ БОЖЈОМ

ПРАВОСЛАВНИ АРХИЕПИСКОП ПЕЋКИ, МИТРОПОЛИТ
БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКИ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ,
СА СВИМА АРХИЈЕРЕЈИМА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ
— СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И СВИМА СИНОВИМА И
КЋЕРИМА НАШЕ СВЕТЕ ЦРКВЕ: БЛАГОДАТ, МИЛОСТ И МИР
ОД БОГА ОЦА, И ГОСПОДА НАШЕГ ИСУСА ХРИСТА, И ДУХА
СВЕТОГА, УЗ РАДОСНИ БОЖИЋНИ ПОЗДРАВ:

МИР БОЖЈИ ХРИСТОС СЕ РОДИ!

Блага и најрадоснија вест, браћо и сестре у Христу Господу, почиње речима светог Јеванђеља по Матеју: „Родослов Исуса Христа, сина Давидова, Аврамова сина” (Мт. 1, 1). Та вест открива и сведочи нама и свима, небу и земљи, свим видљивим и невидљивим световима, двоједину тајну и истину.

Сведочи нам истину о јединственом двоједном Родослову у историји рода људског. Сваки родослов наводи претке и потомке по једној, човечкој линији. Једино овај Родослов чини непоновљиви изузетак. Он представља не само Родослов човечји него и Божји. У њему је садржан родослов Сина Божјег и Сина Човечјег, тојест Богочовека Христа. Овај Потомак царске Давидове лозе, изникао из светог Аврамовог корена, именује се именом Исус, тојест *Спаси-штељ*, и именом *Христос*, што значи *Помазаник Божји*, изабраном Народу Божјем и свему роду људском од Бога обећани Месија, Искупитељ и Избавитељ од греха, смрти и демонских сила. Ово је, дакле, истовремено Родослов Јединородног Сина Божјег и Сина Човечјег, Рођеног од Духа Светог и Пресвете Дјеве Богородице.

Тако нам се у Исусу из Назарета јавља и дарује савршени Бог и савршени Човек. Отуда, ко Њега воли, испуњава прву заповест Божју, заповест о љубави према Богу свим срцем и свом душом, али испуњава и ону другу Његову заповест о љубави према ближњем. Јер, Он је Бог и Господ наш, Он је и најближи ближњи наш. У њему препознајемо истинског Бога, али и истинског Човека и уз то истинску свечовечност: сазнајемо шта и како да волимо у сваком људском бићу, носиоцу једне и јединствене боголике човечанске природе.

У њему, Богочовеку, утемељују се и дарују три основне светиње људског живота: светиња оца и очинства, светиња мајке и материјства, светиња детета и детиње безазлености и чистоте. Управо зато наш благочестиви народ посвећује тим светињама три недеље уочи Божића под називом *Дешинци, Машерице и Оци*. Прво, Рођењем Јединородног Сина Божјег открива нам се тајна вечног Оца и небеског очинства. „Ко види мене”, каже Господ, „види Оца који ме је послao”, а на другом месту у Јеванђељу додаје: „Ја и Отац једно смо”. Истовремено, Он нас учи Молитвом Господњом да његов Отац јесте и наш Отац: „Оче наш који си на небесима...” Према томе, земаљско очинство, само кад је укорењено у том вечном небеском очинству, задобија смисао, постаје светиња: без њега не бисмо имали право да на земљи називамо оцем било кога. Само Рођењем Јединородног Сина Божјег у вечности и у времену рађање од оца на земљи постаје рађање за вечност, а не за пролазност и нишавило.

Друго, прослављајући Материце, прослављамо светињу материјства, освештану богоматеринством Пресвете Богородице. Њеним рађањем „предвечног Бога” као „Детета младог” освећује се и осмишљује свако рођење: „Срце сваке мајке”, по песнику, „постаје срце Богомајке”. Шта на земљи има светије од мајке и узвишеније од материјства? Толико је оно свето и узвишено да је и Сâм Бог желео да се роди од Богомајке и да њену утробу учини „широм од небеса”!

Треће, дете као плод очинске и материјске љубави, рађано силом исконског Божјег благослова, представља сажетак и врхунац свих доброта и лепота којима је Бог обдарио свеколику Своју творевину.

Тако нам се, са једне стране, Христовим Рођењем открива и дарује величанствена и надумна тајна Бога као вечне Љубави у Оцу, Сину и Светоме Духу, а са друге стране, њиме се у Цркви као богочовечанској заједници и у породици као језгру ове заједнице остварује небоземна пуноћа светотројичне Тајне љубави.

Када се порекне, заборави и помрачи та небеска светотројична Тајна Бога као Љубави, онда се неминовно губи смисао породице и долази до њеног распада у равни земног јављања и остварења божанске љубави, као и до распада људског заједништва уопште. Што је мање Бога и Божје љубави у људима, то је мање љубави у људским односима; то је мање истинске љубави у браку, породици, друштву, између оца, мајке и деце, и уопште међу људима. Без Бога као Љубави, човечја љубав губи своје мерило и своју меру. Она се своди на биолошку раван, на саможивост, на обоготоврење телесне похоте; хедонизам постаје врховна људска вредност.

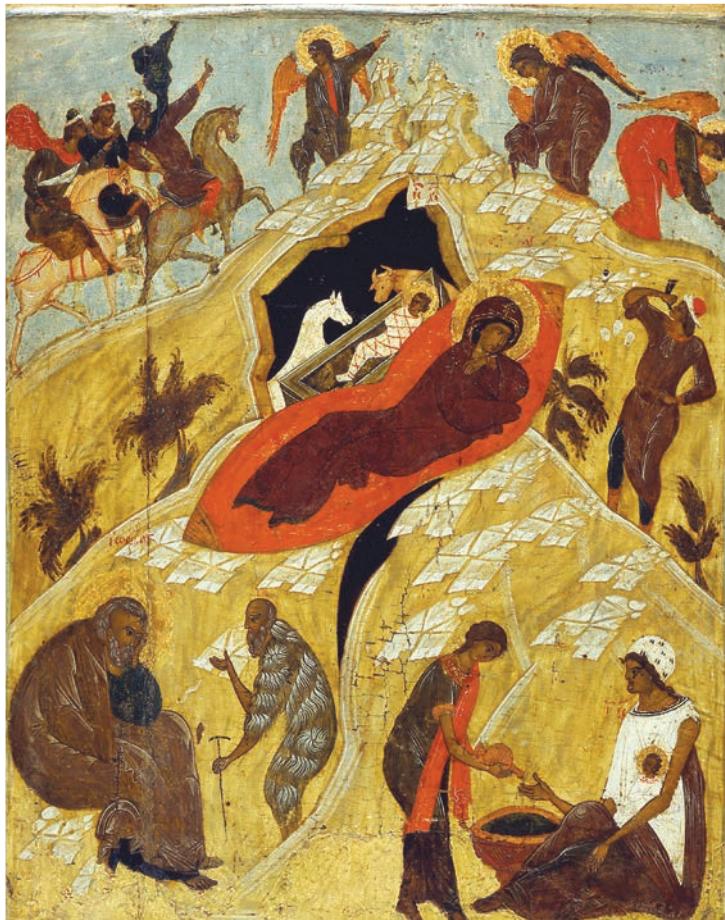
Људи нашег доба управо су на том путу обоготовравања похоте тела и телесног мудровања, телесне памети. А кад год је неко људско друштво у историји кретало тим путем, оно се неминовно налазило у предворју своје катастрофе и пред пропашћу своје цивилизације.

Једно зло у друштву прате хиљаду других зала и поремећаја. Тако, например, стављање хедонизма на пиједестал божанства – а управо то се догађа у наше време – постаје узрок масовног чедоморства и његовог озакоњења, незапамћеног у историји човечанства. Не представља ли озакоњење абортуса заправо обоготоврење саможивости и егоизма које, у крајњој линији, води рашчовечењу човека, човековом стремљењу смрти и ништавилу? Ко убија Бога у себи и дете у мајчиној утроби, уништава самога себе, угрожава само најдубље ткање и непролазни смисао живота.

Шта је друго сида, та страшна болест и пошаст нашег времена, ако не, у највише случајева, последица обесвећења светиње брака и злоупотреба полности и полне љубави, а веома често и последица њихове противприродне употребе? Као што злоупотреба богоданих психофизичких сила изазива многобројна човекова обобљења, исто тако и злоупотреба природе и природних добара око нас, човекова незајажљивост и похлепа, угрожавају саму природу, загађују ваздух и воду, биљни и животињски свет, а тиме и самог човека, који живи и дише у таквом, загађеном свету.

Многи су и дивни дарови којима је Бог обдарио човека. Човек је призван да те дарове употребљава на прави начин, не да их злоупотребљава. Плод тих Божјих дарова и стваралачких способности датих човеку јесу и савремени човекови изуми – например средства масовне комуникације: електрика, радио, филм, телевизија, новине, интернет. Та и многа друга модерна средства општења међу људима и преношења духовних, научних, животно практичних, моралних, естетских, културних и других вредности и свечовечанских искустава, поред не малих добара која доносе човеку и човечанству, такође могу бити и бивају злоупотребљена. Коришћењем речи, слике, игре и мелодије ова драгоценна средства доприносе човековом просвећењу, духовном и моралном преображају, неговању и

БОЖИЋНА ПОСЛАНИЦА



усавршавању заједничког живљења људи, њиховом обједињавању и свечовечанском сазревању у слободи и у добру, у врлинском узрастању према богоданој безмерној мери човековог достојанства.

Али, ако се ти дарови и средства злоупотребе, као и све друго у човеку и око човека када се злоупотреби, у опасности су да се претворе у извор човековог помрачења и пропасти. Наместо да буду извор човековог просветљења, преображења и оздрављења, у опасности су да се претворе у помрачилиште и тровачници људске свести и савести. Свођење човека на нагонско, распаљивање сликом, речју, игром и музиком човекових слепих инстиката, пропагирање насиља, зла и суворости, не води ли све то поробљавању човека уместо његовој слободи, умножавању злочина међу људима уместо умножавању добра и доброте, јачању самољубља уместо истинске љубави? Ту се све подређује бесловесном нагону и профиту, трговини; све постаје роба за продају: Бог и човек, отац и мајка, очинство и материнство, дете и отаџбина!

Пропагирање разврата и бестидности, које преко тих средстава данас допире до најскривенијег кутка земљиног шара, не постаје ли узрок обесмишљења брачне и породичне љубави, извориште свакаквих перверзија, злочина и насиља?

Заиста, људска слобода и човекова права су неограничене. Све је човеку слободно и све спада у област његових права – тако га је Бог створио. Но да ли је свака слобода истинска слобода и да ли је све оно на шта човек мисли да има природно право – истинско и човека достојно право? Два су пута пред човеком: пут живота и пут смрти. Да ли

слобода којом човек себе и ближњег свог чини робом смрти и ништавила јесте истинска слобода? Човек је слободан да изврши самоубиство и злочин сваке врсте. По мери наопако схваћене слободе, човек може да постане људождер, убица, крвопија... Но слобода која својим насиљем лишава ближњег слободе и начин упражњавања свога права путем насиља над другима, лишавајући их њихових права и правде – претварају се у тиранију и безакоње. Једно одступање са пута добра и живота, рађа безброја смрти и неправди.

Тако, например, у добра својства савременог човека и човечанства спада истрајна борба за људска права и слободе. Оно, међутим, што при томе није добро јесте мешање добра и зла, светlostи и таме, греха и врлине, љубави и мржње. Поготову није добро, у име праве и слободе, поистовећивати злоупотребу природних и богоданих сила човекових и њихову употребу, сагласну са богоданим устројством и циљем човекова битисања. Само они који су обајсани светлошћу Христовог Рођења знају да разликују употребу и злоупотребу, лажну слободу од праве слободе, самоубилачко људско право од његовог упражњавања на начин достојан човека и људске заједнице, на градитељски и животодавни начин.

Презирање здравих, Богом даних закона људске природе, преображеных Христовим Рођењем у безмерну „меру раста висине Христове“, и обоготоврење неприродног блуда и прељубе не могу, по самој природи и моралном поретку ствари, а да не заврше демонизацијом и разарањем човечности у самој њеној сржи.

Не можемо и не смејмо, браћо и сестре, као сведоци Христове истине о Богу, човеку и свету, свесни свог вечног и богочовечног звања пред Богом, да не укажемо на ове и друге опасности које данас прете човеку и угрожавају његову истинску слободу и аутентична права, скрнавећи његово боголико достојанство. Поред индивидуалних права и слобода постоје, као што знајмо, и колективна или корпоративна права и слободе – права Цркве, било које заједнице, права народа и слично. Ни она прва данас се не поштују, а шта тек рећи о овим другима? Најтежи пример јесте, нажалост, однос многих и премногих моћника према праву српског народа на Косову и Метохији на живот, слободу и будућност. Поред свега осталога, страшни злочин трговања органима невиних српских жртава мржње и терора одвијао се уз ледено, равнодушно, у многим случајевима саучесничко ћутање представникâ међународне заједнице, ма шта тај израз значио, а они су итекако знали шта се стварно дешава „на терену“. Штавише, укључили су се у грађење нечије наводне независности управо на таквим темељима! Али истина и Божја правда увек имају последњу реч. То нам јемчи Рођење Христове, то већ осећамо и знајмо.

Божић је празник мира и љубави, праштања и мирења, слоге и јединства. У име тих божићних, богочовечанских духовних дарова и вредности позивамо све вас, драга наша део духовна, да живите и делате у духу непоколебиве верности својој Мајци Цркви, њеном јединству, вековном поретку и одлукама њених највиших и једино надлежних јерархијских тела. Немојте дозволити да иког од вас збуњују неистине и заводе грубе клевете појединача и групица које, вођене својим секташким заблудама, свесно или несвесно служећи непријатељима Цркве и вере Христове, покушавају да оспоре духовни ауторитет Цркве и њене законите јерархије и да га замене лажним ауторитетом самопроглашених вођа. У исто време, свима нама је света дужност да се молимо Богодетету Христу, Сунцу Правде, за покајање и просвећење свих заблуделих и за живот и спасење свега света.

БОЖИЋНА ПОСЛАНИЦА

На крају, радујући се Богу и Божићу и прослављајући Христа Богомладенца као „једино ново под сунцем”, запевајмо сви, једним срцем и једном душом, песму пастирâ и анђела:

„Слава на висини Богу, а на земљи мир, међу људима добра воља!”

Мир Божји – Христос се роди!

Дано у Патријаршији Српској у Београду, о Божићу 2010. године.

Васи молитвеници пред колевком Богомладенца Христа:

Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски ИРИНЕЈ
Митрополит загребачко-љубљански ЈОВАН
Митрополит црногорско-приморски АМФИЛОХИЈЕ
Митрополит дабробосански НИКОЛАЈ
Епископ шабачки ЛАВРЕНТИЈЕ
Епископ зворничко-тузлански ВАСИЛИЈЕ
Епископ сремски ВАСИЛИЈЕ
Епископ бањалучки ЈЕФРЕМ
Епископ будимски ЛУКИЈАН
Епископ канадски ГЕОРГИЈЕ
Епископ банатски НИКАНОР
Епископ новограчаничко-средњезападноамерички ЛОНГИН
Епископ источноамерички МИТРОФАН
Епископ жички ХРИЗОСТОМ
Епископ бачки ИРИНЕЈ
Епископ британско-скандинавски ДОСИТЕЈ
Епископ бихаћко-петровачки ХРИЗОСТОМ

Епископ осечко-пољски и барањски ЛУКИЈАН

Епископ средњоевропски КОНСТАНТИН

Епископ западноевропски ЛУКА

Епископ тимочки ЈУСТИН

Епископ врањски ПАХОМИЈЕ

Епископ шумадијски ЈОВАН

Епископ славонски САВА

Епископ брничевски ИГЊАТИЈЕ

Епископ милешевски ФИЛАРЕТ

Епископ далматински ФОТИЈЕ

Епископ будимљанско-никшићки ЈОАНИКИЈЕ

Епископ захумско-херцеговачки ГРИГОРИЈЕ

Епископ ваљевски МИЛУТИН

Епископ рашко-призренски ТЕОДОСИЈЕ

Епископ западноамерички МАКСИМ

Епископ горњокарловачки ГЕРАСИМ

Епископ аустралијско-новозеландски ИРИНЕЈ

Епископ умировљени захумско-херцеговачки АТАНАСИЈЕ

Викарни Епископ хвостански АТАНАСИЈЕ

Викарни Епископ јегарски ПОРФИРИЈЕ

Викарни Епископ диоклијски ЈОВАН

Викарни Епископ моравички АНТОНИЈЕ

ПРАВОСЛАВНА ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА:

Архиепископ охридски и Митрополит скопски ЈОВАН

Епископ полошко-кумановски ЈОАКИМ

Епископ брегалнички и мјестобљуститељ

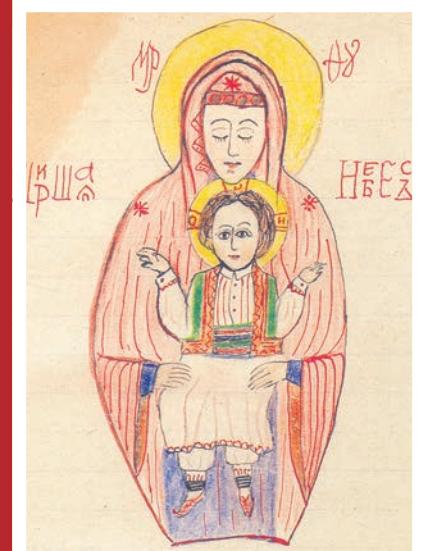
Епархије битольске МАРКО

Викарни Епископ стобијски ДАВИД

Свешти Владика Николај Божић



Из љубави жарке Ти се с неба спусти,
Из вечне красоте у ругобу муке,
Из вечне светлости у мрак злобни, густи,
Дављеним у греху пружи свете руке.
Зачуди се небо, земља затресе се,
Добро дошо Христе! Људи радујте се!
Из љубави жарке, којом свет сотвори,
К'о роб се понизи, да робље одрешиш,
Да обновиш куђу што Адам разори,
Да мрачне просветиш, грешне да разрешиш.
Љубав не зна страха нити понижења,
Добро дошо Христе Владико спасења!
Из љубави жарке, Царе свих красота,
Ти остави блесак красних Херувима,
У пејину си је људскога живота
С буктињом и миром очајним људима.
Устраши се земља како да Т' одржи?
Добро дошо Христе, Тебе небо држи!
Девица прекрасна давно Ти се нада
Земља ти ју диже да се кроз њу спустиш
С високог престола, из небеског града,
Да донесеш здравље, грехе да отпустиш.
О девице света, кадилнице златна,
Слава ти и хвала, мати благодатна!



Цртеж Мајке Божје и
Хришћа у народној ношњи,
раг Свешти владике Николаја

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

ГОДИНА 43 ■ ДВОБРОЈ 1051/1052 ■ БЕОГРАД, 1-15. ЈАНУАР 2011. ■ ЦЕНА 90 ДИН

Излазе са блајословом Његове Светојоши Патријарха српског Иринеја.

Издаје Информативно-издавачка усаванова

Светој Архијерејској Синоди Српске Православне Цркве.

Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник

Епископ бачки Иринеј

Главни и одговорни уредник

Президент мр Александар Ђаковац

Оперативни уредник

Бранимир Нешић

Технички уредник, саветник

Марко Марковић

Секретар редакције

Лидија Глишић

Фотограф

Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције

Драган Николић,
Сања Лубардић, Славица Лазић,
Ђакон Оливер Суботић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун. Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:

145-4721-71 Марфин банка

Далматинска 22 Београд

Текући рачун девизни број:

Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)

Account with inst: 935-9522-10

Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)

Beneficiary: RS35145007110000024015

Српска Православна Црква, Краља Петра 5, Београд

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 64 85-88-486

Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113

Факс: +381 11 3282 588

e-mail: pravoslavlje@spc.rs - редакција
preplata@spc.rs - претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фођојрафије се не врађају. Текстови и урлоци објављени у „Православљу“ представљају сопствене ауторе.

Штампа: „Политика“ А. д.

ЦПИ - Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

Дистрибутор: „Polydor“ доо,

Локина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац

тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

271.222 (497.11)

ИССН 0555-0114 = Православље

ЦБИСС.СР-ИД 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера Републике Србије



Насловни

Усвојићење

Епископа рашко-призренске Теодосија

фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

Историја

Уједињење Српске

Православне Цркве 1920. год.

18-19

Богословље

Тајна Блаженстава као
лествица образовања по
светом Јовану Златоустом

20-21

Духовност

Најава Хришћовој рођењу у Старом Завешу
Емануил – с нама Бог

22-23

Поводи

Прослављање Нове године

24-26

Свети Никола у великом
граду: Деда Мраз, Божић и
конзумеризам

26-27

Разговор

Коча Брагић, академски сликар
Сусрет са највећим пријатељем

28-30

Црква и наука

Крајак осврћ на историју њојма
Ест/Етика

32-33

СЛОПШТЕЊЕ

Божићна посланица

2-3

ДОГАЂАЈ

У Призрену свечано
устоличен Епископ рашко-
призренски Теодосије

6-7

ЖИВО СЛОВО

Присујућа беседа новоусвојеној
Епископа рашко-призренске Теодосија
Будућност заснована на
правди и истини Божјој

8-10

ЦРКВА И ДРУШТВО

Стање манастира
на Косову и Метохији

10-12

СЛОПШТЕЊЕ

Саопштење за јавност
Светог Архијерејског Синода
Српске Православне Цркве

13

ЈУБИЛЕЈ

Прослава јубилеја српске
црквене просвете

15-17

ПРАВОСЛАВЉЕ

У Призрену свечано Епископ рашко-призре

Свечаним чином увођења у трон 26. децембра 2010. л. Г. устоличен је новоизабрани Епископ рашко-призренски Теодосије. Свету архијерејску Литургију у новообновљеном Саборном храму Светог Георгија у Призрену служио је Његова Светост Патријарх српски Иринеј уз саслужење великог броја архијереја СПЦ: Митрополита црногорско-приморског Амфилохија и епископа: шабачког Лаврентија, бачког Иринеја, бихаћко-петровачког Хризостома, тимочког Јустина, врањског Паҳомија, шумадијског Јована, будимљанско-никшићког Јоаниција, захумско-херцеговачког Григорија, западноамеричког Максима, умировљеног захумско-херцеговачког Атанасија, викарног епископа јегарског Порфирија, брегалничког Марка (Охридска Архиепископија), као и више од 70 свештенослужитеља из више епархија. Међу свештенством су били и представници Грчке Православне Цркве са монасима из Свете Горе, као и представници Руске Православне Цркве. Велики број монаха и монахиња из више манастира СПЦ такође је учествовао у овом свечаном чину заједно са преко 1.500 верника. Свету Литургију певао је црквени хор из Ниша заједно са хором богослова призренске Богословије Св. Кирила и Методија (привремено измештene у Ниш), који су дошли са ректором Богословије,protoјерејом-ставрофором Милутином Тимотијевићем.

Свешаност у Призрену је прошла достојанствено и мирно. Безбедност су дисcretно пружали припадници немачког КФОР-а, ЕУЛЕКС-полиције и КПС-а.

Слово Патријарха српског

Обраћајући се епископу Теодосију, кога је увео у трон Епископа рашко-призренског, као и присутним верницима, Патријарх српски Иринеј је подсетио на страдалну судбину Цркве и српског народа на Косову и Метохији, као и самог царског града Призрена, поменувши молитвене речи владике Николаја: „Боже, поштеди остатак!“

„Ово је велики дан, дан устоличења епископа који треба да настави историју и живот Српске Цркве на простору Косова и Метохије и да улије нову снагу,



нову благодат историји. У том великом велу наша Црква је изабрала човека у кога има пуно поверење, пуно наде и очекивања да ће моћи да одговори том тешком, страшном времену у коме живимо, и у коме се налази народ српски на Косову и Метохији. На основу онога што до сада знамо, на основу мудрог управљања Високим Дечанима, владика Теодосије је заслужио да му се повери овако велики задатак, а то су пре свега повратак и обнова народа и обнова светиња на Косову и Метохији“ – казао је Патријарх српски Иринеј предајући епископски жезал новом архијерејству рашко-призренском.

После беседе Његове Светости, присутним се обратио Епископ рашко-призренски Теодосије (беседу новоустоличеног Епископа рашко-призренског преносимо на наредним страницама *Православља – йерим. рег.*)

Од званичника, свечаном чину устоличења и пријему у новој згради Епископије у Призрену присуствовали су потпредседник владе Србије и министар унутрашњих послова Ивица Дачић, министар за Косово и Метохију Горан Богдановић, министар вера Богољуб Шијаковић, изасланик председни-

ка Србије Млађан Ђорђевић, као и више политичких представника косовско-метохијских Срба из свих делова јужне српске покрајине. Од међународних представника данашњој свечаности у Призрену присуствовали су командант КФОР-а Ерхард Билер са подручним немачким и италијанским командантима генералом Томасом и пуковником Јелићанијем, представници УНМИК-а и ЕУЛЕКС-а, представници канцеларије ЕУ у Приштини, ОЕБС-а, Савета Европе и осталих међународних канцеларија. Устоличењу новог Епископа рашко-призренског присуствовао је римокатолички бискуп Косова Дод Ђерђи са сарадницима.

Свешаност у Призрену је почела у јутарњим часовима уласком архијереја, на челу са Патријархом српским у препуном Саборни храм Светог Великомученика Георгија.

После Свете Литургије и свечаног увођења у трон владике Теодосију у трон Епископа рашко-призренског, Патријарх српски Иринеј и Митрополит црногорско-приморски Амфилохије су још једном поздравили верни народ са балкона обновљеног епископског дво-

УСТОЛИЧЕН НСКИ ТЕОДОСИЈЕ



ра, док је новоустоличени епископ Теодосије верном народу у храму давао за благослов иконице Светог Ђорђа, а епископ Атанасије (Јевтић) деци у порти Епископије делио бомбоне.

Након устоличења, епископи, свештенство и један део верног народа продужили су пут до манастира Високи Дечани, где је владика Теодосије са братством манастира приредио свечани ручак.

Устоличење епископа Теодосија истовремено је означило и повратак седишта Рашко-призренске епархије у Призрен после једанаестогодишњег изгнанства.

Саборни храм Светог Ђорђа и зграда Епископије били су запаљени у мартовском погрому 2004. л. Г. Захваљујући обнови, која се спроводи преко Савета Европе, епископ Теодосије, који је од стране Светог Архијерејског Сабора СПЦ протеклих година био задужен за процес обнове, успео је да у потпуности обнови комплекс Епископије са саборним храмом и парохијским домом, у који се ових дана уселио и парохијски свештеник Слободан Ђорић са породицом.

Повратак седишта Епархије у Призрен и постављање редовног парохијског свештеника треба да охрабри Србе на повратак и укаже на значај јужног дела Косова и Метохије.

Представници државе Србије

Обраћајући се новоустоличеном епископу, министар вера др Богољуб Шијаковић је истакао одговорност и значај ове дужности, коју владика Теодосије преузима у једном од најпредломнијих периода историје јужне српске покрајине. „Посебна радост за све нас данас јесте што смо се саборно и молитвено окупили у царском Призрену, који је данас заиста био град Цара Славе Христа Господа“ – рекао је министар Шијаковић.

Министар унутрашњих послова Републике Србије Ивица Дачић је изјавио да је срећан што је присуствовао устоличењу Епископа рашко-призренског и што се поново налази у Призрену, свом родном граду: „Први пут сам у овом граду, где сам рођен, и то после 44 године. На жалост, данас овде живи



мало Срба, али је веома битно да се виде трагови српског постојања – без обзира на тренутну ситуацију.“

„Бити у Призрену, где живи мали број Срба, веома је потресно, али ме радује велики број људи на устоличењу епископа Теодосија“ – изјавио је министар за Косово и Метохију Горан Богдановић и додао: „Данашињи догађај показује да можемо да обновимо Српску Цркву и богословију не само овде, него на читавој територији Косова и Метохије... Морамо учинити све да се поново вратимо јединству, да се поново вратимо на своја вековна огњишта јер само тако можемо да битишемо и да опстанемо. Бојим се да нас све друго дезорганизује и да нас води у нове поделе и нестајање.“

Млађан Ђорђевић, саветник председника Републике Србије, уручио је епископу Теодосију епископско жезло, крст и панагију – знаке епископског достојанства – обративши се следећим речима: „Драги владико Теодосије, данас си добио велику част, али и велику обавезу да будеш архијереј и на овој светој земљи српској, да чуваш и сачуваш све оно што су генерације Срба од светих Немањића и Светог Кнеза Лазара, па све до данашњих дана чували и предали нашој генерацији. Чувајући ове светиње, добио си обавезу да се бринеш о души нашег народа, која је похрањена у њима, да бисмо сви ми, свако на својој дужности и са свог места, будућим генерацијама у наслеђе предали ово непроцењиво благо, за које наши преци нису жалили ни живот да положе.“

● Извор: Рашко-призренска епархија

Присућена беседа новоустановленој

Будућност заснована на

Ваша Светости,
Ваше Високопреосвештенство,
Ваша Преосвештенства,
Поштована господо,

Богодубиви народе ове свете и богоспасаване Епархије,

Узносећи благодарност Господу Богу Творцу нашем, у Светој Тројици слављеном и обожаваном, Оцу и Сину и Духу Светоме, изабран промислом Божијим и благовољењем Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, са страхом и трепетом улазим у овај свештени трон епископа рашко-призренских.

Смилено се прихватам архијерастирског жезла, свестан велике одговорности и надумне тајне епископског служења, сећајући се речи Апостола који говори: „Пазите, дакле, на себе и на све стадо у коме вас Дух Свети постави за епископе да напасате Цркву Господа и Бога коју стече крвљу својом“ (Д.ап 20,28). Страшне су ово речи јер

је Епископ, као Божији доноуправитељ, позван да напаса стадо Христово, које је Господ искупио на крсту и призивао у већну јаједницу са Оцем и Духом Светим. Зато је трон Епископа који следије Христу истовремено и крст Господњи јер – ходећи за Христом – позвани смо да ходимо путем његовог страдања да бисмо се тако удостојили и Васкрсења и непролазне славе Царства Небеског.

Прихватићи се ове свештене дужности, која надилази људске снаге, присећам се речи молитве да „Божан-

ска благодат немоћи људске исцељује и недостатке допуњује“. Знам да не могу ништа сам по себи чинити, већ једино у јаједници са браћом својом свештеницима и верним народом јер је свака епархија Црква у којој саборно живимо и деламо служећи једни другима у смирењу и љубави, а не чекајући да нам други служе. Зато и овом приликом смилено просим ваше молитве како бих се уздостојио да до краја достојно изнесем овај подвиг „правилно управљајући речју истине Господње“ и сачувавши веру православну, која нам је предата од Христа Господа преко Светих Апостола и Отаца Цркве, и коју смо дужни неокрњену да предамо онима који долазе после нас.

У Светој Литургији, у којој смо се причестили Телом и Крвљу Христовом, проживљавајући присуство Царства Небесног, још једном смо потврдили јаједницу у Христу. У епископском служењу најузвишенија служба јесте управа Тајна Евхаристије јер Црква себе изражава Литургијом, као јаједница народа Божијег око епископа, који је, по речима Светог Игњатија Богоносца, икона Христа Сина Божијег у литургијском сабрању. Зато су Литургија и богослужење плућа наше Цркве, којима она дише и живи пловећи Духом Светим по овом животу као лађа ка вечности.

Древни хришћански писац каже да хришћани на земљи живе, али обитавају на небу и да им је свака земља отаџбина, а опет су на земљи странци. Тада парадокс је управо и суштина нашег хришћанског поимања стварности, у којој живимо за вечност, истовремено остављајући дубоко укључени у све токове земаљског живота. Духовни живот није незаинтересованост за свет око нас, већ живи и стална свест да овај живот није наше крајње исходиште и да не може да буде мерило вредности за које живимо.

Пре више од шест година, промислом Божијим, као викарни епископ липљански, удостојен сам епископског чина. Ово свештено достојанство примио сам са радошћу и страхом знајући да ће моје дотадашње служење Богу, као игумана царске лавре Високи Дечани, морати да буде још преданије и ревносније него до тада. Деветнаест година проведених на Косову и Метохији за мене су били највећа школа живота, у којој сам упознао овај благочестиви народ и заволео ову благословену земљу косовску и метохијску. Године рата и страдања научиле су ме како су страшни понори људске природе, њена немоћ и слабост, али и колико је велика Сила Божија, која се најјаче у опасностима пројављује.

Сада, када преузимам дужност епархијског архијереја свештене Рашко-призренске епископије, одговорност која ми се даје неупо-

Ейскога рашко-призренској Теодосија

правди и истини Божјој

редиво је већа. Свестан сам да ми се повераја једна од најугледнијих епархија наше Свете Цркве. Настала сједињењем Рашке и Призренске епархије 1808. лета Господњег, ова епархија обухвата просторе на којима је наш благоверни народ оставио за собом бројне светиње, које и до данас сијају као светила наше вере и потпора наде у Христу Спаситељу.

Епископије Рашка и Призренска почињу се још у давном 11. веку у повељама византијског цара Василија Другог. Епископске катедре су на овим просторима постојале и раније, о чему сведоче најстарија хришћанска предања из византијских извора, као што је житије хришћанских првомученика Флора и Лавра, који су пострадали у древној Улпјани, где је у њихову част била подигнута базилика, чији остаци још постоје.

Црква на овом простору посебан замах добија 1219. године, када ове две епархије заједно са суседним косовско-метохијским епархијама – Хвостанском и Липљанском – улазе у састав светосавске Архиепископије жичке, а још више од када је седиште Архиепископије средином тринаестог века пренесено у данашњи манастир Пећку патријаршију.

Манастири, испоснице, пештере које су никле широм данашњег Косова и Метохије живо сведоче о јаком црквном и духовном животу, који је чврсто уgraђен у темеље идентитета српског народа. Ако је са светосавским и светолазаревским предањем српски народ закључио историјски свој Завет са Богом, српске светиње су печати на тој повељи, живи сведоци наше вере и верности Христу, Који нас је призвао у породицу хришћанских народа. Сопоћани, Бањска, Грачаница, Високи Дечани стубови су православног и српског постојања, који су одредили наш духовни и историјски пут и сежу од земље ка небу указујући нам шта смо били, шта јесмо и шта треба да будемо. Древна саборна црква Богородице Љевишке, која је у прошlostи била саборни епископски храм, и данас – иако рањена и запаљена – сведочи својом узвишеном лепотом историју ове свештене катедре и овог древног града, у коме су се вековима повезивале разне културе и цивилизације.

На овоме часном трону седели су многи свети архијереји наше Цркве, међу којима је и блаженопочивши патријарх Павле, који је овде, у Призре-

ну, епископовао пуне 33 године. Чувајући неугашеном лучу наше православне вере, одавде ју је понео на престо Патријарха Српских светлећи, тако, целом нашем верном народу. Поменуо бих и Епископа Серафима, који је седео на епископској катедри рашко-призренској у тешке дане на почетку Другог светског рата, и који је заједно са својим свештениством, монаштвом и народом понео крст страдања завршивши у хришћанском смирењу и трпљењу свој мученички подвиг далеко од свог дома, у Албанији. На сличан начин, после тешких ратних страдања, и епископ Владимира је смирено носио бреме свога народа. По његовој жељи, сахрањен је на градском гробљу у Призрену показавши и тиме своју приврженост пастиви, која му је од Бога била повериена.

Историју Цркве на овим просторима нису писали само епископи, већ и бројни подвигници, Св. Петар Коришки и Јоаникије Девички, наши свети краљеви, али и бројни знани и незнани мученици рода српскога, међу којима су и у наша времена двојица засијала својим мученичким подвигом – Харитон и Стефан, новомученици косовски и метохијски.

Данас, када сам удостојен да пастирствујем на просторима Косова, Метохије и Рашке, Српска Црква, по који пут, проживљава још једну голготу. Али знајући да се Сила Божија у немоћи пројављује, сви – и поред невоља које свакодневно пролазимо – осећамо велико духовно укрепљење. Обновом наших порушених светиња, наших домова, и повратком расељених стално доживљавамо духовну обнову и силину тајне Христовог васкрсења, које својом светлопшћу побеђује сваку таму и смрт, и сваку тугу претвара у духовну радост.

Данас је паства ове епархије мало стадо коме Господ говори; „Не бој се, мало стадо, јер би воља Оца вашега да вам даде Царство“ (Лк 12, 32). Зато су у овим тренуцима моје мисли и молитве заједно са мојим епархијотима, посебно старим, немоћним и повратницима, а нарочито са децом. Позивам их да у чврстој нади и вери у Господа остану и опстану на својим огњиштима сведочећи веру својих отаца и живећи достојно, попут својих светих предака.

Добро знамо да је тешко живети у сталној неизвесности, гледати рушевине својих храмова и гробаља, а још теже видети своје градове, као што је При-

зрен, у коме данас живи само двадесетак Срба. Ипак, нада и узданица наша јесте Господ, који нас стално учи да у невољама не посустајемо, не дозволимо горчини да ће у наше срце и не губимо љубав.

Живећи на овим просторима, позвани смо да делимо ову земљу и воду, ваздух и сунце са свима онима који живе са нама и поред нас сведочећи непрестано своју веру у Христа човекољупца и чувајући љубав према ближњима. Господ нам је показао да је љубављу могуће победити свет. Зато је ова Божанска заповест наш позив и наша дужност, посебно на овим просторима, где се „безакоње умножило и охладњела љубав многих“ (Мт 24,12). Чувајући своју веру, не смео да изгубимо свест за васељенску мисију наше Цркве и одговорност за све око нас, са којима нас је Бог позвао да делимо ову земљу. Зато наше сведочење треба да буде увек надахнуто свешћу да је сваки човек, као носилац лица Божијег, позван да учествује у непролазном Царству Господњем, а да ми, као сведоци истине Христове, носимо одговорност колико ће други у нама видети Христа.

Одлучно бранећи свој народ и светиње, свој вековни хришћански и православни идентитет, не смео заборавити да смо позвани да градимо мостове мира, да будемо спремни да волимо и опростимо како бисмо се у Вечном Животу удостојили милости и Царства Божијег. Зато се са овога места обраћам не само православном српском народу ове богоспасаване епархије, већ и нашим комшијама – Албанцима, Турцима, Бошњацима, Горанцима, Ромима и свима осталима који живе на овој благословеној земљи – позивајући их да заједно у миру и међусобном поштовању градимо будућност за млађе генерације.

Наша будућност треба да буде заснована на правди и истини Божијој како би свако од нас пружио свој допринос праведном решењу свих питања са којима се сучавамо.

Нека би Бог дао да се на овим просторима никада више не понове дани сукоба, мржње и рата.

Обраћам се и међународним цивилиним и војним представницима позивајући их да Божју правду увек имају изнад свих овогоземаљских интереса и да стално буду свесни одговорности коју – у решавању статуса и свих важних питања која се односе на Косово и Метохију – имају и пред Богом и пред историјом.

Користим ову прилику да посебно изразим благодарност Вама, Ваша Светости, на Вашем поверењу и подршци. Ваши савети ће ми бити стална потпора и укрепљење у пастирском раду.

Нарочиту благодарност дuguјем и досадашњим мјестобљуститељима ове богоспасавање епархије, умирољеном Епископу захумско-херцеговачком Атанасију и Митрополиту црногорско-приморском Амфилохију, уз које сам се ових претходних месеци учио пастирском раду и одговорности, бризи и љубави за страдалну Цркву Христову.

Посебно благодарим свештенству и благоверном монаштву Епархије који су остали верни својој Цркви и, заједно са верним народом, показали духовну зрелост и одговорност у чувању црквеног поретка и предања. Јединство Цркве, засновано на поштовању црквеног поретка и устројства, представља основни темељ на коме заснивамо наш архијастички рад.

Са радошћу и благодарношћу посебно поздрављам присутну браћу архијереје, који су дошли да нас молитвено подрже и поделе са нама духовну радост.

Поздрављам и све свештенике, ђаконе, преподобне монахе и монахиње, који су нам донели благослове из својих парохија и манастира широм наше Православне Цркве.

Поздрављам овде присутне представнике Римокатоличке цркве и Исламске заједнице, цивилне и међународне представнике. Искрено се надам да ћемо развијати међусобне односе, засноване на поштовању и разумевању, али и заједничкој одговорности да чинимо све што до нас стоји да би завладали мир и слога међу народима на Косову и Метохији.

Поздрављам и овде присутне државне представнике, као и све наше пријатеље, добротворе, приложнике, који годинама искрено помажу светиње и народ на Косову и Метохији трудећи се да нам помогну да обновимо своја села и домове, цркве и гробља, прехранимо гладне у народним кухињама и помогнемо сиромашне.

Конечно, благодарим и благоверном народу ове богоспасавање епархије, Епархије рашко-призренске, и свим верницима наше Цркве који нису жалили труда да и у овим зимским данима дођу до древног и царског града Призрена. Свима вама присутним и онима који су желели, а данас нису могли да дођу, упућујем речи искрено благодарности, уз архијастички благослов:

Благодат Господа нашега Исуса Христа, и љубав Бога и Оца и заједница Светога Духа да буде са свима вами. Амин!

Стање манастир приликом Патријархов

После Патријарховог устоличења 3. октобра 2010. л. Г. у Пећкој патријаршији, с благословом Његовог Високопреосвештенства митрополита Амфилохија, пошли смо са старешином манастира Светих Архангела код Призрена да посетимо на Косову неколико места и манастира. Ово бележимо стога што сматрамо да је потребно да наша јавност зна у каквом су стању ти манастири.

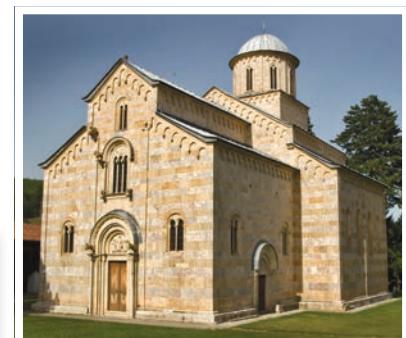
1 Пећка патријаршија је обновљена и веома лепо припремљена за устоличење Његове Светости Патријарха спрског Иринеја. Манастир чува и унапређује око 20 старијих сестара са благочестивом старицом игуманијом Февронијом (Божић). Манастир и сестринство су под заштитом италијанског КФОР-а.



2 Високе Дечане онај ко није долазио у претходне три – четири године не може лако препознати и не остати незадивљен јер су – захваљујући манастирском братству и њиховом до скора игуману, епископу липљанском Теодосију, и њиховом труду уз помоћ народа, Србије и међународне заједнице – обновљени и унапређени. Црква и сви конаци су, са портом, изузетно лепо обновљени и сребрени. Стари призренски конак, западно од улазне капије, запаљен 1945, коме се ни темељи нису познавали, сада ниче и зидањем се обновља.

Економија је са те стране проширила масивним зидом до Бистрице и Краљеве штијезарије и обогаћена је новим зградама. Са јужне стране цркве, где су обновљени стари конаци, налазе се штала (око 25 расних крава са телади-

ма, козама...) и, иза њих, башта. О њима се, уз надзор монаха, стара неколико радника. Гледали смо како ти млади вредни људи одржавају пристојан ред и музилицама измузају кравље и козје млеко, које точно кроз прозирне цеви као вода. То је читаво угледно гаџинство. Но, није ни чудо јер је у манастиру око 30 монаха са већим бројем радне послуге и скоро исто толико гостију и посетилаца, а за све – кад затреба – има места за преноћиште и хране у гостопримницама.



3 На путу за манастир Гориоч из Пећи – у Ђураковцу црква цела стоји. Не знамо да ли је рушена, па обновљена. За стару црквицу Светог Николе из 14–15. века рекоше да је порушена или демолирана – велика штета. У Истоку је црква цела, а парохијски дом спаљен. Исток је проширен новим грађевинама. Још су понеде спаљене спрске куће, а неке не постоје. На њиховом месту су нове велике пословне зграде. Манастир Гориоч, кога чува КФОР, лепо је обновљен – црква, конаци, порта и све остало. Тамо је настојатељица мајка Епископа липљанског, сада Епископа рашко-призренског. Њој помаже монахиња Амфилохија из манастира Дуга код Подгорице са још три сестре.

4 Манастир Девич има 6–7 сестара са игуманијом Анастасијом на челу. Шиптари су сав манастир спалили. Сада је црква обновљена, са провизорним иконостасом. Надгробна плоча Св. Јанићија, коју су разбили Шиптари, у капели још стоји у истом стању. Обновљени су звонара, гробље (које је било с мермерним крстовима, онда поломљеним), сестрински конак пред црквом и изнад конака народна трпеза-

а на Косову и Метохији ог устоличења 3. октобра 2010.

рија. Друго је све спаљено и у рушевинама.

Прави се нова велика капија и поправља се оградни зид. Пред капијом је проширен пут, а укопавањем у брдо направљен је и паркинг за возила. Зграде на имању и баште су уништене, а имање заузето. Сестре се још храбро држе, одржавају у манастиру богослужење и чувају ову велику српску светињу. Треба да их се увек сетимо и у молитвама поменемо да им Бог даде снаге и буде им на помоћи.



5 Манастир Свети Арханђели код Призрена. На рушевинама Светих Арханђела пре око 20 година подигнута су два конака са капелом, где је живело око 8 монаха, прво са бившим игуманом јеромонахом Германом, а касније са игуманом јеромонахом Бенедиктом. Шилтари су 2004. оба та конака и капелу спалили и уништили. Тадашње братство и епископ Артемије, уз помоћ наше државе и међународне заједнице, обновили су мањи конак са спратом и капелу у углу порте иза западне улазне капије са неколико просторија.

На темељима цркве Светих Арханђела још се види разбијањем оштећена надгробна плоча цара Душана, која се ипак још добро држи. На подрумском делу великог спаљеног конака целом дужином је у току ове, 2010. године, изливена бетонска плоча, а на пролеће треба да се настави са зидањем.

Бивше братство са јеромонахом Бенедиктом напустило је манастир Свете Арханђеле због подршке епископу Артемији, којег је сменио са дужности Свети Архијерејски Синод СПЦ. За чувара и старешину манастира постављен је протосинђел Михаило (Тошић), који уз помоћ немачког КФОР-а, дочекујући



госте и посетиоце, одржава у манастиру богослужење, ред и поредак чувајући га као велику нашу светињу.

На темељима велике трпезарије сакупљен је већи број изломљених украсних фрагмената мермерне пластике из велике цркве, а највећи део ових фрагмената урађен је у 15-16. веку у призренску Синан-пашину џамију.

6 Призрен. Уочи прославе у Пећкој патријаршији, пре поласка за Пећ, са протосинђелом оцем Михаилом посетили смо призренску Саборну цркву, Епископију, Богословију, стару Љевишику цркву Св. Богородице и друга нека места.



Саборна црква је веома лепо обновљена. Под је од белог глачаног мермера, такође и стубови. Врата и прозори су нови. Црква је без иконостаса; ништа у њој нема сем новог светог престола и жртвеника.

Испред цркве – **зграда Црквене општине**. Била је спаљена и уништена

2004. заједно са црквом и Епископијом. Спољна фасада је остала иста, али је унутрашњи распоред другачији, са много више просторија. Нема оне свечане трпезарије на спрату нити у приземљу крстionице, а има много мањих просторија. У тој порти, испред олтара старе црквице Светог Ђорђа, била је, па порушена зградица. Те рушевине су рашчишћавала два млађа радника Шилтара. Поздравили смо их и питали јесу ли се уморили. Нисмо добили никаквог одговора. У црквици Светог Ђорђа раније се налазило читаво складиште стarih икона и неких других црквених ствари. Уместо тога, сада се у њој налазе неке скеле и на њима два радника Грка, који су умивали и чистили остатке фресака, чији су се ликови и украси лепо видели. Испред те цркве и Епископије обновљена је нова капија, која спаја улицу са црквеним портом.

Ушли смо у **нову Епископију** – лепо је обновљена. Фасада је иста, али је унутрашњи распоред изменењен. Поткровље је претворено у неколико одаја, све пристојно изгледа, с тим што сада има много више просторија него раније. У ту зграду, као и ону испред цркве, још се нико, сем чувара, није уселио. Свакако да ће, кад буде устоличен, нови Рашко-призренски епископ Теодосије ту бити смештен.

Богословија. Све зграде у Призренској богословији спаљене су 2004. и налазе се у рушевинама. Једино је обновљена зграда Симе Андрејевића Игуманова, оснивача Богословије. Солидно је обновљена, делује као да је из темеља зидана. У приземљу, трећа велика учионица према Бистрици пре-грађена је на пола, па сад имају четири



ЦРКВА И ДРУШТВО

учионице. Спрат и поткровље су добили неколико комфорних соба са лепим паркетом и бело обојеним новим вратима и прозорима.

Врата за школско двориште се налазе са западне стране чика-Симићне зграде, испод некадашњег у дворишту ћаког тоалета. Сада је сав тај простор травњак. На том месту, близу врата, налазе се мала стражара и полицијац као чувар. Саму зграду чува Србин Зоран из Новака.

Све поменуто у Призрену лепо је обновљено, али нема у Богословији ученика и нема у граду Призрену Срба, чије су све куће спаљене у рушевинама или од Шиптара заузете и обновљене у модерном стилу.

Од 15.000–20.000 Срба, колико их је 1960. отприлике у Призрену било, сада је остало само око 20 немоћних старица, које чекају свој народ и пријатеље да се као повратници врате у свој град, на своја огњишта.

Љевишка Богородица. Не можемо заборавити призренски драгуљ и његову највећу светињу – Богородицу Љевишку. Закључана је и ограђена трнастом жицом – спиралама. Пред црквом је киоск – стражара, и у њој Шиптар чувар, који нам је отворио цркву. Са игуманом Михаилом разгледали смо цркву и изнутра и споља.

Црква вали за генералном обновом. Унутрашњи део цркве и фреске су пре кривени чађи од гуме, кад је 2004.



црква запаљена.

Чувене фреске Призренски Христаос, Св. Симеон Мирошочиви, Св. Варвара, иконе Пресвете Богородице – готово да се не познају. Икона Пресвете Богородице на јужном стубу трајно је оштећена обијањем малтера са написом Христаос Хранишев. И све друге фреске замрачene су и тешко се познају. Црква споља није оштећена, али је порта око ње сва у корову.

Обновљена је стара црквена зграда са северне стране цркве. Чувар нам рече да је црквени кров са северне стране скоро оштећен јер је неко ноћу скинуо неколико табли олова (или бакра), којим је црква покривена. Ако се одмах не

покрије, снег и киша поквариће и онај остатак драгоценih фресака.

На путу од Призрена до Ђаковиће, пре овог рата и погрома на Косову, када је протеран и уништаван српски народ, све су њиве и српске и шиптарске биле под усевима и баштама с поврћем веома лепо обрађене, а цела Ландовица под обрађеним виноградима. Сада је Ландовица зарасла у коров, без готово иједног винограда, а остале њиве до Ђаковиће и даље – ретко да је која обрађена, све је зарасло у коров. Изгледа да Шиптарима није стало до косовско-метохијске обрадиве земље колико им је стало да се са ћем земље претерају Срби. Вероватно да им је сада уносније бављење дрогом и сличним стварима него земљорадњом.

Цркве у Ђаковици. Нова црква у Ђаковици била је украс града. Шиптари су је порушили и минирали. Сада је на том месту парк.

Стара црква у Ђаковици, посвећена Успенију Пресвете Богородице, такође је порушена и минирана, као и њене пратеће зграде. Сада је обновљена, па изгледа као и раније, само што још нема иконостаса. Обновљене су и зграде.

Иконе и још неке ствари су смештене у парохијски дом, а у старом конаку, који је по истом плану обновљен, живи пет од седам српских старица Ђаковчанки: учитељица Полька Кастратовић, Васиљка Перећић, Надежда Исаиловић, Ружица Стојић и Белка (Јела) Мијовић. (Драгица Мијовић је умрла после погрома 2004. л. Г, када је, као избеглица, отишла у Дечане, а њена сестра (која је била седма Ђаковчанка) Љубица Мијовић одселила се у Смедерево.) По обнови ове цркве и зграде, ових пет старица – Српкиња вратило се из Дечана јер желе да у Ђаковици, свом граду, остану до kraja живота. Тако су ове старице за сада једини српски житељи Ђаковице.

Сестра Полька, учитељица, позната је по страдању. Као дугогодишњи чувар Ђаковичке цркве, спремала је дечији хор за појање на Светој Литургији, стапала се у цркви за просфоре и остале црквене потребе. Побожна и смерна душа да би јој по животу могле не само завидети, већ се на њу и угледати многе наше монахиње. Имала је пред погром и визију страдања Ђаковичке цркве и Ђаковчана Срба 2004. л. Г, о чему је у то време и писано.

Испред старе цркве и сада се налази дуга Српска улица, али, на жалост, без Срба.

Путем од Призрена према шарским планинама до Брезовица честе су шиптарске куће, нове, скоро грађене, а на Превлаци је образован и изграђен читав мали град шиптарски. Стиче се утисак да је то баријера преко које може у згодној прилици не само да се утиче, већ и да се силом српски кантон од 12 српских села са Брезовицом и

Штрпцима разбије и насељи Шиптарима. Сада су сва та села чврста и хомогена, решена да се одржи у заједници и миру.

У Штрпцима је црква очувана. Протојереј Александар Нашпалић и још два свештеника нормално обављају своје парохијске дужности.

При повратку смо, при пролазу кроз **Штимље**, видели цркву коју је подигао краљ Александар Први Карађорђевић – остала је цела, непорушена.

У Липљану су обновљене обе цркве и парохијски дом. Стара липљанска црква из 7–9. века обновљена је тако да је извршена и рестаурација старијих фресака, које су заблистале у својој лепоти, на радост народа нашег и свештеника који их као парох чува и обавља богослужења.

Манастир Грачаница је сада у исправном стању. Њени су духовни чувари и житељи игуманија Ефросинија и већи број сестара (неколико сестара је напустило Грачаницу ради подршке бившем епископу Артемију). Манастир је заштићен високим, каменим, оградним зидом и војницима шведског КФОР-а, који су као чувари пред главном улазном манастирском капијом. У манастиру смо, примивши благослов, видели тадашњег мјестобљудствитеља митрополита Амфилохија и епископа Теодосија јер су, силом прилика, епископ и Епархијски управни одбор 1999. из Призрена премештени у манастир Грачаницу.



То би било садашње виђење манастира, Богословије и осталих објеката и мјеста у Метохији и Косову пре устоличења новог епископа Теодосија.

• архимандрит Јован Радосављевић

Саопштење за јавност Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве

Свети Архијерејски Синод са своје седнице одржане 16. децембра ове године обавештава црквену и ширу јавност, поводом антицрквеног понашања бившег епископа рашко-призренског, монаха Артемија, о следећем:

1 Као што је познато, Свети Архијерејски Сабор је на свом овогодишњем мајском заседању, на основу именованом писмено предочених канонских преступа и крвица, трајно и неопозиво разрешио епископа Артемија дужности епархијског архијереја рашко-призренског, што је и он сам прихватио, прихвативши уједно да по разрешењу борави у манастиру Шишатовцу. Од септембра и октобра месеца, нажалост, епископ Артемије је Светом Архијерејском Синоду изразио своје „кајање“ због прихватања саборских и синодских одлука, тврдећи, противно здравом разуму, да је он „доживотни Епископ рашко-призренски“. То је био повод да га Свети Архијерејски Синод стави под забрану свештенодејства до следећег редовног овогодишњег заседања Светог Архијерејског Сабора у новембру.

Наместо да затражи од Сабора опроштај за своје преступе, за гажење канонског поретка Цркве, како би био ослобођен забране свештенодејства, епископ Артемије је насиљно, са групом својих следбеника, који су се такође налазили под канонском забраном свештенодејства и под судом, покушао да узурпира манастире и Рашко-призренску епархију, започевши своје непочинство антиканонским и антиуставним служењем Литургије у манастиру Дубоки Поток, под забраном свештенодејства. При томе, користећи фалсификовани печат, почeo је да доноси противзаконске одлуке у Епархији рашко-призренској.

Све се то догађа у току рада Сабора, па је Сабор био принуђен да, са дубоким жаљењем, лиши епископског чина бившег рашко-призренског епископа Артемија и да га врати у ред



минаха. То противзаконско служење и учествовање у њему, као и други, додатни разлоги, допринели су такође да Велики црквени суд потврди одлуке Црквеног суда Епархије рашко-призренске и седамнаесторицу јерођакона и јеромонаха, Артемијевих следбеника, лиши свештеничког чина. Наместо отрежења и покајања, монах Артемије и његови рашичињени следбеници су наставили да „служе Литургију“ у узурпираним храму Светог Јована Крститеља Епархије жичке, прогласивши га за манастир, додајући тиме безакоње на безакоње.

2 Са наведених разлога Свети Архијерејски Синод сматра својом дужношћу да обавести јавност да је оваквим својим понашањем бивши Епископ рашко-призренски Артемије не само ступио на пут раскола, него је дословце створио своју секту, секту артемијеваца, први пут такве врсте у историји Српске Цркве. Не губећи наду и призывајући именованог на

покажање, Свети Синод одговорно скреће пажњу свему свештенству, монаштву и верном народу наше Светосавске Цркве да „Литургија“ бившег епископа и његових присталица, свих лишених чина као и он, није Литургија, њихово „Причешће“ није свето Причешће, њихове „Тајне“ нису Свете Тајне Цркве Божје; да све што чине служи на духовну пропаст како њима, тако и онима који их следе и учествују на њиховим сабрањима и богослужењима. Тврдећи да Богу службу чине, они, у ствари, под видом одбране Православља разарају јединство Цркве Христове, одвајајући се на секташки начин од њене живе, спасносне Заједнице и лишавајући себе и друге вечног спасења. Зато, сви они који им лаковерно следују – нека добро размисле о томе коме и чему следују, одвајајући се од Цркве Христове и навлачећи на себе и своју децу проклетство секташа.

• Из Канцеларије Светој архијерејској Синоду
Доспавља: Епископски бачки Иринеј

Благослов за реконструкцију митрополијског двора

Тог поподнева, 16. децембра, док је Калемегдан био под снегом који је вејао, символично је означен завршетак првог и најважнијег дела једног вишедеценијског истраживачког археолошког пројекта на Београдској тврђави, и најављен други део – реконструкција митрополијског двора из петнаестог века и обележавање места где је била београдска саборна Успењска црква. За ову цркву се знало да је постојала, али се све донедавно није знато право место на коме се она уздизала. Баш тога дана, 16. децембра, на рушевине митрополијског двора и на место где је била Успењска црква, дошао је Његова Светост Патријарх српски Иринеј, у пратњиprotoјереја-ставрофора Стојадина Павловића, директора Патријаршијске управне канцеларије иprotoјереја-ставрофора др Радомира Поповића, професора Богословског факултета и историчара Српске Православне Цркве. Било је и символике у овом доласку. На ово место, које је готово три века било скривено под земљом, први пут после пет векова, након одласка београдског митрополита Максима Бранковића, ступила је нога једног архијереја СПЦ. Том приликом, патријарх Иринеј је дао благослов за почетак припрема за реконструкцију митрополијског двора и обележавање места на коме је била београдска саборна Успењска црква.

Патријарха Иринеја су на Калемегдан позвали представници Београда, а дочекало га је неколико њих: Милета Радојевић, члан Градског већа, Ивана Авжнер, градски секретар за културу, Ивана Лучић Теодосић, директор Јавног предузећа „Београдска тврђава“ и др Марко Поповић, научни саветник Археолошког института САНУ, истраживач и најбољи познавалац Београдске тврђаве. Овоме сусрету присуствовали су и новинари. Водич кроз историју калемегданске тврђаве, али и један део српске националне историје који је осветљен захваљујући поменутим археолошким истраживањима, био је др Марко Поповић, вишедеценијски истраживач Калемегдана и писац најбоље књиге о београдској тврђави. Тада је патријарху Иринеју предочена и будућа визија изгледа

овога дела Београдске тврђаве, где ће бити реконструисан средњовековни митрополијски двор, који ће представљати једну од најзанимљивијих калемегданских грађевина. Са оближњом Јакшићевом кулом, црквом Ружицом, црквом Свете Петке са парохијским домом, и оближњом кулом Небојшом, претвореном у музеј, чиниће једну архитектонску целину. Тако ће бити употпуњен изглед овога дела београдске тврђаве из времена Стефана Лазаревића. Сада када су, након тридесетогодишњих археолошких истраживања, многе загонетке решене, код људи који данас воде Београд сазрела је идеја да се овај простор реконструише. За то је већ урађен идејни пројекат. Митрополијском двору, где су сачувани остаци зидова, остаци просторија, свечане дворане, лако би се могао вратити првобитни изглед. Старом средњовековном дворцу, који ће бити једна од најзанимљивијих не само калемегданских, него и београдских грађевина, лако би се одредила нова намена.

• Јово Бајић

Освештан камен темељац



Његова Светост Патријарх српски Иринеј освештао је 24. децембра камен темељац за главни поштански центар у Београду. Свечаном чину присуствовао је председник Владе Републике Србије Мирко Цветковић, градоначелник Београда Драган Ђилас и генерални директор ПТТ Србија Горан Ђирић, који је овом приликом најавио помоћ српске Поште у обнови манастира Хиландара на Светој Гори.

Сусрет са игуманом манастира Ивириона

Патријарх српски Иринеј примио је 17. децембра у Српској Патријаршији у Београду архимандрита Василија, игумана светогорског манастира Ивириона. Архимандрит Василиј посетио је Србију и нашу Цркву као гост Православног богословског фалултета у Универзитету у Београду на коме је одржано запажено предавање.

Изградња комплекса Цар Константин

Патријарх српски Иринеј и градоначелник Ниша Милош Симоновић потписали су уговор о изградњи музејског комплекса Цар Константин, на брду Виник код Ниша, где ће бити подигнут и крст висок 80 метара. Патријарх Иринеј је рекао да би било добро да 2013. године, приликом обележавања 17 векова Миланског едикта, почну разговори хришћанских цркава. "Добро је да се представници цркава нађу на једном месту, да почне дијалог, људски и пријатељски, а друга питања између Цркава могу бити остављена за касније", рекао је патријарх Иринеј. Приликом потписивања уговора, градоначелник Ниша је рекао да се тај град припрема за 2013. годину тако што ради на завршетку цркве Цара Константина и Царице Јелене и завршава саобраћајнице како би се повезало археолошко налазиште Медијана са тврђавом. Радови на изградњи комплекса почеле су почетком наредне године и биће завршени до краја 2012. године. Комплекс посвећен Константину Великом простираће се на 13 хектара и у њему ће бити изграђен хотел, музеј посвећен цару, амфитеатар, биоскопска сала, медијски центар, сувенирница. Средства за изградњу комплекса биће прикупљена од донатора. Одлука о подизању крста донета је крајем прошле године, потписивањем Декларације о црквено-народном јединству. Тада документ потписали су представници СПЦ, града, војске, полиције, коморе и политичких партија.

• С.Л.



Прослава јубилеја српске Црквене просвете

Поводом 90-годишњице
једињења покрајинских
цркава у Српску
Патријаршију,
90-годишњице
Православног
богословског факултета
и 200-годишњице
Богословије Светог
Саве у Београду

На Православном богословском факултету Универзитета у Београду, поводом 90-годишњице једињења покрајинских цркава у Српску Патријаршију, 90-годишњице деловања Факултета и 200-годишњице прве средње школе у Србији – Богословије Доситеја Обрадовића, на дан отпочињања наставне делатности Факултета, 15. децембра, одржана је свечаност духовног и научног карактера. Као што је обичај у духовним школама, прослава је отпочела богослужењем. Свету архијерејску Литургију служио је Његови Светост Патријарх српски Иринеј, уз саслуживање и присуство Епископа бачког Иринеја, умировљеног Епископа захумско-херцеговачког Атанасија, Епископа врањског Паҳомија, Епископа тимочког Јустина, викарног Епископа јегарског Порфирија и великог броја свештеника и ђакона.

После Свете Литургије одржана је свечана академија коју је отворио декан Православног богословског факултета, Епископ бачки Иринеј, упутивши речи добротошице присутним гостима, професорима и студентима. На свечаној академији присутнима су се обратили патријарх Иринеј, министар просвете Жарко Обрадовић, проектор за финансије и организацију Универзитета у Београду Невенка Жаркић-Јоксимовић, академик Чедомир Попов, продекан Кијевске духовне академије Владисимир Бурега, декан Богословског факултета у Љубљани Станко Герјуљ, као и игуман манастира Ивирона на Светој Гори Василије Гондикакис. Од угледних гостију, свечаној академији присуствовала су епископи: зворничко-тузлански Василије, шумадијски Јован, врањски Паҳомије, јегарски Порфирије, затим министар вера Богољуб

Шијаковић, надбискуп београдски Станислав Хочевар, апостолски нунције у Републици Србији Орландо Антонини, секретар Исламске заједнице Србије Елдин Ашћерић, декани и продекани више факултета Београдског универзитета, као и истакнуте личности из културног и јавног живота.

Јубилеју Факултета био је посвећен реферат његовог декана, епископа бачког др Иринеја, који је нагласио да Православни богословски факултет Универзитета у Београду дочекује јубилеј којим се може подизити ретко која просветна установа у српским земљама – деведесет година од почетка научног и наставног деловања. Подсетивши на чињеницу да је идеја о оснивању Православног богословског факултета, који би деловао у саставу Универзитета, први пут у српској јавности изнета још 1860. године, а да је први пројекат



наставног плана овог факултета утврђен 1870. године, епископ Иринеј је констатовао да је целокупан пројекат оснивања Универзитета, због низа неповољних околности, био на дуже време осуђећен. Због тога је Православни богословски факултет основан, заједно са још четири високошколске установе (Филозофски, Правни, Медицински и Технички факултет) тек 1905. године, када је, 27. фебруара, донет Закон о Универзитету. Као допуна Закону, донета је 1. октобра исте године и Општа уредба Универзитета, којом су били регулисани, између остalog, и режими студија на сваком појединачном факултету. Ипак, због недостатка квалификованих наставника и због неповољних историјских околности, Православни богословски факултет сачекаће још 15 година, да би 1920.

започео свој до данас непрекинути наставни и научни рад.

Оснивачка седница Савета Православног богословског факултета у Београду, подсетио је епископ Иринеј, одржана је 6. септембра 1920. у Ректорату Београдског универзитета. На тој седници за првог декана Факултета изабран је прота Стеван М. Димитријевић, редовни професор Историје Српске цркве. У својој свечаној беседи, прота Стеван је истакао значај отварања ове високошколске институције за будућност наше Цркве и за развој богословске мисли у Србији, посебно нагласивши оправданост њеног деловања у оквиру Универзитета са становишта општег интелектуалног образовања и моралног усавршавања студената, као и напретка научно-наставног рада у области теологије у креативном дијало-

гу са свим контактним и комплементарним дисциплинама. Овакав концепт теолошких студија поздравио је 1921. године у својој светосавској беседи, посвећеној оснивању нових факултета, тадашњи ректор Универзитета Слободан Јовановић, нагласивши значај теолошких знања за студенте историјско-филолошке групе Филозофског факултета, за будуће психологе, социологе и „све оне који се баве духовним наукама”. За конституисање професорског колегијума Православног богословског факултета сарадња са другим факултетима Универзитета у Београду показала се као изузетно плодотворна: тако је, већ 30. октобра 1920. године, одлучено да се за потребе извођења наставе на студијама теологије ангажују корифеји српске науке, професори Филозофског факултета Веселин Чайкановић и Александар Белић, а месец дана касније донета је одлука и о ангажовању Драгутина Н. Анастасијевића и академика Љубе Стојановића. Преузимањем са других високошколских установа или хонорарно за наставнике Богословског факултета, у периоду између два светска рата биће изабрани и еминентни универзитетски професори, у својим областима увек афирмисани научници попут Радована Кошутића, Ђорђа Мано-Зисија, Чедомиља Митровића, Димитрија Ђуровића, Владимира Петковића, Стјепана Кульбакина, Филарета Граница, Петра Ђорђића, Радослава Грујића, Сергија Тројицког и Николе Радојчића.

Уследили су реферати о значају уједињења Српске Цркве (митрополит црногорско-приморски Амфилохије), историјском контексту у коме се то уједињење одвијало (академик Драгољуб

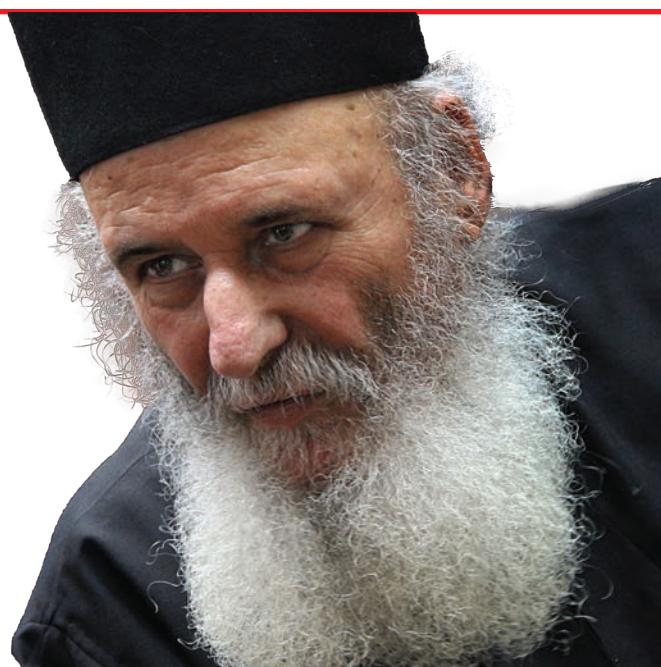


Живојиновић), развоју богословља код Срба (умировљени епископ захумско-херцеговачки Атанасије), задацима савремене православне теологије (епископ браничевски Игњатије). О јубилеју Доситејеве богословије, путевима и раскршћима српског теолошког образовања говорили су проф. др Ксенија Кончаревић и мр Александар Раковић, а о српским патријарсима у 20. веку излагања су, поред декана Факултета, имали др Вељко Ђурић, др Радмила Радић, др Предраг Пузовић и др Радомир Поповић.

По завршетку свих предавања уследило је одржавање окружног стола и промоција књиге др Богольуба Шијаковића и мр Александра Раковића под насловом „Универзитет и српска теологија – историјски и просветни контекст оснивања Православног богословског факултета у Београду“. Свечаност је, извођењем духовних химни и изворних народних песама, употпунило мешовити хор Православног богословског факултета под вођством ђакона мр Драгана Ашковића.

Ступајући у десету деценију свога постојања, Православни богословски факултет у Београду са пијететом се сећа својих оснивача, професора, студената, службеника, добротвора и пријатеља. Јубилеј Факултета обележен је и другим манифестијама – симпозијумом „Српска теологија у 20. веку – истраживачки проблеми и резултати“, промовисањем богате издавачке продукције Института за теолошка истраживања, као и успостављањем нових мостова сарадње са високошколским теолошким институцијама из иностранства.

• гр Ксенија Кончаревић



Архимандрит Василије Гондикакис разговарао са студентима Православног богословског факултета

У четвртак, 16. децембра, више од два и по сата трајао је разговор архимандрита Василија Гондикакиса, игумана манастира Иviron са Свете Горе, и студената Православног богословског факултета у Београду. Овај сусрет познатог богословског писца са студентима био је и најављен под насловом „Разговори на духовне теме“.

Радови архимандрита Василија Гондикакиса су превођени на српски језик. Студентима је позната његова књига „Света Литургија – откривење нове твари“ која је такође објављена на српском језику. Разумљиво је онда што је за овај разговор владало велико интересовање и што је Велики амфитеатар Богословског факултета био пун. Поред студената, присутни су били и професори.

Викарни епископ јегарски Порфирије је у неколико реченица представио госта са Свете Горе, а онда се архимандрит Василије Гондикакис обратио студената, замоливши их да му постављају питања на која је отац Василије опширно одговарао.

Излагање оца Василија Гондикакиса са грчког на српски симултано су преводили Епископ бачки Иринеј, декан Богословског факултета, и епископ Порфирије.

Двојично излагање архимандрита Василија Гондикакиса могло би се, можда, сажети и у неколико реченица које је он изговорио на крају свога излагања:

– Важно је да добијемо нешто од Бога и да са тиме напредујемо кроз живот, да носимо свој лични крст у трпљењу. И тако ћемо примити благодат Божју и из нас ће извирати, слава Богу, и то ће нас све духовно успокојити, без обзира колико километара смо удаљени једни од других. То ће нас успокојавати било да смо живи, било да смо већ упокојени. Увек треба да се враћамо у Цркву православну, да примамо ту благодат. И пре него што се уста наша затворе, добро је да их и ми сами затварамо, препустивши све Христу Богу. Тако у тој перспективи, и када буду затворена наша уста, ми ћемо и даље говорити, јер ћемо преносити благодат. Ако ми прође кроз главу да ја преносим благодат Божју, онда сам изгубљен и почињем да мучим и себе и друге. Сећам се оног оца Агатабила који нам је пренео благодат, а да никада није ни помислио о себи да је нешто. Да примимо то осећање у себе, осећање да смо ми ништа, осећање своје ништавности – и то је резултат благодати Божје. Постоји благодат Божја, постоје свети, тако да и ми можемо да живимо. Ништа више немам да додам.

• Јово Бајић

Уједињење Српске Право

Велике политичке промене после завршетка Првог светског рата омогућиле су повољно решавање српског националног питања. Ратни напори Краљевине Србије крунисани су остваривањем њених ратних циљева прокламованих у Нишу 1915. године: *уједињење и ослобођење све наше неослобођене браће Срба, Хрвата и Словенаца*. Стварање Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца 1. децембра 1918. године била је главна државно-политичка претпоставка да се расцепкане покрајинске црквене области српског народа уједине у обновљену Српску патријаршију.

Од укидања аутокефалности Српске патријаршије са седиштем у Пећи 1766. године, континуитет српских аутокефалних традиција носиле су Карловачка и Цетињска митрополија. Цетињски митрополити су наглашавали своју приврженост црквеној организацији целокупног Српства титулом „егзарх трона пећког”, што се још јаче нагласило када је војска Краљевине Црне Горе 1912. године заузела историјски град Пећ и ослободила Метохију. Митрополија Карловачка, као црквено тело Срба у Хабзбуршкој монархији, од 1710. године је и формално канонски-правно аутономна у односу на патријарашки престо у Пећи. Када односи Аустрије и Турске починују политички да се заоштравају, а српска црквена организација у Турској пада под утицај Грка-фанариота, карловачки митрополити воде своју црквену лађу по сопственом наխењу, односно митрополија живи својим самосталним животом. Од 1848. њени поглавари носе обновљену и поново успостављену титулу „патријарх српски”.

Српска национална револуција, покренута 1804. године у крви и зноју, породила је државну независност и слободу за Кнежевину Србију, увећану 1878. године за четири округа (нишки, пиrotски, топлички и врањски). Територијалним проширивањем Србије расла је површина јурисдикције Београдске митрополије која је од 1880. године аутокефална, добивши канонски отпуст од Цариградске патријаршије.

Црквено-политичка ситуација у српским земљама 1918. у години завршетка Првог светског рата, била је следећа: црквене традиције старе Пећке патријаршије, наслино укинуте 1766. године, чувале су се у новом виду у Београдској митрополији, Цетињској и Карловачкој митрополији. Приморске епархије (Далматинско-истријска и Бококотор-

Стварање Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца 1. децембра 1918. године била је главна државно-политичка претпоставка да се расцепкане покрајинске црквене области српског народа уједине у обновљену Српску патријаршију.

ско-дубровачко-спичанска епархија) биле су под врховном управом букуринског митрополита са седиштем у румунским Черновицама. Бечка влада је ове српске епархије неприродно отргла од Сремских Карловаца да не би долазило до културне и националне интеграције Срба.

Епархије у Босни и Херцеговини: херцеговачко-захумска, сарајевско-босанска, зворничко-тузланска и бањалучко-бихаћка, све у рангу митрополије по обичају Цариградске патријаршије, биле су у аутономном статусу, на основу конвенције Аустро-Угарске владе и Фанара. Епархије у Старој Србији и Македонији, које су од 1872. биле у вртлогу националистичких страсти због сукоба егзархиста и патријаршиста, односно бугарофила и србофила, од 1913. у саставу Краљевине Србије, нису од Цариграда добиле канонски отпуст.

О процесу уједињења српских црквених области у обновљену патријаршију писали су многи историчари: Драгослав Страњаковић, Душан К. Петровић, Рајко Веселиновић и Вељко Ђурић. Историчар и биограф краља Александра Првог, Бранислав Глигоријевић тачно је уочио: „Значајну улогу у уједињењу српских православних цркава имао је тада регент Александар. Његово наглашено присуство у свим активностима за успостављање јединствене православне Цркве није било само формално, као владаоца и потписника потребних указа“. Уједињење је добро разрађено на четири прелиминарне конференције, одржане од 1918. до 1920. године.

Припремне конференције

Прва конференција православних епископа српских помесних Цркава одржана је 18/31. децембра 1918. године у Сремским Карловцима. Том приликом закључено је да „постоји воља законитих представника српских пра-

вославних црквених области за уједињењем и на основу тога изриче се потреба да се одмах приступи извршењу тога црквенога уједињења успостављањем Српске Патријаршије за уједињење, пошто се са пуним поузданјем очекује, да ће и српска црква у Црној Гори пристати на уједињење, која због краткоће времена и тешких прометних прилика није могла бити заступљена на овом збору епископа“.

Друга конференција одржана је од 11/24. до 15/28. маја 1919. у Београду. Тада је проглашено „духовно, морално и административно јединство свих српских православних црквених области, које ће се јединствено дефинисати и уредити својим путем када се цео Архијерејски сабор Уједињене Српске Цркве као једно тело независно (аутокефално) састане под председништвом свога Патријарха“. Потом је формиран као изврши орган привремени одбор од пет чланова („Средишњи Архијерејски Сабор Уједињене Српске Цркве“). Он је требало да, као централно, ауторитативно тело, представља Цркву до востостављања Патријаршије и Сабора.

На трећој конференцији, одржаној од 20. новембра/3. децембра до 2/15. децембра у Сремским Карловцима, усвојен је Нацрт закона о проглашењу и востостављању Српске Патријаршије. Конференција није радила као што је било планирано, с обзиром да је митрополит Димитрије био болестан.

Преговори са Цариградском патријаршијом трајали су више од шест месеци. Окончани су тек када је плаћено 1,5 милион франака накнаде за неисплаћену помоћ. После тога је Синод Цариградске патријаршије 19. марта 1920. признао и благословио ваљаност уједињења српских Цркава у једну. Три месеца после признања из Цариграда, и државна власт Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца признала је тај чин кроз указ који је 17. јуна потписао, у име краља Петра, престолонаследник Александар Кађорђевић.

ИСТОРИЈА

славне Цркве 1920. године



Архијереји са рејеншом Александром, чиликом уједињења српских православних Цркава, 1920. године

Четврта конференција, одржана 27. августа/9. септембра 1920. године, прогласила се Светим архијерејским Сабором Уједињене Српске Православне Цркве. Том приликом, архијереји су одлучили да се проглашење власпостављања српске Патријаршије обави 30. августа/12. септембра у Сремским Карловцима, на празник Сабора српских Светитеља.

Министарство вера се припремало као да ће свечаност бити одржана у Београду. У оквиру припрема саставило је позивнице за архијереје и планирало да их пошаље на њихове адресе. Јавило је да ће проглашење успостављања Српске Патријаршије бити 30. августа/12. септембра 1920. године, у Београду, у сали Основне школе код Саборне цркве.

Свачаност уједињења

У међувремену, одлучено је да свечаност буде у Сремским Карловцима. Министар вера обавестио је 30. августа министра војске и морнарице генерала Бранка Јовановића о промени места одржавања свечаности. Подсећајући га на велики значај свечаности, молио је да одобри потребан број трупа Новосадског гарнизона, „који ће направити

шапаир на Тргу Престолонаследника Александра у Сремским Карловцима, са војном музиком, и артилеријом која треба да буде смештена у непосредној околини Карловаца“. Потом је тражио и потребан број војника који би носили барјаке, рипиде и чираке на литији, „по могућству што мањи растом“. На крају је написао да ће се тога дана у свим храмовима Краљевине служити свечана Литургија, па је затражио да службама „присуствује официрски кор у парадном оделу, а војска да ода почаст, правећи шапаир пред црквом“.

У склопу припрема прославе, Опште одељење Министарства вера писало је 6. септембра министру саобраћаја тражећи да 11. септембра по подне дирекција Винковци припреми у композицији брзога воза посебан вагон за 20 архијереја, који би се од Инђије специјалном локомотивом одвезли у Сремске Карловце. Потом је затражено да се припреми дворски воз за престолонаследника, који би 12. септембра био тачно у 10 сати на станици у Сремским Карловцима, затим специјални воз за чланове Владе и остale госте да их довезе у 9:10 часова пре подне, и још једна композиција за Београђане. На крају је замољен одговор како би Министарство вера о свему могло објавити вести.

Министарство вера је упутило телеграме угледним државним службеницима као позивницу да присуствују свечаности. Упућени су и телеграми римокатоличким великородостојницима, надбискупу барском Николи Добречићу, надбискупу загребачком Антуну Бајеру и бискупу љубљанском Антуну Јегличу.

За датум свечаности изабран је празник Сабор српских Светитеља 30. августа/12. септембра 1920. године. Церемонијал је обављен у свечаној пространој дворани Патријаршијског двора у Сремским Карловцима. Дворана је била украсена сликама из новозаветне и националне историје које су израдили Паја Јовановић, Ђорђе Крстић и Урош Предић. Такође, биле су изложене стварне српске историје: Мирослављево јеванђеље, Јеванђеље из Дечана, Јефимијин покров за кивот св. кнеза Лазара, крст цара Душана из Високих Дечана и пехар Кнеза Лазара, што је све требало да подсети на стару славу и допринесе узвишености тренутка. Митрополит београдски и архиепископ целе Србије Димитрије Павловић изабран је за патријарха уједињене Српске православне цркве 15/28. септембра 1920. године на заседању Светог архијерејског Сабора.

• Радован Пилићовић

Тајна Блаженства као по светом Јовану

Многа векова пре него што су биле утврђене основне поставке и практични методи савременог образовања и васпитања, хришћанска педагогија имала је педагошке трезвеноћи и зрелости да се рефлексно и дубински бави потребом да се човек посматра и узима целовито, у свим његовим биhevним капацитетима, као личност „по образу“ и подобију Божјем.

Педагошки и етички процес и његова идентичност говори о хришћанском етосу. Циљ тог етоса није у стицању појединачних врлина, већ врлинског стања целокупне човекове личности, као свеживотног става и постојаности. По питању љубави потребно нам је расуђивање, шта под љубављу подразумевамо. Треба приметити да свети Апостоли када говоре о љубави скоро увек говоре и о Вери и о Истини. Тако исто, у том духу расуђује и свети Јован Златоуст: „Духовна љубав јесте изнад сваке друге љубави; ништа земаљско не рађа њу; јер ту није - ни навика, ни доброочинство, ни природа, ни време, она нисходи одозго с неба (PG 51,395)“¹.

Као што смо већ рекли, циљ хришћанског образовања јесте - целовити човек који је, кроз светотајински и подвижнички живот у Цркви, кроз стицање врлине остварио своју богоиконичност. Да бисмо започели правилно образовање, сматрао је свети Јован Златоуст, важно је од почетка положити темеље духовности у складу са јеванђељским заповестима блаженства.

Дакле, образовање је, у суштини, бесцјело уколико не образује човека у целини, тј. не само као „разумног човека“, већ, пре свега, као моралног и духовног човека, као „икону Божју“. Знанје је по себи бескорисно, сматра Златоуст, уколико не доноси свој плод – врлину, а не служи другима, ако није на корист окружењу човековом. Добро дрво даје добре плодове. Наиме, реч је о светости. Ако служи као повод за гордост, за преузношење над другима, за лакомост, зависи и друге пороке, знање „чини душе бесплодним и неспособним за било шта друго“. Са друге стране, не

Златоуст се показао као велики и дубоки богослов, одличан познавалац људског срца. Он је изузетно беседнички усadio љубав према Христу

мора само образовање бити васпитавајуће, него васпитање мора бити образујуће. То је императивни педагошки модел који препоручује Златоуст.

Јединство васпитања и образовања у љубави, постиже се кроз истинску философију, кроз познање Истине. „Није знање светлост, него је светлост знања.“ Слушање и изучавање Речи Божје и чињење добрих дела јесте Светлост Христова која просвећује све и сва. Човек је биће заједнице, створен за светост и за светлост (ср. Фил. 2,15).

За разлику од већине тумача, Златоуст није пролазио мимо свакодневне реалности јеванђељског приповедања. Амбијент у коме се кретао Исус Христос је веома важан. Тако да почиње овим речима, тумачећи речи из Јеванђеља: „Кад се попео на гору и сео, приступили су ученици. Видиши ли како они успевају у врлинама и како су брзо постали бољи? Народ је гледао чуда, а ученици су хтели још да слушају високо и велико“. Господ нас је научио, по речи светог Златоуста „да се удаљимо од галаме, нарочито када је потребно философирати и расуђивати о важним питањима“. Господ се старао и за душу и за тело:

„Тим старањем о једној и другој страни, показујући да је Он Творац целосног живота бића“. Господ је поучавао и када је ћутао, а не само када је говорио. Поучавао је, или отварајући уста своја или просијавајући делима својим. Када, пак, чујеш речи „учаше их“, тумачи Златоуст, не мисли да Он говори само ученицима својим, него да кроз ученике говори и свима.

Христијанизација друштва подразумева специфичност тумачења блаженства код Златоуста: он у њима налази оно што се не тиче само духовног већ и чулног човековог битија – богаства, сиромаштва и праведности. Свети Јован Златоуст је расветлио услове човечјег блаженства, које је доступно свим људима независно од њиховог социјалног положаја и културе: „Није

рекао: такав је и такав блажен, него сви који тако поступају су блажени, тако да био ти макар роб, сиромах, просјак, без учености, необразован, нема никакве тешкоће за то да постанеш блажен, уколико будеш имао ту врлину“.

Свети Златоуст је упоређивао човека са Богом, а не са друштвом и врлинама у њој: било храбrosti, благочестивosti, праведnosti, разборитosti. У сваком случају, неспојива је горда непримиљеност и смиреномуудрије: „Као што је гордост извор сваке несрће, тако је смирење почетак сваке благочестивости (философије)“.

Блажени који плачу, јер ће се утешити

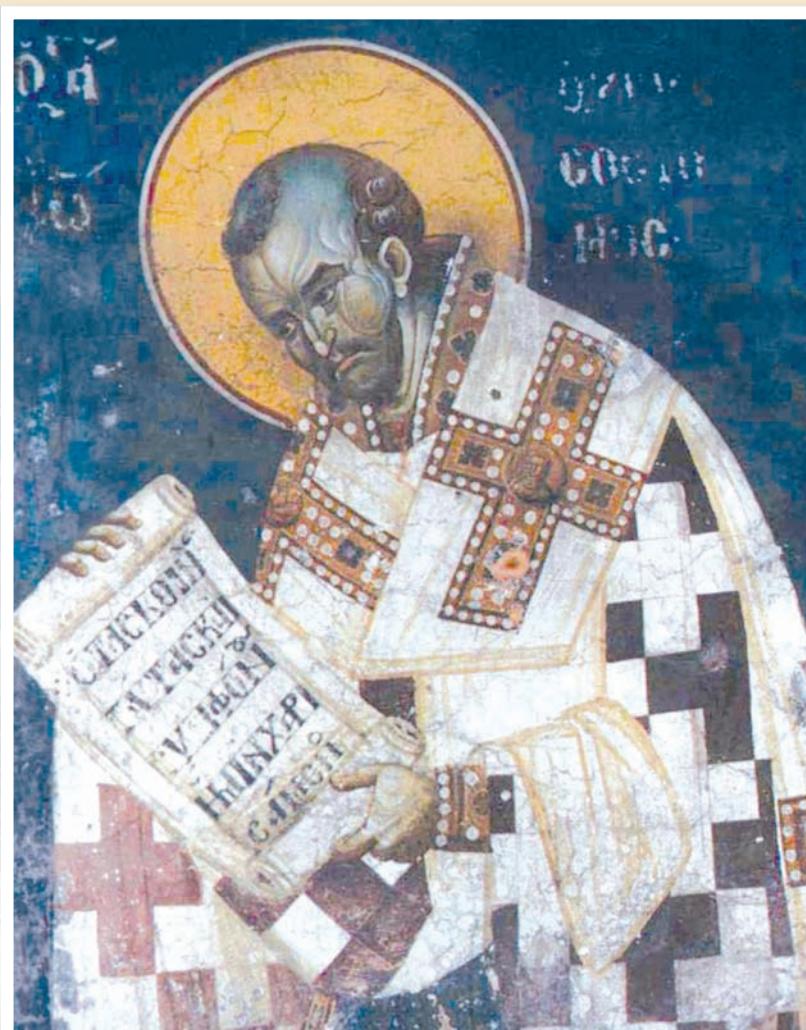
„Заиста, мада сви сматрају блаженим оне који се радују, а не који тугују, сиромашне, који плачу – несрћним, Он наместо прве блаженим назива последње, говорећи тако ‘блажени који плачу’, иако их сви сматрају несрћним.“ Наравно, овде је реч о плачу због грешака, како својих тако и туђих.

Блажени кротки, јер ће наследити земљу

Тумачећи трећу заповест, он је предлагао да се земља схвати у буквалном смислу као чулна награда. У истом духу је и четврта заповест: **блажени љадни и жедни јравде, јер ће се насишиши** – тумачена од Светитеља. Под правдом подразумева се својство супротно користољубљу, а обећана чулна награда би требала да оповргне уобичајено схватење о томе да грамзивост води материјалном богаству. Значи, поступајући праведно не бој се немаштине и не страхуј од глади. По Златоустовом мишљењу, четврта заповест предвиђа пету: **блажени милосриви јер ће биши ѹомиловани**, указујући да је милостињу

¹ Све цитиране мисли Св. Јована Златоустог су наведене из 15. Омилије на Матејево јеванђеље, т. 7, књ. 1, спб., 1901, стр.148

лествица образовања Златоустом



Закључак

Златоуст се показао као велики и дубоки богослов, одличан познавалац људског срца. Он је изузетно беседнички усadio љубав према Христу. Посебно је васпитавао унутрашњег човека своје пастве. Тако је дивно сведочио, крпећи свој народ да подноси животне тешкоће. Заиста, није повлађивао човековим слабостима, али се борио за личност и заједницу. „Он неће да их обезбеди од тога да они ништа лоше о себи не би слушали, већ да лоше гласове подносе великодушно и да себе оправдавају делима.“ То својство човечје личности васпитава се и образује целокупношћу свих блаженства, које смо укратко овде предочили Вашој љубави и пажњи.

Прилог*

А) „Ко је кротак, тих, милостив, праведан, тај неће само за себе творити добра дела, већ ће се старати да те благе источнике добра излије на корист других. Исто тако, и онај који је чист срцем, и миротворац, и онај који је прогоњен због истине живе ради опште користи... дакле, не жалости се, ако Вам се моје речи чине непријатним јер ће се захваљујући Вама и други који су изгубили себе охрабрити.“

Б) „Истински глас врлине је јачи од сваке трубе, а чисти живот је светлији од самог сунца, макар било мноштво оних који оговарају. Према томе, ако будемо имали у себи све поменуте врлине... ако будемо кротки, милостиви, чисти миротворци, ако наувреде не будемо одговарали увредама, већ обратуто, да их прихватимо са радошћу, онда ћемо све који гледају у нас привући тиме не мање него чудима...“

В) Ако можеш да испуниш барем једну од Његових заповести, када се, оставивши све, стараш само да направиш профит, да даш новац на проценат... И нека да је само то; али, када ти бескорисним занимљима, припојиш још и неправду, одузимајући земљу од суседа, пљачкајући, повећавајући глад других, како ћеш приступити заповестима...“

- Ед. др Јован (Пурић), шумадијски манастир Осмир-ја, ванредни професор на академији СПЦ
- Предавање одржано на међународном склопу у Новом Саду

потребно давати не из напљачканог, не из стеченог користољубљем. Облици милостиње су разноврсни (не само новцем, већ делима). Шеста заповест: *Блажени чисти срцем јер ће Божија видеши*, је у чистоти и целомудрености, док седма: *Блажени миротворци јер ће се синови Божији назвиши*, одстрањује не само узајамно неслагање и мржњу, већ да се помире раздељени и посвађани. Две последње заповести показују стање оних који су створили у себи сву врлину. На земљи треба преживети све непријатности. Оне су сажетак и програм јеванђељског новог живота у Хри-

сту. „Запамти и то да је после толиких заповести предложио ту последњу. Он то није урадио без намере и жељео је да покаже да онај који претходно није припремљен и није учвршћен у свим тим заповестима, не може ни да ступи у те подвиге. Доиста, човек који је смртен оплакиваће и своје и тубе грехове; онај који је милостив, праведан и скрушен биће и неизоставно чист по срцу, а такав ће и бити миротворац, а ко то све постигне, тај ће бити спреман за опасности, неће се плашити и безбрежних недаћа“.

Најава Хриштовој рођењу у Старом Завешту

Емануил – с нама Бог

Свето Писмо је збирка различитих списка насталих у различitim историјским, културним и друштвеним околностима. Писали су га људи различитих епоха, степена обраzoвања, уметничког умећа и друштвеног положаја. Ипак, Писмо одише јединственошћу и кроз њега се протеже неколико идеја које се спајају у златну нит која га повезује.

Једна од тих идеја јесте и константно сведочанство о историји рода људског као о историји драме постојања.

Драма постојања посведочена нам је већ на првим страницама Светога Писма. Та драма је почела покушајем човека да из овог света истисне Бога, да Га удаљи и да преузме Његово место. Кроз историју човек као да јечинио све више и више напора у том правцу. Последице су биле разорне, на свим нивоима. Нарушивши заједницу са Богом, човек је нарушио заједницу са ближњима, као и са самим собом. Осудио је себе на спољашњу изолованост и унутрашњу расцепљеност.

Бог, други актер ове драме, није одустана од човека. На различите начине и мноштвом показао је своју жељу да остане присутан у овом свету и у животу човека, који је све мање био драма, а све је више попримао форму трагедије. Стога, прво сведочанство о Богу као оном који тежи да остане присутан у свету, истовремено је и сведочанство о патњама које су са том тежњом повезане, сведочанство да ће Он снапаси на главу змији, али и да ће ја она за његу уједиши (Пост. 3,15). Истовремено, ово је прво место где се о божанској Спаситељу говори као о ономе који ће бити семе жене. Тиме се, на известан начин, најављује Његово девствено зачеће.

Оприсутњавања Бога у сопственом животу

Драмска напетост између Божје тежње да буде присутан у свету и човекове тежње да Бога истисне из света, током историје људског рода добијала је различите облике. Нарочито значајно место у њој су имали људи који су отварали своја срца и животе за Божје дејство и који су га на тај начин оприсутњавали у свету. Светли примери праотаца Еноса, Еноха, Ноја, Авраама, Исаака и Јакова... јесу примери подвига оприсутњавања Бога у сопственом животу, у животу заједнице, и коначно,

Драмска напетост између Божје тежње да буде присутан у свету и човекове тежње да Бога истисне из света, током историје људског рода добијала је различите облике

читавог света.

Временом, захваљујући божанским откривењима, библијска историја је постала драма обећања о доласку Спаситеља, који ће учини Бога присутним, и драма ишчекивања испуњења тог обећања. Истовремено, то обећање је постајало све конкретније. Пророци Старог завета сведочили су о доласку тог тренутка, тренутка када ће Бог постати потпуно и неоспориво присутан у овом свету. Међу бројним месијанским пророчанствима, која су се испунила у животу и у личности Исуса Христа, истичу се она која су повезана са Његовим рођењем.

Од нарочитог значаја је једно од таквих пророчанстава, управо стога што о Месији, чије рођење најављује, говори као о Богу, и то Богу који је са нама, Богу који је присутан. Веома је значајно сагледати историјске околности у којима је ово пророштво изговorenо. Ради се о Исајином пророштву. Оно је изречено у тренутку снажне војно-политичке кризе и неизвесности, настале за време владавине цара Ахаза (732-715 год. пре Хр.). Ахаз је био лош и безбожан владар. Стога, савез који су против њега склопили дамашчански и израилски владари, као и њихова опсада Јерусалима, схватани су као божанска опомена цару Ахазу. Ипак, због својих савезних обећања, Бог није предао Јерусалим. Према пророчанству Исајином, град је чудесно избављен. Неверном Ахазу пророк је упутио и речи о знамењу које треба да га увери у божанску заштиту: *И ево, девојка ће заштуди и роди сина; и наденуће му име Емануил – што значи са нама Бог* (Ис. 7,14).

Ово пророчанство, у свом елементарном смислу, имало је за циљ да охрабри Ахаза и јудејски народ, да најави долазак новог владара који ће у историји оприсутнити Бога и који ће тиме уздићи снагу и славу Јерусалима и Јudeје. Оригинални јеврејски израз употребљен у Исајином пророштву, а у

српском тексту преведеном термином девојка, има значење млада жена. Стога, у примарном историјском контексту, ово је било пророчанство о рођењу Ахазовог сина који ће, за разлику од свог безбожног оца, ходити стопама цара Давида. То је био Језекија, један од најпозитивнијих владара Јudeје – обновитељ јерусалимског храма и култа (места и начина на који се оприсутњава Бог у свом народу). Тако је цар Језекија – велики друштвени, политички и изнад свега верски реформатор, постао праслика будућег месијанског цара, спаситеља света.

Типолошко-месијански карактер Исајиног пророчанства очигледно је био познат још јудејским богословима који су сачинили први превод Старог завета на грчки језик. Знаменита Септуагinta била је основни предлог Старог завета, употребљаван у апостолској Цркви. Њени преводици су поменути израз млада жена, превели речју девица. То је контекст у којем еванђелиста Матеј испуњење овог пророчанства повезује са девственим зачећем Господа Исуса Христа (Мт 1,23). Он наглашава и други део овог пророштва: доласком Месије у свет, Бог непосредно и неизоставно постаје оприсутњен, постаје са нама Бог.

Почетак новога века

Ова оприсутњеност Божја је почетак новога века, новога доба. То је почетак века и доба Царства Небеског. Стога, друго месијанско пророчанство Исаје, које се доводи у везу са Христовим рођењем, о њему говори као о оцу будућег века (односно родозачетнику долазећег доба Царства). Ова месијанска титула је једна од четири које је изрекао пророк Исаја, претходно их најавивши значајним уводним речима: *јер нам се роди гађе, син нам се гаде којему је власић на раменима. Име ће му бити... Бој силни, Саветник гивни, Кнез мира и Ошац будућег века* (Ис. 9,5-6).

ДУХОВНОСТ



Значајно је сагледати историјско-културолошки контекст овог пророштва. Древни Исток – пре свега Египат, величанствена и вековна империја која је оставила неизбрисив траг на историју и културу библијског Израила, неретко је цара доживљавала као самог Бога на земљи. Постојао је обичај да владар који ступа на престо добије четири ритуална имена. Она су сугерисала његове божанске карактеритике и власт. Истовремено, она су презентовала друштвено-политички и религијски програм његове владавине. Могуће је да је церемонија крунисања јерусалимских царева преузела и у себе интегрисала овај детаљ египатског дворског церемонијала. Ово пророштво је можда део богослужбеног обреда извршеног над неким од јудејских царева приликом његовог ступања на престо. Имена која су му том приликом дата показују величину очекивања његових поданика који су његово ступање на трон препознали као почетак новог доба у историји Јудеје, доба мира, стабилности, мудрости и надасве окретања Богу и његовом оприсутњавању у историји и свакодневици изабраног народа.

Ако су ове претпоставке тачне, могуће је да се ово пророочанство у примар-

ном историјском контексту односило на цара Јосију, највећег и најплеменијег владара Јерусалима од Давида до разорења града и пропasti Јудеје. Његову владавину су обележиле године економског просперитета, политичке стабилности, територијалног ширења и величанствене верске реформе. Стиче се утисак да су његови савременици у њему препознавали тип месијанског владара. Ипак, изненадна смрт је уништила велике наде које су се повезивале са Јосијом.

Године наглог државног слабљења и верске апостасије уследиле су током периода његових наследника. Коначно, Јерусалим и тамошњи храм су разорени. Пророци су то препознали као потврду да је Бог напустио свој земаљски стан, отеран гресима народа. Уследило је вишедеценијско вавилонско ропство, период који се показао као религијска катарза, очишћење од сталних идололатријских склоностију јудејског народа. Пророци који су опомињали на опасност греха као средства искупљавања Божјег, најављивали су будући век, када ће Бог изнова и неповратно бити оприсутњен у свом народу. Ту оприсутњеност су препознавали у доласку детета, сина који као Божји силни има

власт на рамену, а као Кнез мира уноси мир у односе Бога и човека, али и међу саме људе добре воље (Лк 2,13).

Почеци од искона

Постоји још једно, веома непосредно месијанско пророштво које је изрекао Михеј, савремник пророка Исаије: „И ши Витлејеме Ефаршио, ако и јеси најмањи међу кнежевшвима Јудеје, из шебе ће изаћи Онај који ће владати Израилом, његови су йоћеци од искона, од вечних времена“ (Мих. 5,1-2). Пророк говори о Месији који ће се родити у Витлејему јудејском, „изаћи“ из места из кога је потицао цар Давид. Тог будућег владара Израила означава као прапостојећег, као оног чији су йоћеци од искона и од времена вечних. Тиме му пророк придаје божанске карактеристике.

Када су мудраци са Истока, вођени звездом, дошли до Јерусалима и на двору Ирода поставили питање о новорођеном цару, Ирод је од својих дворских советника и познавалаца Писма тражио да му кажу где ће Месија бити рођен. Они су га упутили на Витлејем, позивајући се на ово пророочанство. То је несумњива потврда да су ове речи Старог завета, и од стране самих Јудеја, схватане као најава Месије (Мт 2,1-6).

Онај који се упознаје са овим (и не само овим) месијanskim пророочанствима Старог завета, тешко се може отргнути утиску да су они својеврсна биографија, сцецифична тиме што је писана вековима унапред и то са невероватном прецизношћу. Човек који се сусреће са овим чињеницама постаје осведочен да имамо најбољузданију пророчку реч (2Пт 1,19а). Ипак, никада не смејмо да заборавимо да улога пророочанства, и то пре свега месијанских, никада није била у томе да фасцинирају. Ап. Петар, чије смо речи управо навели, указује на праву сврху йоуздане пророчке речи, истичући да добро чинимо што йазимо на њу, док дан не освакне и даница се не роди у срцима нашим (2Пт 1,19б).

Ове речи нам указују да је прави смисао йоуздане пророчке речи стварање предусловса за свануће дана, новог и незалазног дана будућег века, дана Царства небеској, дана Божје присушиности, дана када ће бити с нама Божји. Тај предуслов је да се даница која је сам Христос, као корен и род Давидов (Отк. 22,16) роди у срцима нашим. Предуслов да Бог буде с нама јесте да Бог буде у нама. Предстојећи Божији празници су још једна добра прилика да се сетимо тога да је потребно да оприсутнимо Бога у себи, да га примимо у свим оним видовима у којима нам се у животу Цркве Он нуди, да бисмо Га потом оприсутнили у свом дому, на свом послу и у целокупном друштву, преображавајући их у Царство Небеско.

● Јован Блајојевић

Прослављање Нове год

Све ђече – речи које се често погрешно приписују Хераклиту, погодне су за описивање тока времена са људске тачке гледашта. Све тече, све се мења, све пропада, све пролази – ово су ужаси који стоје пред сваким људским животом. Захваћен таквим непредвидљивим током промена, човек покушава да нађе ослонац, почетак од којег може да се крене даље, тачку на основу које ће моћи да се оријентише. „Нова година”, тј. дан којим почиње следећи календарски циклус, уживала је статус те тачке у многим древним културама, као и у савременом свету.

У тексту који следи, покушаћемо да дамо сажети приказ прослављања Нове године кроз историју. Кратки завршни осврт ће бити посвећен хришћанском виђењу ове проблематике.

Месопотамија

Према научним сазнањима, најранија традиција светковања Нове године забележена је код старих Сумера у древној Месопотамији, неких 2000 година пре Христа. За почетак нове године узимао се датум пролећне равнодневице. У то време, крајем марта, после изливаша вода Тигра и Еуфрата, почињали су и пољопривредни радови. Климатске промене су повезиване са богом Мардуком, тј. са његовом победом над силама уништења и смрти (S. Bertman, *Handbook to Life in Ancient Mesopotamia*, 2003, 130) и са својеврсним ваксрењем света – што је особина многих древних култура: дошао је крај света и грешног човечанства, сада започиње нова епоха и наступа ново стварање.

Празник је прослављан свечаним литијама и гозбама, богослужењима и маскарадама у трајању од 12 дана. Еп о стварању света Енума елиш је рецитован пред кипом бога Мардука, приношене су жртве, узношene молитве, на трпезама су се налазила посебна пра-знична јела и слаткиши (J. Bidmead, *The Akitu Festival: Religious Continuity And Royal Legitimation In Mesopotamia*, 2004, 40). У то време прекидани су судски спорови, читаво друштво је активно учествовало у прослави. Археолози су пронашли глинену плочицу из старе Месопотамије, на којој је клинастим писмом урезано да су то били дани у којима је „сав свет био на ногама“.

Древни Египат

Нова година је у древном Египту прослављана у време плављења Нила, које је започињало негде око летњег солистиција и трајало наредна три месеца, од јула до септембра. Датум прославе је варирао. Египћани су периодично плављење Нила, којим је започињало обновљење природе и нова година, доводили у везу са богом Озириском (M. Tanasićević, *Rечник египатске цивилизације*, 1989, 109) и његовом борбом против сила зла. Према веровању старих Египћана, Озирис је слao кишне облаке и појас централне Африке засипао обилним падавинама, нагонећи демоне натраг у подземни свет. Појава Сиријуса као најсјајније звезде на одређеном положају на небу у то доба године, по предању, најављивала је борбу између Озириса и сила зла и почетак нове године.

Припрема за прославу Нове године је почињала током лета. У храмовима су на олтарима приношени жртвени јунци и мирисне смоле, а свештеници су кроз молитве тражили да богови пошаљу воду која је за старе Египћане значила живот и благостање. Одређиван је датум почетка нове године тј. плављења Нила, и потом се у одређено време народ у свечаним поворкама окупљао на обалама реке, бацајући у њу папирусе на којима су биле исписане молитве. Кипови египатских божанстава су изношени из светилишта, стављани у чамце који су пуштани низ Нил, одакле су их људи узимали и уз певање и плес свечано враћали у храм. Током празника дочека Нове године нико од древних Египћана није радио (Bob Brier, *Daily Life of the Ancient Egyptians*, 2008, 85). Нерадне дане Египћани су проводили у друштву родбине и пријатеља, организујући гозбе у част предака и похвале боговима.

Стара Грчка

Са старог Истока се прослављање Нове године ширило читавим светом. Преко Ханаана, чији су житељи попут древних Сумераца и Вавилонца Нову годину прослављали бројним свечаностима и општим весељем, празнично прослављање почетка нове године дошло је и у древну Грчку.

Стари Грци су користили више различитих календара, од којих је атички био

најраспрострањенији. По атичком календару, почетак нове године се познавао првог младог месеца после летњег солистиција у јулу (E. Bispham et al., *The Edinburgh Companion to Ancient Greece and Rome* 2006, 486).

Прослава почетка нове године је била једна од најважнијих празника грчког полиса. Објављивано је помиловање преступника, а судски процеси су, ради обновљења живота и читаве твари и ради новог невиног почетка, били ограничени на једну годину: чак ни суђења за убиство нису могла да се пренесу из старе године у наредну (Walter Burkert, *Greek religion*, 2000, 228). У античкој Грчкој су током новогодишњих свечаности свештеници и народ на лица стављали маске и излазили на улице уз игру и песму. Од новогодишњих ритуала се очекивало да обезбеде плодност и благостање током наступајуће године.

Јеврејска нова година

У Изл. 12,1-2, Бог се обраћа Мојсију и Арону, дајући им упутства за прослављање највећег празника Пасхе током месеца авива (= нисана, отприлике одговара данашњем марта/априлу), и каже им: „Овај месец да вам је почетак месецима, да вам је први месец у години“ (уп. Пнз. 16,1). Није извесно на који су начин стари Јевреји у давниини прослављали почетак Нове године; у сваком случају, он је био везан за празник сећања на избављење из Египта.

Почетак нове године је код старих Јевреја различито периодизован. Талмуд бележи различита предања у вези са почетком нове године тј. са датирањем стварања света. Тако раби Јошуа учи да је Бог створио свет почетком месеца нисана, док раби Елеазар каже да је свет створен почетком месеца тиширија (T. J. Talley, *The Origins of the Liturgical Year*, 1986, 81).

Празник Нове године је, највероватније после вавилонског ропства, пренесен на први дан месеца тиширија (овај месец одговара нашем септембру/октобру). То је празник Нове године који славе и данашњи Јевреји – Рош хашана (јевр. букв. Глава године). Библијско порекло овог празника није извесно, мада су неки елементи прослављања нове године засведочени и у Светом Писму (нпр. дување у трубе, којим се код Јевреја означава почетак нове године – уп. Лев. 23,23). Према талмудском предању, многи значајни дога-

ПОВОДИ

ИНЕ У ЉУДСКОЈ ИСТОРИЈИ

Традиција гошћења и забављања на дан Нове године је древна. То је траг прослављања древног празника, наслеђен из паганских религијских обреда, у савременој култури десакрализован и сведен на нејасно празновање ради празновања. Ова традиција нема никакве везе са Хришћанством



ћаји из историје спасења додали су се 1. тишија: стварање човека, прародитељски грех, излазак из Египта итд. (H. Polano, *The Talmud*, 1876, 336).

Прослављање Рош хашане код Јевреја се од прослављања нове године у другим културама разликује по празничној атмосфери. На Рош хашану су присутна осећања озбиљности и моралне одговорности, ту је елемент покајања, човек жели да се исправи како би у нову годину ушао очишћен од греха.

Антички Рим

Првим месецем у години у античком Риму је сматран март, што се поклапало са временом почетка польских радова. У раном римском календару је било укупно десет месеци, и називи неких месеци у римском календару, које и ми данас користимо, латински су називи одређени по редном броју месеца у односу на месец март (нпр. лат. *septem*, тј. септембар – букв. „седми“; октобар, од лат. *octo* – осми, итд.).

Празновање бога Марса је било обележје староримских новогодишњих свечаности. Народ је учествовао у јавним прославама и богослужењима, боговима су приношене жртве ради

захвалности за ранију благонаклоност као и ради умилостивљења због будућих времена. Једна од јавних светковина на везаних за почетак нове године је био и празник богиње Ане Перене 15. марта, првога дана нове године по древном римском календару (K. N. Daly and M. Rengel, *Greek and Roman Mythology A to Z*, 2009, стр. 12), који се прослављао на обалама Тибра. Римљани су тога дана напуштали град и прелазили реку како би организовали празничну гозбу у колибицама на обали. Увече су се симболично враћали кући као са оног света (F. Dupont, *Daily Life in Ancient Rome*, 2001, 141); и у римској верзији прослављања Нове године, као и у прослављању овог празника у другим древним културама, присутан је есхатолошки моменат.

Каснијом реформом су римском календару додати месеци јануар и фебруар као једанаести и дванаести месец, чиме је календарска година продужена на 355 дана. Римски диктатор Гај Јулије Цезар је 46. године ст. ере почетак године преместио на 1. јануар, увео преступне године и проширио трајање календарске године на приближно 365,25 дана. Реформисани календар је по њему назван јулијанским,

и у Риму је био у употреби од 45. г. пре Христа.

Прослављање почетка нове године је тако у Риму пренешено на 1. јануар. Тога дана су приношene жртве богу Јанусу и обављане верске свечаности. У Риму је постојала традиција ослобађања робова о празнику Нове године.

Византијско царство и западна Европа

У византијском друштву, у оним културама које су настале византијским утицајем (нпр. у словенским државама), као и у западноевропским културама, није се благонаклоно гледало на помпезно прослављање Нове године: у новогодишњим фештама средњовековни хришћански свет је видео остатке паганства и сујеверје. Стога је прослављање новогодишњих празника санкционисано црквеним канонима, као и грађанским законима. Различите редакције Номоканона преносе забране маскирања, преодевања и плесања којима су обележавани новогодишњи празници. Новогодишњи празник јануарских календи (код Словена „коледо“) био је осуђен и од грчких и од латинских Отаца. У најстаријем сачуваном

требнику старословенског језика, тзв. Синајском шребнику (11. век), налази се забрана празновања коледа 1. јануара, која ову светковину доводи у везу са паганским обичајима (С. Бојанин, Забаве и светковине у средњовековној Србији, 2005, 193).

Почетком нове године у Византији се сматрао 1. септембар (отуда се данас почетком „црквене“ нове године код нас рачуна 1/14. септембар). У Русији је први дан нове године био 1. март, традиционални датум стварања света. Касније је и у Русији 1. септембар прихваћен за први дан нове године, опет као датум стварања (овде налазимо ехо двоструке робинске традиције). Декретом цара Петра Великог, од 1700. године у Русији се 1. јануар рачунао за почетак нове године, по узору на западноевропска друштва.

У средњовековној западној Европи почетак нове године је везиван за црквене празнике. Тако се у Британији и Немачкој 25. децембар тј. Божић узимао за први дан нове године. У Италији је то био празник Благовести 25. марта, а у неким деловима западне Европе то је било Обрезање Господње – 1. јануар. Године 1582. папа Гргур Тринаести увео је у западни свет грегоријански календар, који је потиснуо остале начине рачунања времена, и у вековима који су уследили постао доминантан светски календар, обезбедивши глобални статус 1. јануара као новогодишњег празника чак и у културама које традиционално нису користиле европско рачунање времена, нпр. у Кини или у Јапану.

Христијанизација пагана и паганизација хришћана

Прослављање Нове године карактеришу многи нехришћански обичаји и обреди. Но, упркос томе, и у западној и источној хришћанској Цркви временом су се развила пригодна молепствија на нову годину, у форми благодарења за минула времена и просби за наступајуће лето.

Међутим, христијанизација није успела да надвлада и превазиђе паганско наслеђе: халабука и галама, чији је задатак у древним културама био разгоњење злих духови на почетку нове године, и те како су присутни у данашњим новогодишњим слављима. Присутни су и остали елементи паганских свечаности – штавише, они у савременој култури полако постaju и обележја хришћанских празника, нпр. Божића или Васкрса, тако да је могуће говорити и о процесу који се одвија у обратном смеру: профанизацији хришћанства тј. посветовњачењу Цркве. Речима блажене успомене патријарха Павла, у ојасносити смо ој комерцијално-фолклорној разновања и слављења које њој испуњује суштину разника.

Обоготоврење времена или освећење времена

Жеља човека да пронађе некакав ослонац у свету подложном промени и пропадљивости, исказана и у везивању за неки одређени датум који представља некакав „почетак“ и неку известну и сигурну тачку у светском поретку, остаће неиспуњена уколико се човекова потрага не пружи ван подручја створене природе, јер у свету нема „тврдога града“ (Јевр. 13,14).

Хришћанство, засновано на Христовом Оваплоћењу и Вајсрењу као на ономе што је силије од светских стихија, показује где су темељи спасења који човека ослобађају од стега времена као тока пропадљивости, односно смрти. Постављањем Васкрса (а не неког замишљеног датума) у средиште црквене године и на почетак годишњег богослужбеног круга, Црква је показала шта је то што је трајно и постојано, и где се налази камен на којем се може зидати. Везивањем за Христа, сама Црква постаје „стуб и тврђава истине“, и „врата адова“ – односно ток пропадљивости – неће је надвладати.

Хришћанство се тако пројављује као Црква, тј. као на Христу назидана богослужбена (= литургијска) заједница. Одувек су у Хришћанству сви празници прослављани литургијски. Литургијским слављем Црква објављује да је Син Божји сишао у свет и постао човек како би се свет и човек сјединили са Њим, обожили се и избавили из зачараног круга смрти и времена: ово се остварује једино у Литургији и у нашем учешћу у Гозби долазећег Царства, а не у потрошачком хедонизму, редовима у самопослугама, ићу, пићу, или музичи. Св. Григорије Богослов у једној од својих беседа хришћане позива да празнике прослављају „богодолично“ а не „панигирично“, односно пре свега богослужбено, литургијски, а не само уз јело и игру. Тако хришћани празнике прослављају Литургијом: не петардама и преједањем, већ благодарењем, кроз причешће запечаћеним за вечност.

Традиција гошћења и забављања на дан Нове године је древна. То је траг прослављања древног празника, наслеђен из паганских религијских обреда, у савременој култури десакрализован и сведен на нејасно празновање ради празновања. Ова традиција нема никакве везе са Хришћанством. Свет ће, извесно је, и даље следити своје стихије и своје обичаје. Црква, с друге стране, указује на другачији начин прослављања и слављења: не слављења земаљских дана и година, већ слављења уласка неземаљског у земаљско, безвременог у временско, бесконачног у коначно.

• Срећко Пејшровић

Свети Деда Мр

Свети Никола је велики светитељ чији неизмерни култ траје кроз већи део хришћанске прошлости. Сачуван је већи број икона св. Николе него свих других хришћанских светитеља заједно. Шта се то са њим десило? Где је нестао анадолијски епископ из четвртог века који је био задужен за дељење дарова сиромашној деци? И како смо, уместо њега, добили нову икону масовног конзумеризма?

Па, то је љујоршка прича.

Сасвим безазлено, метаморфоза је почела са холандским хришћанима Њу Амстердамом (New Amsterdam) који су се сећали св. Николе из своје отаџбине и звали су га Синте Клас (Sinte Klaas). Одржавали су живим старо сећање – да је добронамерни стари клирик, током седмица које су



ПОВОДИ

Никола у великом граду: аз, Божић и конзумеризам

**Али данашњег
буцмостог деда-
Мраза (енг. Santa
Claus, од свети
Никола –Saint
Nicholas) не
занима давање
милостиње.
Скинуте су му
светитељске
одежде**



претходиле празнику Рођења Христовог, сиротињи давао мале дарове. Иако су дарови били важни, никада није требало да засене поруку о Исусовом скромном рођењу.

Али данашњег буцмостог деда-Мраза (енг. Santa Claus, од свети Никола –Saint Nicholas – прев. јрв.) не занима давање милостиње. Скинуте су му светитељске одежде. Укрупњавање његове фигуре, укљањање одежди и његово преобрашење у пиволовију који пуши лулу, објединило је и обликовало карикатуру холандске народне културе. На крају је овог чаробног деда-Мраза (пригодан патрон, ако је икада такав и постојао, растуће капиталистичке машинерије града) популаризовао становник Менхетна, Климент Кларк Мур (Clement Clarke Moore), објавивши песмицу „Посета св. Николе“ („A Visit From St. Nicholas“) у часопису *Troy Sentinel* 23. децембра 1823. године.

Новостворено божанство, деда Мраз, ускоро је привукло школу иконографа: међу њима су значајни Томас Наст (Thomas Nast), чија је слика цина у црвеном оделу у *Харперовом недељнику* (*Harper's Weekly*) из 1863. године поставила основе, и Хедон Сандблум (Haddon Sundblom), који је тридесетих година 20.

века за компанију „Кока-кола“ нацртао архетипску слику, ону за коју данас зна-мо. Уз овог деда-Мраза је обично био и летећи ирвас: налик божанству у свом величанству, владао је зимском тамом као да се вратио Один, бог неба.

Нови деда Мраз је такође добио мноштво нордијских патуљака који су заменили малог тамнопутог дечака познатог као Црни Петар, који је, према хришћанском предању, толико волео светог Николу да је свуда путовао са њим. Али, неки би могли рећи: зар и није било боље да се изгуби оваква расна, стереотипна реликвија? Заправо, није, узвезши у обзир да се стварни св. Никола први пут спрео са Петром када је у свом родном граду упао на пијаци где су се продавали робови и побунио се против трговине људима. Прича нам говори да је он, када су трговци робљем одбијали да га узму за озбиљно, искористио црквени новац да откупи Петра и дао је дечаку посао у цркви.

А шта је са бацањем цакова са златом низ димњак, где су они упадали у чарапе и мале ципеле које су биле окачене поред огњишта да се осуше? Иако звучи чаробно, ово одражава немио обичај, који је и даље био распрострањен у позноримском друштву у времену када се византијска Црква борила да успо-

стави надмоћ својих вредности, наиме обичај продања вишке ћерки у робове. Ово је био еуфемизам за сексуално ропство – за трговину која и даље наноси пропаст нашем свету.

Како прича каже, свети Никола је чуо да је један отац у граду планирао да прода своје три кћери јер су немилосрдни зајмодавци желели назад свој новац. Као што је учинио и за Црног Петра, Никола је испразнио црквене фондове како би осигурао откуп девојчица. Бацао је злато низ димњак да би своје лице сакрио од осиромашеног оца.

Ова прича је међу хришћанима који су прослављали светог Николу била извор читавог низа напора да касније покушају да поврате срећу сиромашни-ма – посебно деци, која су одувек била, и још увек јесу, жртве на првој линији светског фронта. Ту је порекло божићног милосрђа: дарови за сиромашне, а не само дарови за наше пријатеље.

Ја волим светог Николу. А ви можете да задржите свог буцмостог деда-Мраза.

• Професор Џон Еншони Мекин, професор историје религије на Универзитету Колумбија у Њујорку. Изворник: J. A. McGuckin, „St. Nick in the Big City : Santa, Christmas and Consumerism“, New York Times, 25. децембар 2007.

• Са енглеској преведела Маријана Пејшровић

Косаша Брагић, академски

Сусрет са највећим

О сликарском опусу Косте Брадића о. Стаматис Склирис је изреда као следећу оцену: „Коста Брадић је увео један нови сликарски начин приказивања ствари, који представља резултат његовог извornog и оригиналног уметничког надахнућа. Али истовремено његово сликарство представља поновно тумачење целокупног византијског сликарског предања, које иначе карактерише приказ светлости која је слободна од природних закона, тј. од неумитности сопственог линеарног простирања кроз простор“.

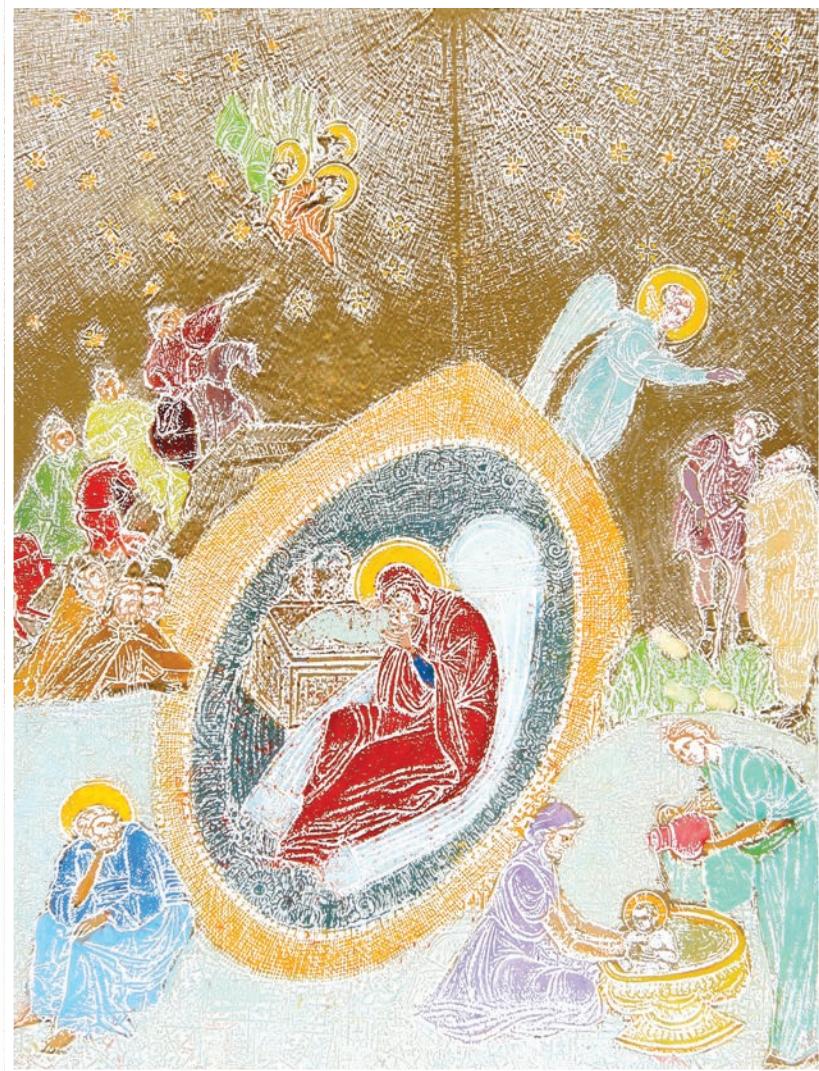
■ Господине Брадићу, да ли бисте могли да нам кажете неколико речи о овој изложби?

– Не бих могао да вам кажем ништа посебно, јер ово је моја трећа изложба коју сам припремио у последње време. Заправо, прву изложбу, предлоге за живописање Светосавског храма, отворио сам код Кадијевића у Галерији 73 на Бановом брду. Ретроспективна изложба отворена је 12. маја, где је поред мојих пејзажа и дуалног света, била и медијална изложба.

И сад, ево ове изложбе. Изложено је пар пејзажа и један концепт. Литургијски део поставке, концепти за будуће живописање Храма Светог Саве, не знам ни како да објасним. Питају људи: „Како се то зове?“ Ја то не могу да им објасним.

■ Шта је то што можемо назвати хришћанском уметношћу? Мени се чини да можемо на два начина да говоримо о њој. Једна је уметност која настаје у литургијску сврху, у сврху живописања храмова, а друга је свака уметност која представља аутентични човеков, да тако кажем, вапај за небом. Ви сте се доказали у обе врсте уметности, у (под великим наводницама) световој, али и у црквеној уметности. Да ли уопште постоји граница међу њима? Како ви то видите?

– На известан начин и да и не. Ако човек схвати праве вредности и на њих се усмери, онда постиче велику ствар. А праве вредности су понекад безнадајне ствари за овај свет. То је можда једна ливада са цвећем, најбезвезднија ситуација, када човек осети ту величину стваралаштва Светишињега коју овај свет заборавља. Мисли да је оно што он ствара, индустрија и томе слично, да је то величина. Величина је у нечemu другом. Богатство је у оном најједноставни-



јем, најпростијем. И када човек то схвата, онда се усмерава ка томе. И тиме, ако има дара, почиње да схвата праву уметност коју већ носи у себи, настаје уметност као осмишљење духовности које човека, кад је погледа, зари, када види да је пуно лепоте, пуно истине.

Хоћу да вам објасним како то иде, којим током се креће. Међутим да би дошли до тога степена, људи морају да носе основне елементе лепоте. Пре десетак дана упоокојио се мой добар пријатељ Дадо Ђурић који је један од најдаровитијих сликара кога сам видео. Он је правио готово сатанистичке слике. Било ми је jako жао што је то тако. Али у једном тренутку сам помислио да

је он хтео, ово је моје мишљење и не мора да буде тачно, да нам покаже како је страшен Сатана. Не могу да га нападнем да је сатаниста, ако ми је приказао сатанистичког творца који је наказа. Разумете ли шта хоћу да кажем?

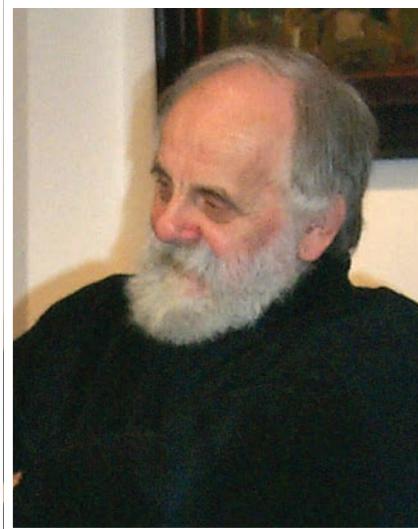
■ Мени си чини да долазимо до једног важног момента у читавој тој причи. Управо на то сам хтео да скренем пажњу: чак и таква врста уметности, уметност која приказује у најгорем смислу те речи огњеног човека, огњено искуство овога света, буквально пакао, може и треба да буде за нас који себе сматрамо хришћанима релевантна, јер

РАЗГОВОР

сликар

пријатељем

Повод за разговор са Костом Брадићем је изложба његових слика која је приређена у Галерији у подруму, Косанчићев венац, број 20. Изложба је отворена 16. децембра и трајаће до 15. јануара



је истината и искрена. Она нам показује у чему је проблем.

– Чудновате се ствари дешавају у уметности. Када мислите да се дешава нешто најгоре, одједном се деси супротност од тога. Најопасније је време које је равно, које је тихо, ту људи отупе. А време у коме смо као млади живели давало ми је подстицај за рад. Сви смо били јако вредни, пуно смо радили. Нисмо били религиозни. Ја сам био крштен, као и остали. Али за мене Црква није имала никаквог смисла ни цене. Тек негде око 1970. године ушао сам у православље.

Једном су ме због тога напали и хтели да ме избаце са Ликовне академије. Као у некој хумористичкој представи, по мени су сви ударили једни за другима, и професори и студенти. Онда један каже: „Да и њега питамо, нека и он нешто каже“. Ја им кажем: „Много вам хвала, никада ми нико није посветио толику пажњу“. Данас ме то сећање, на неки начин, носи и држи у уверењу да се лепотом и добротом убија ружноћа и зло. Зло тражи одговор. Ако му не узвратите на исти начин, оно је поражено. Ово сам вам испричao да бисте видели мој пут, да бисте видели како сам живео, како сам дошао до овога о чему ћемо сада разговарати.

■ Вратимо се dakле Вашој изложби.

– Изложба такође представља једно време у коме сам ја живео, сумира моје искуство. Пре него што сам ушао у православље моје усмерење је било естетско, готово француско. Видео сам да то није довољно. Када сам прочитao Достојевског, када сам дошао до оне мисли да ће лепота спаси свет, онда ми је било јасно. Мој смисао у сликарству искључиво је било трагање за лепотом јер је у томе спасење. И у пејзажима које сам сликаo трагао сам за звуком и лепотом. Верујем да, када моја слика негде стигне, промени амбијент, промени човека. Чудио сам се и нисам веровао. На изложби Ван Гогових слика у

Амстердаму приређеној на стогодишњицу његове смрти посматрао сам људе пред његовом сликом како им се мења лик, као да су срели највећег пријатеља кога дуго нису видели. Запањио сам се. Нисам веровао да слика може толико да делује на човека.

■ Поменули сте једну ствар која је мени веома занимљива. Говорили сте о звуку слике. Када као теолог говорим о уметности за мене је музика парадигма уметности. Чини ми се да оно што разликује заправо праву слику од копије стварности, јесте управо то присуство неког звука, неке музике у њој. Јер музика је тај елеменат неизразивог, она се не може дефинисати, али на диван начин управо управо указује на стварност тог неизразивог које даје смисао свему осталом.

– Лепота музике не може се дефинисати; она поставља питање, буди велики осећај за оно неухватљиво. Музика није профана, није овоземаљска. Не можете је видети, али је можете чути на пуно начина. Ви сте у прилици да је одабирате како ви то желите. Али она нема потврду да је из нечега изашла, него је она аутономна. Родила се као нешто нама сасвим присутно, сасвим сродно, долази већ из самог нашег језика, на основу нашег говора, па тек онда може и да се обогађује разним инструментима и створи непоновљиву композицију. Са друге стране, сликарство донекле тражи спољашње потврђивање. Сликаете пејзаж, знате да се то види. А код музике тога нема.

■ Да ли је то што сликате заправо потврда тога да сте у ономе што сте видели чули музiku?

– Да, баш као и музика, сликарство захтева да се морате одрећи концепције када сликате, да се одрекнете идејности. Јер свака ваша идеја у односу на Светог Духа је јад и беда.

■ Заправо да се одрекнете предрасуда?

– Наравно. И када се одрекнете присуности овоземаљског, и када почињете да радите не мислећи много шта ћете урадити, одједном сте се отворили пре ма великим вредностима. Наша највећа животна несрћа је у томе што нас је приземност коју имамо толико оптеретила, да не можемо да досегнемо до великих вредности. Људи који се ослобађају тога, они долазе до веће вредности. Они који имају таленат, тај њихов таленат није ништа друго него ослобађање од присуства свакодневнице која нас оптерећује. Онда сам рекао: „Сликаћу да победим платно, да победим боју. Да то више не буде боја, ни платно, ни материја, него нешто што је ван тога“. У тој јасноћи занимао ме је звук и боје у њиховој чистоћи. Имам неке слике које сам насликао једном бојом. Потезима које сам радио остварио сам осећај топлоте, величине, чак и музике.

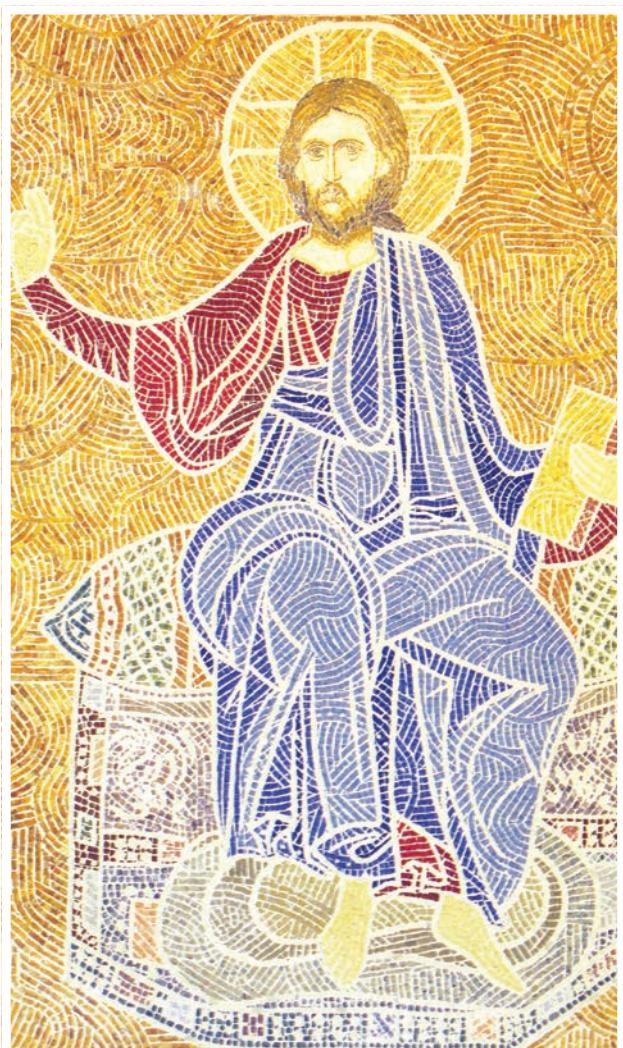
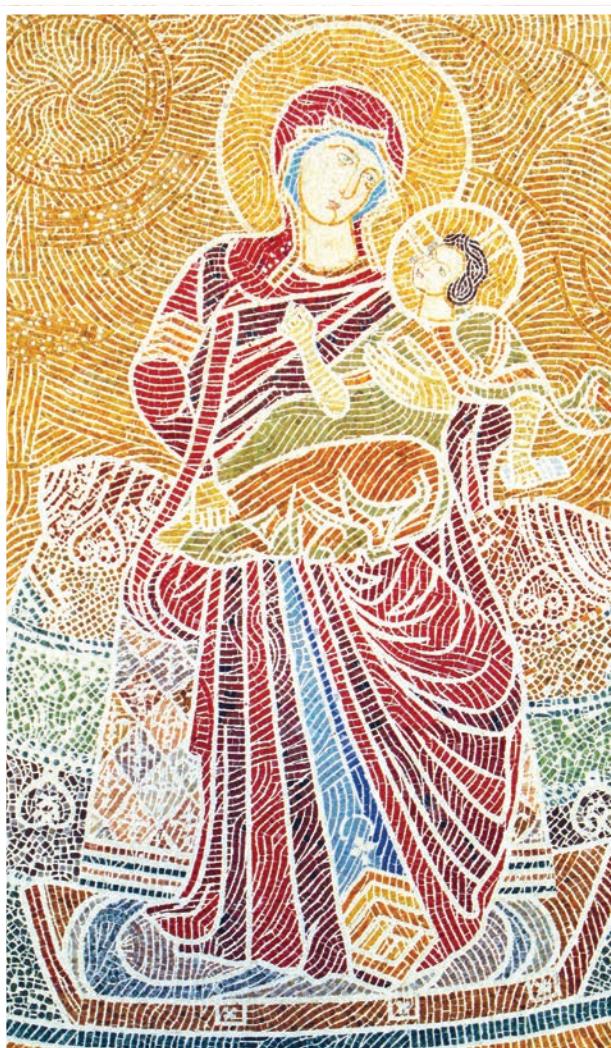
■ Можемо ли да кажемо да се овим slikama на изложби Ви заправо бавите Аутором ове музике о којој смо говорили? Раније сте ми рекли да сте дошли до неких ствари које безмalo сматрате неким прекретницама у личном доживљају свеукпне традиције хришћанске уметности.

– Човек мора да има много храбрости за ту ствар. И Византију су правили људи. Сви греше, па могу и ја да погрешим. Не могу ја сада да направим нешто изузетно. Али ћу радити. Трудићу се колико имам искуства. Да није vere, ја то не бих смео ни знао. Вера ме је на неки начин водила, давала ми храброст и живот.

И ово што сада радим је, наравно, инспирисано Византијом.

■ И куда Вас та инспирација води?

– Ево куда: једном сам, док још нисам сликаo иконе, насликаo три света ратника. И тако, један од војника, светих



ратника које сам сликао, био је направљен тако што сам тамо, где треба да буде тамна линија, оставио белину. Јер бела површина је фон, она је заузела највећи простор који може да постоји, али није добијала праву вредност, него је постала подлога за све.

И шта се десило? Десило се да сам у овоме сусрео алфу и омегу сликарства. Овде је и композиција, и импресионизам, и кубизам. Када узмете један делић одавде, добијете модерно сликарство.

Прво сам радио беле површине, видите како је то ишло са белим. Овај цртеж сам радио у једној кризи 1958. године. Ова позадина чекала је до 2005. године. Стављао сам је на позадину. Једном ми је случајно пала на слику и ушла у слику. Десило се да је она постала саставни део простора. Јер овај цртеж се састоји од три основна елемента: од праве и криве линије, централности и тачке. Када овим елементима одузмете функционалност и када им приђете као аутентичним, њихова функција престаје и добија се светлост. Погледајте како светлост улази. Али ни то није доволно. И белина улази на слику, улепшава, омекшава и повезује боје.

■ Можемо ли сада да кажемо да светлост која тако све пројима заправо постаје форма свега што постоји?

– Имате две врсте светлости: светлост овогемаљску која својим присуством ствара сенку. Византија то одбације и не узима сенку. Онда је ту и нестворена светлост без сенке. Овогемаљску сенку одбацујем, чисте су боје, једна до друге. Не копiram фреску са њеном формом, са свим тим. Стављам чисте, потпуно равне површине. Шта се онда дешава? Добија се аутентичност мозаика који је први пут добио свој карактер. Није више копија иконе, фреске или слике.

И да одговорим на ваше питање: ако свет добије нестворену светлост, он је већ на небу. На земљи је присутна ство-

рене светлост са сенком. Како би приказала стварност будућег света, Византија се задовољила ширећом перспективом и ту је стала. Али још увек на иконама и фрескама имамо сенку. Људи нису имали храбrosti да се ослободе тога. Сликари можда нису могли да до краја ликовно изразе причу коју причујају.

■ Мој утисак је овакав, оно што је мозаик на неком микро плану, овим постаје мозаик у макро плану. Имамо комбинацију различитих елемената који дају једну поруку. Ово је заправо апсолутни мозаик.

– Мозаик је тиме добио своју аутономију, не копира више ни фреску, ни сли-

СЛОПШТЕЊЕ

ку, него он тражи своју припрему и логику да би био оно што сте малочас рекли. И шта се дешава са том белином, која, у односу на тамну боју, доноси велико олакшање? Уместо црне боје, која одваја различите површине, овде долази бела која их повезује и осветљује.

Поред тога, цео поступак израде мозаика тиме је поједностављен, лакши је за извођење, јер је у самој концепцији све решено.

■ Говорили сте о томе како је „гладно“ време у коме сте одрастали утицало на вас. Шта мислите о времену у коме данас живимо?

— Мислим да одговор на изазове времена стоји до личности сваког младог човека и његових предиспозиција које носи са собом. Ако је неко поштовао своје родитеље, поштовао истину и чувао своју савест, он ће поћи правим путем. А онај који није такав, он пада. Он је похлепан за новицем и пашће на свакој замци овога времена у коме живимо.

■ А каква је естетика тога времена? Да ли је данас на сцени медиокритетство у сваком смислу, које дезавуише естетику као вапај за нечим болјим? Не би био проблем да је естетика пала под ударом некакве креативне „антиестетике“, какву сте рецимо поменули у случају Ђурића, то не би било страшно. То би заправо био помак напред. Али то није случај...

— Тад вапај без обзира на све постоји; или га прихваташ, или не прихваташ. Знате ли шта је коначно човек? Са једне стране, сељанка од које купујете крушке дода још једну преко мере и каже: „Ово вам је за децу“. То је лепота човека. Са друге стране, има и таквих који ће вам продати лошу робу, који ће вас преварити. Није страшно што вам је закинуо десет или сто грама, него што је себе унишитио, а вас довео у ситуацију да се молите за њега.

■ Страшно је заправо то што човек скрнави ту лепоту у себи. Јер човек је леп.

— То је тај однос, то је тај смисао. Митрополит Амфилохије је био једном на телевизији, па му каже новинар који са њим разговара: „Ви стално помињете да је Бог са Вама? Објасните Ви мени то“..„Па“, каже, „како да Вам објасним: кад видим Вас, јасно ми је да је Бог са нама“. Овај се чуди: „Како то?“ „Па ти си по Богу створен и довољно је да то видим“.

То су основне ствари који усмевају човека на ову или ону страну. Али оне нису подложне никаквој дефиницији.

• Рајовор водио
презвишер Вукашин Милићевић

Одворено ђисмо СПЦО Шибеник надлежним инспицијама Р. Хрватске и рејона о ђраћном ђокушају лејализације инспиција из времена злодасне НДХ

Павелић ANTE PORTAS?

По питању РЈЕШЕЊА Уреда државне управе у Шибенско-Книнској жупанији служба за општу управу

КЛАСА: Упл-230-02/10-01/170 ; УРБРО:2182-06-01/3-10-02 од 11 студеног 2010 године, којим је одобрен упис Удруге хрватских православних вјерника са сједиштем у Муртеру, Жртава ратова 21, у Регистар удруга Републике Хрватске.

Након што се ових дана на службеној интернет-страници Удруге хрватских православних вјерника појавио „ПРОГЛАС“ о успешној регистрацији поменуте удруге, осјећамо потребу и дужност као пастири Цркве да реагујемо на ову узнемирујућу вијест.

Оснивање оваквог једног удружења не би било толико забрињавајуће да у њиховом раније најављивањем програму, а посебно у објављеном прогласу не стоји циљ и задаћа удружења, а то је: „да у дogleдно vrijeme регистruje ХРВАТСКУ ПРАВОСЛАВНУ ЗАЈЕДНИЦУ“ односно самосталну (аутокефалну) Хрватску православну цркву у Републици Хрватској“. Покретачи и оснивачи ове удруге, којој је циљ прерастање у „цркву“, везују се за постојање овакве „цркве“ за вријеме Анте Павелића и Независне државе Хрватске. Павелићева Хрватска православна црква је имала за циљ потпуно уништење и затирање Срба и Српске православне Цркве на просторима Хрватске прогонећи их или покрштавајући превођењем у ХПЦ. У говорима предсједника Удруге хрватских православних вјерника може се чути негирање постојања Срба у Републици Хрватској (YouTube, задушница за поглавара Хрватске православне цркве, видео снимак од 21. августа 2010. године), што нам указује на сличност са Павелићевом ХПЦ. Као што је свима добро познато, Павелићева идеологија је иза себе оставила безбројне жртве, јаме и логоре где су побијени многи невини људи само зато што су били друге вјере или нације. Доказ да је ХПЦ била у служби уста-

Павелићева Хрватска православна црква је имала за циљ потпуно уништење и затирање Срба и Српске православне Цркве на просторима Хрватске

шког и Павелићевог режима је и осуда поглавара ове цркве, патријарха Гермогена, на смрт стријељањем од стране анитифашистичког покрета. У пресуди је, између остalog, стајало да је осуђен због разбијања јединства српског народа у Хрватској и потицања на братобилачки рат.

Поред оваквих циљева, такође је забиљавајуће присвајање имовине Српске православне Цркве што се јасно види на интернет страницама удружења (слика манастира Гомирје – Епархија горњокарловачка), те знаменитих личности српског народа (Никола Тесла).

Због свега овога, ово удружење би својим дјеловањем могло допринјети оживљавању расизма и вјерске нетрпељивости, те угрозити безбједност српског народа, Цркве и њихове имовине, што је супротно Закону о правном положају верских заједница (чланак 3, ставак 1) као и Закону о удружењима у Републици Хрватској (чл.35, тачка 4).

С тога најдобронамјерије апелујемо и молимо све надлежне и одговорне институције у Републици Хрватској да спријече регистрацију и рад овог удружења које својим дјеловањем не доноси ништа добро већ нас враћа у мрачни период великих страдања, подјела и сваког зла које је владало у вријеме Павелићеве НДХ и ХПЦ, а с којом се ово удружење поистовијењу.

• Шибеник, 3. децембар 2010.
• првионамјесник Милорад Ђурђевић

Крашак осврш на исшорију Ўојма

ЕСТ/ЕТИКА

Лепо и ружно често су навођени као основни естетички појмови. Лепота је била предмет философског промишљања још од античких времена. Истицање идеје лепог, као једне од највиших идеја, карактеристично је за Платона. Његова философија даје повода да се о лепоти говори као о објективној и универзалној категорији, будући да се све што има квалитет лепоте (као и доброте) угледа на идеју лепог. Други приступ у схватању лепоте је такође утемељен у античкој Грчкој, и више је формалног карактера, будући везан за појмове хармоније, пропорције, правилности и сл. С тим у вези, лепота је често дефинисана и као нешто што је пре свега чулног карактера, нешто што може бити перципирано чулима и што изазива осећај (чулног) задовољства. Тиме су категорије попут „угодног“ или „пријатног“ такође повезане са појмом лепог. Код Канта имамо формиранију идеју да лепо као такво, лепо њо себи, не може имати било какву сврху ван себе самог, односно не може имати било какав функционални или употребни карактер. Лепо јесте безинтересна категорија за Канта, и стога он формулише лепоту као „сврховитост без сврхе“.

Тражење лепоте у пропорцији, складу делова једне целине и слично, обилато је присутно у античкој уметности. Концепт правилности, пропорције и лепоте се заснива на математичким категоријама, на бројевима и њиховим односима. Тражење лепоте у сразмери повезано је са схватањем броја као извора правилности и хармоније. У том смислу, апсолутизацију броја као метафизичког начела и извора склада и лепоте имамо код Питагоре и питагорејаца. Постављање броја као начела хармоније и лепоте у случају питагорејаца, као и тражење извора лепоте чулних ствари у идејама (до којих се може винути философско мишљење), значи да лепота за старогрчку мисао није само чулна категорија, већ и нешто доступно разуму, односно мишљењу.

Повезивање појмова „лепог“ и „доброг“ опште је место у старогрчкој култури и показује преплитање естетских и етичких идеала. Тако врховни етички појам представља *калокајашија* (калокагатија). Кроз разматрање значења два придева који сачињавају овај појам, могуће је уочити да се лепо и добро поклапају, па је естетско у исти мах и етичко, односно етичко такође и естетско (грчки придев *добрар* /αγαθός/ има значење доброг, честитог, племе-

Уметност, као и култура уопште, у модерно доба обилато користи „ружно“ тј. нескладно, шокантно, непропорционално и сл. као уметничко обликовно начело. „Лепо“ и „уметничко“ престају да буду непосредно повезани појмови, тако да је, с обзиром на модерну и савремену уметност, могуће говорити и о „естетици ружног“

нитог, али и храброг, разумног, поштеног; док придев *лел* /καλός/ има значења лепог, пригодног, дражесног, повољног, прикладног али и корисног, а у вези са „унутрашњом лепотом“, тј. моралним квалитетима, појам још означава и племенитост и честитост). Удружені у врховни појам *калокајашије*, ови појмови означавају поштење, слободу, племенитост. Разноврсни контексти у којима су се придеви *добрар* и *лел* употребљавали, намећу закључак да се лепота и доброта, како „тела“ тако и „душе“, подједнако неговала у античко време. Многобројни примери указују на истицање важности споја лепог и доброг, односно на неодвојивост етичког и естетског. Песникиња Сапфо са Лезбоса каже: „Ко је леп, чиниће се очима да је добар, а ко је добар биће у исти мах и леп“. Перикле истиче: „Чувай калокагатију верније јо заклетву“. Одјек повезаности ових појмова имамо и у савременој употреби у нашем језику; често појам „лепог“ користимо у значењу „доброг“, нпр. „лепо васпитан“ значи „добро васпитан“, или „лепи манири“ у значењу „добро понашање“, „то није било лепо“ у значењу „ниси се добро понео“ и сл.

Ову везу лепог и доброг можемо посматрати у уметничким делима од античког времена па све до модерне епохе, како у делима визуелне уметности, тако и у књижевности и поезији. Они антички хероји који су носиоци врлине и доброте, по правилу су и лепи. „Атлете“ су они који постижу изузетне резултате у, рецимо, спортским надметањима и превазилажењу граница сопственог тела, али истовремено и они који поседују врлину, односно изграђују се у добрар и моралу, односно и идеал образовања није подразумево прикупљање информација већ образовање (тј. уобличавање, формирање) целокупног човека, у његовој физичкој и духовној димензији, због чега је израз уобличеног (образованог) човека било могуће наћи у репрезентацији идеално

обликованог (лепог) тела у коме обитава такође лепо обликован (добрар) дух.

Антички свет нам пружа примере преко којих и садржај који сам по себи не можемо означити као „леп“ или „добрар“ може довести до „увишишених“ осећања, што је такође естетичка категорија која стоји у близкој вези са појмом лепог. Најбољи пример у том смислу пружа грчка трагедија. Трагедија у својој стереотипној форми приказује главног јунака који је носилац одређене врлине и чијом се смрћу довршава текст драмске радње. Иако то само по себи не представља „леп“ тј. „допадљив“ садржај по себи, он, према Аристотелу, доводи до „катарзе“ код посматрача, односно својеврсног прочишћења или преобрађаја који посматрача, пружајући му појку и ново искуство, чини „бољим“.

Паралелно са појмом лепог, и „ружно“ је схватано не само као естетичка, већ и као етичка категорија. У историјској перспективи, појам „ружног“ је био повезиван са лепим углавном на два начина: ружно као супротност или негација лепог, односно ружно као удаљавање од лепог или његова деградација. Слично односу лепог и доброг, могуће је успоставити однос ружног и злог.

Као пример ћу навести ликовне представе митолошких бића попут Медузе, за коју мит каже да је била чудовиште са змијама уместо косе. Онога ко би се лицем у лице суочио са Медузом, њен поглед би претварао у камен. Ова морална „ружноћа“ Медузе се у ликовној уметности приказивала углавном карикатуралним формама, наглашено диспропорцијом и експресијом на лицу, што је све требало да остави одговарајући утисак на посматрача.

И у каснијој уметности се среће искривљена форма лица као персонификација ружноге, али и моралног пада и зла. У хришћанској иконографији демони су приказани на сличан

ЦРКВА И УМЕСТНОСТ

начин, као деформисана, непропорционална бића, искривљених лица. Насупрот томе, ликови Христа или светитеља зраче миром, спокојем и духовном лепотом као изразом највишег добра – заједнице са Богом. Ту видимо да лепота није повезана пре свега са идеалном пропорцијом људског тела или хармонијом броја, како је то био случај у античкој Грчкој, већ са „добрим“ као супротности злу, животом као супротности смрти. Самим тим је и људска лепота повезана са начелом човечности, остварења човека у добру и заједници са Богом, уместо у идеалним пропорцијама (нпр. идеално развијеног) тела. У том смислу лепо, добро и истинито не могу бити раздвојени, а њихов израз на икони је управо светлост која сугерише само Божје присуство као извор апсолутне лепоте, доброте и истине. Насупрот светлошћу обликованих ликова Христа и светих, ђаво се приказује црном или сивом бојом, које саме по себи означавају одсуство светlostи (због чега се називају и не-бојама), односно одсуство било каквог садржаја, празнину и ништавило. И управо ове категорије: одсуство садржаја и празнина (ништавило), јесу основне одлике зла по хришћанском поимању. Сатана или ђаво (грчки клеветник, онај који лаже) служи се обманом као главним оружјем. А лаж је зло, па самим тим и одсуство смисла и лепоте. Насупрот томе, Христос јесте „светлост свету“, „истина, пут и живот“, а светлост као таква омогућава лепоту и перцепцију лепоте.

Било би, међутим, погрешно сматрати како је лепо и добро (односно ружно и зло) једносмерно повезано и како је њихова веза једнозначна и нужна. Често срећемо и обратну принцип, да се нешто што је суштински зло представља као *наизлег лепо*. Тако демони у предању често узимају форму лепих девојака или младића како би завели морално и духовно слабе, и скренули их са исправног и истинског пута на странпутицу и зло. Виле у народном предању јесу (наизглед) лепа али и језива створења, која луде заводе својом лепотом или лепотом свог гласа, одвођећи их у смрт или пропаст. У овим и сличним наративима, акценат се обично ставља на „привид“ лепоте који скрија суштинско зло, чиме се имплицира да „права“ лепота износи истовремено и доброту на светлост дана, односно да



привидна (најчешће физичка) ружноћа или недостатак могу да открију суштинску доброту и лепоту. Исказивањем доброте кроз нескладне или непријатне форме има такође за циљ и да укаже на пролазност површно схваћене (физичке) лепоте, и на опасност од њене завођљивости и ништавила које се иза ње крије.

Уметност, као и култура уопште, у модерно доба обилато користи „ружно“ тј. нескладно, шокантно, непропорционално и сл. као уметничко обликовно начело. „Лепо“ и „уметничко“ престају да буду непосредно повезани појмови, тако да је, с обзиром на модерну и савремену уметност, могуће говорити и о „естетици ружног“. Отпад, несклад, деформације, како физичке тако и душевне и духовне, све то може постати средство којим се уметност изражава, и помоћу ког се обликује „добро“ (или „лепо“) дело. Примена ружног у обликовању једне естетске уметничке целине није изум уметности двадесетог века, мада је у двадесетом веку проблем заштрен. Већ на готичким скулптурама западне уметности имамо наглашено „ружну“ обраду, у смислу дисторзија тела, истицања бруталности и сл. са циљем да се остави снажан утисак на посматрача. Намера, дакле, није да посматрач пасивно „ужива“ у лепоти форми, већ да се верник сучочи са реализмом и величином Христових патњи, како би

се идентификовао са њима. У том смислу и евентуалан мучан ефекат који једна таква сцена може оставити (слично савременом остварењу Мела Гибсона у филму *The Passion of the Christ*, 2004), постаје саставни део укупног естетичког или религиозног доживљаја.

Однос естетичког и етичког, који је овде само сумарно назначен кроз односе „лепог“ и „доброг“ (иако се на њих не може свести), представља важан показатељ доминантног погледа на свет у свакој култури и сваком појединачном времену. Као што је антика градила своје појмове „лепог“ и „доброг“ у оквиру једног стабилног и кохерентног схватања света као космоса (поретка), тако су и потоње епохе интерпретирале ове појмове на нов начин, откривајући кроз њих сопствену метафизику, сопствени однос према вредностима и смислу света. Комплексност ових односа и значења која естетичке и етичке категорије имају у модерно време, откривајујујују сву спојевитост и многозначност света у коме живимо. Одсуство једног естетско/естетичког идеала показује да не постоји никаква јединствена метафизика на којој свет у наше доба почива. Уместо тога се истиче плурализам различитих естетика, а хришћанима остаје задатак да њих схвate и интерпретирају у складу са својом вером и истукством.

• *гр Давор Џалаш*

Професор комуникологије др Мирољуб Радојковић

Црква и медији

Професор комуникологије на ФПН Мирољуб Радојковић један је од ретких студената журналистике који се, после бављења новинарством, вратио на Факултет где води катедру за новинарство. Написао је неколико књига који су истовремено уџбеници студентима: „Савремени информационо-комуникациони системи”, „Међународно комуницирање”, „Медији и тероризам”, „Медији, друштво и комуницирање...“. Пре три године основао је часопис „С.М“ који има статус водећег научног националног часописа за област медија, PR-а и комуникологије. „Ја сам православац, од оних који је касније приступио. Према Зизјуласу, ја сам од оних који је религији приступио рационално и мало из љубави, али не из рачуна или психолошких тегоба“, каже наш саговорник и истиче да је крштен у цркви Покрова Пресвете Богородице, а да сада припада парохији Светог Саве.

■ Црква је у жижки медијског интересовања. Да ли је критика појединих црквених великомодостојника напад на Цркву?

– Наша Црква инсистира на помеснома и литургиском заједништву. Значи, Црква је тамо где је верни народ, и помесна је због тога што се верни народ окупља на месту које је његово место испољавања религиозних осећања. Цркву најмање видим као организацију која има своје службенике, хијерархију, пирамидалну структуру клира који је децентрализован у прихватљивој мери. Црква у медијима, или оно што се популарно зове имиџ Цркве, често зависи од тога какви су њени великомодостојници и пароси који су у непосредном контакту са народом. Уколико их јавност препозна као подвижнике, као рецимо почившег патријарха Павла, онда такве особе Цркви дижу углед, јачају поверење и љубав. Има појединачних примера који не делају онако како бисмо у потпуности желели, али они се не изједначавају са Црквом у целини. Црква је институција српског друштва која је врло традиционална, поштована, и због тога у великој мери утицајна.

■ Да ли Црква оптимално користи велико медијско интересовање да пружи адекватну медијску слику о себи?

– С једне стране, Црква је затворена институција која на интерес јавности

одговара путем саопштења за штампу. С друге стране, има мало теолошки образованих новинара, који разумеју религијски живот свих религијских феномена, посебно наше Цркве, тако да се, у недостатку таквих стручњака, јављају самозвани црквени аналитичари који уносе у питање односа према Цркви неке своје личне фрустрације и ставове, а некада и политичке ноте, што говори да се мора сумњати у њихову објективност и независност. На Београдском и Нишком универзитету се посвећује читава грана социологије том феномену који се зове социологија религије, на ФПН се развио чак курс Политикологија религије, али тих стручњака нема у јавности, медији који траже саговорнике не допиру до њих. Живица Туцић и Мирко Ђорђевић су „дежурни“ црквени аналитичари, али ја бих пре рекао да су они публицисти и да њихово стално појављивање у медијима само показује да се у Србији одржава теза о тзв. две Србије и да би они својим упорним радом на сталној критици црквених феномена хтели да се покажу као првоборци те тзв. друге Србије, оне која сада сматра да је заслужила привилегије и ордење зато што је била опозиција режиму 90-их година.

Црква има сјајне интелектуалце који немају баш увек прилику да одговоре тим самозваним аналитичарима и да им покажу колико знају или не знају ствари о којима су се усудили да јавно говоре. На јавни говор треба одговорити јавним говором. Ако Црква ђути, онда остаје вишак информација који није познат, а по закономерности сваког друштва, када се јави когнитивна празнина, крећу гласине а онда су људи спремни да свако објашњење које се појави у медијима прихвате здраво за готово. Црква треба да у духу дијалога и аргументима изнесе своје ставове у медијима и да се бори за своје место у етру.

■ Треба ли инсистирати на недељном преношењу богослужења путем јавног телевизијског сервиса?

– Црква инсистира на литургиском заједништву, што подразумева лично присуство у храму. Свако медијско преношење богослужења је помало отуђено. Када су велики празници и када не могу сви да стану у храм, па ни у највећи Светосавски храм – то може да се оправда. Али, постављам питање: да ли је потребно да камере улазе у олтар?

■ Да ли су Цркви потребни медији?

– Потребни су, можда највише они медији који деци на леп и лак начин говоре о вери, а то је превасходно радио. Православна Црква данас има 11 локалних и регионалних радио-станица које ће се, можда, у будућности умрежити јер имају специфичан програм, а треба да живе у тржишном окружењу без реклама, чиме им се финансијска могућност опстанка на тржишту смањује. Медији су само допуна за литургијско заједничарење и директан контакт између људи који исповедају своју веру срцем.

■ Нереде и протесте који су пратили одржавање „параде поноса“ у Београду, телевизија B92 је покушала да повеже са благонаклоним ставом Цркве која је тобож инспирисала и охрабрила незадовољну јавност. Да ли је ова медијска манипулација дала очекиване резултате?

– Не, јер су остали медији дали верну слику учесника, и било је очигледно да људи који су витлали каменицама и тόлагама нису оглашени, а камо ли прави верници. Црква не може да прихвати ту врсту сексуалне различитости мањине, јер би тиме одступила од суштине свог учења. Она никада не може stati на страну те мањине, али може позвати у свом духу и у свом учењу на оправшање греха, на толеранцију и на већи бригу према тим људима. Црква није позивала на насиље над припадницима ове мањине. Они који би да се обрачунају са идејом да национализам не може без традиције, без докме, без патријархалности, без отпора према духу времена и научном напретку, манипулишу тезом да Црква инклинира десници и да прогања ову врсту културне и сексуалне мањине. Црква је такве инсинуације јасно и брзо демантовала у моменту када се дешавало насиље у главном граду.

■ Шта је позадина оптужби да је Црква подстрекивала нереде?

– Отужити Цркву да је инспирисала нереде спада у политичку манипулацију, модерно речено спиновање. Очигледно постоје партије, кругови, којима ни ова власт за коју кажемо да је демократска, плуралистичка у односу на предходну, није по воли, те она из жеље да политички дискриминише или нападне партије које данас функционишу на власти, а које показују одређени ниво симпатија и поштовања према Цркви, у исти чак

РАЗГОВОР

Црква у медијима, или оно што се популарно зове имиц Цркве, често зависи од тога какви су њени великодостојници и пароси који су у непосредном контакту са народом. Уколико их јавност препозна као подвигнике, као рецимо почившег патријарха Павла, онда такве особе Цркви дижу углед, јачају поверење и љубав.

стављају и Цркву и праве те „занимљиве“ везе. Највећу штету има Црква, јер она, за разлику од партија и политичара, не може данас да буде лево или десно, да би кроз неку годину променила став. Наша помесна Црква стоји на свом ученију, од установљења у 13. веку, и не прави те акробатске заокрете којима су склони политичари. А када освећује страначке просторије, присуствује прославама страначких дана и слично, то чини како би тим ритуалним чиновима символички продуховила оне који до скора у Цркву нису долазили, или су јој се изругивали.

Историјска мисија Цркве је да она, као помесна и српска, мора да брине о бићу и интегритету српског народа, и то треба да ради сваки члан заједнице до оног нивоа који зовемо човекољубље, родољубље и патриотизам. Пошто је тај патриотизам метастазирао у прошlostи у политичку функцију звану национализам, самозвани верски аналитичари олако налазе и измишљају поводе да Цркви припишу националистичко деловање и поткрепљивање националистичких претензија. Српска Православна Црква проповеда веру Христову и није никакав носилац национализма. Али, ако њена паства, њен народ, хоће да задржи свој идентитет, своју традицију – мако то некима изгледало конзервативно, Црква то поздравља као разлику у односу на друге вере и као црту идентитета своje помесне заједнице, чиме је и сама патриотска установа. Од тога до национализма је мали корак, али који Српска Православна Црква никада није учинила. Црква не може својим бићем да подупира никакав национализам који би водио ка фашизму и истребљењу иноверних, мада су европске католичке цркве у својој историји имале и те епизоде. То им је опроштено, заборав пре крива конквисте и насиљно покрштавање. Код нас се упорно тражи и најмањи повод да би се успоставила теза „Црква је конзервативна и патријархална, она је стуб традиционалности“, из чега следи да је патриотска, из чега се извлачи закључак да је извориште национализма. Српска Црква, подвлачим, не може да се увеже у овај исконструисани модел. Шта је у душама и умовима њених верника, то зна Христос. Важније је да имамо обичну брвнару правоверних, него велелепну грађевину у коју долазе и они који су се дубоко огрешили и о људски и о божански морал.

■ Од 80-их година прошлог века, као друштво се непрестано налазимо у тзв. „кризним ситуацијама“. Да ли црквени великодостојници треба да коментаришу стање у друштву?

– Као саставни део друштва, Црква мора да преживи са својим народом добра и лоша времена, благостање и кризу. Црква није ни крива ни заслужна што је Србија пошла путем Голготе, уместо благостања. Црквени великодостојници могу да говоре о политици као чињеници друштвеног живота, али не као један од политичких субјеката

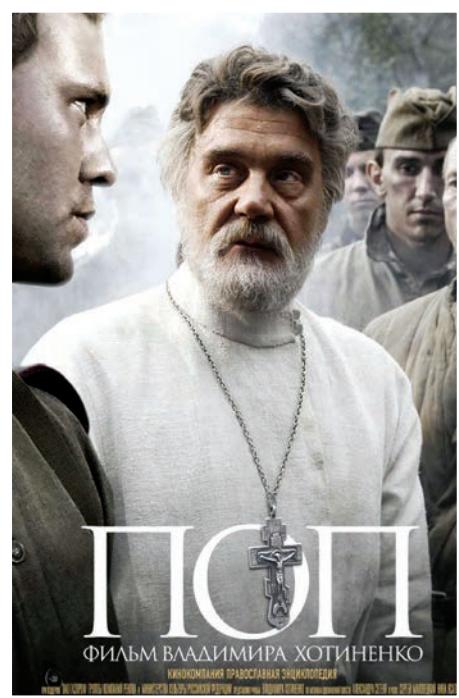
– претендената на власт, већ као институција која ужива углед на бази ауторитета и која може да се бави моралним проценама, осудама и похвалама са становишта грешности или греха. Црквени великодостојници могу да кажу шта мисле о политичким одлукама и политичком животу, али не као политичари који се боре за бираче, већ као Црква Христова која брине о свести и савести људи, у првом реду о души человека. Терен Цркве је монашки подвиг – одолети искушењу и показати то подвигништво у борби за правду, љубав, добродушје и исправно морално деловање људи. Што је више таквих верника, наше друштво ће имати дру-

гачији јавни тј. политички морал, политичку културу итд. Црква се за те вредности може залагати преко својих медија, од којих је најподеснији радио, који је најближи проповеди. Хришћанство је тако и настало – из живе речи апостола који су ходали и проповедали.

• С. Лазић

Руски филм *Поп*

Најновије остварење руског редитеља Владимира Хотињенка управо говори о једном свештенику из времена Другог светског рата, који по потреби Цркве а благословом митрополита Сергија одлази у тзв. Псковску мисију да обнови црквени живот у Закатима, једном прибалтичком селу. Большевички режим, који је владао пре немачке окупације на тим просторима, затро је сваки вид црквеног живота. Свештеника није било, људи су се одрдили од Цркве, парохијска црква је претворена у клуб... Свештеник Александар, чији лик тумачи Сергей Маковјецовић, је човек Христов, са врлинама и манама, истински свештеник твари Божије, кротак и ревностан али и брзоплето срчан, човек који разуме муку сваког човека. Без имало патетичне побожности а са благом дозом њима својствене романтике, која се може срести у филмовима сличне тематике, сведочи и тумачи међуљудске односе. На првом месту му је, свакако, свака конкретна личност и поштовање њеног интегритета. Изузетна вера у присуност и моћ Господњу се огледа и у његовом ставу према прозелитизму, наиме када јеврејска девојчица, одушевљена хришћанским живљењем отца Александра жели да се хрсти он је саветује да ипак остане у своме дому, послушна својим родитељима, те да ће на тај начин не само подједнако квалитетно ходити путем Господњим као и да је примила свето Крштење већ могуће да ће њена жртва бити у очима Божијим много угоднија него да је примила хришћанство и била рђава хришћанка, како сам каже. Јер, *православље човека оиштећује оговарношћу за друге*, како каже отац Александар а што и сам сведочи небројеним прихватањем тешких ситуација (усвајањем деце из логора, сусретом са смрћу и гневом од оних најубљује разочараних и повређених реалношћу рата, покушавањем да ослободи осуђене на смрт...) и самим начином решавања истих. Такође, ту је и однос према његовој супрузи кроз који објашњава другим људима како се муж и жена у заједници љубави допуњују тј. испуњују, јер тек онда достижу истински квалитет живљења у заједници.



Упркос личном противљењу, да се у сарадњи са Немцима организује мисија обнове црквеног живота, ставља се на располагање митрополиту Сергију. Са својом супругом Алевтином (Нина Усатова) одлази у село Закати, обнавља цркву заједницу и реновира парохијску цркву. Оно што најбоље осликава хришћански приступ јесте начин на који се отац Александар поставља у односу на окупаторску власт, народ који је опстао у селу и заробљене большевике у немачком логору у близини села. Уздигнутост изнад Истока и Запада, изнад идеје комунистичког фашизма, изнад национализма у односу Руса и Немаца, производ је оног павловског искуства да *нема више Грка ни Јеврејина, нема роба ни господара, нема мушкића ни женскоћа, јер сме сви једно у Христу Исусу* (Гал 3, 28). Због тога и пристаје да оде у мисију јер му је битан сваки човек и објава речи Христове без обзира на историјске околности у којима се има проповедати.

Међу мноштвом врлина које красе овог свештеника, а које су описане у овом филму, је и брига за оне који су некада прогонили хришћане и затирали црквени живот у псковској области а сада се налазе у немачком логору. Тако отац Александар храни *лагадне, њосећује болесне* и оне који су у *шамници* (Мт 25,

Промоција

Вече 15. децембра 2010. године, за свештенике и вероучитеље Архиепископије београдско-карловачке, било је од великог значаја у подсећању на то у каквој се мисији заједнички налазе и у каквим се све условима може успешно организовати црквени живот. Добротом господина Александра Конузина, амабасадора Руске Федерације у Београду, у Руском дому приказан је филм „Поп“.

Поздравну реч Његовој Светости Патријарху Иринеју, Његовом Преосвештенству епископу Атанасију, свештеницима и вероучитељима упутио је господин Конузин преносећи им сопствени доживљај овог филма.

Филм о духовности уопште, представљен кроз духовност једног човека, тера на размишљање све, а поготову људе који лично сведоче другима духовно искуство тежње ка заједници са Богом.

35–40) а све то јер Христу служи и у свemu се на Њега угледа.

Након ослобођења балтичких делова ССРП од стране комунистичке армије сви свештеници Псковске мисије су или заробљени и утамничили под оптужбом за сарадњу са окупаторским властима. Ни у овој прилици отац Александар не одустаје од свог хришћанског сведочења вере те бива заточен и десет година проводи у логору а остатак живота у Псковско-печерском манастиру.

Иако је овај филм окарактерисан, од стране оних који не разумеју узвишеност хришћанске потребе за другим човеком без обзира на његова политичка убеђења или национална припадност, као нешто чиме се велича колаборационизам, морамо подсетити на то да је управо овом филму додељена прва „Патријархова награда“. На предлог блаженопочившег Патријарха московског Алексеја II установљена је ова награда која се, од стране Московске Патријаршије, додељује за учвршћивање духовно-моралних основа друштва. Поред ове, филм „Поп“, добитник је награде за најбољи сценарио 18. националног филмског фестивала „Прозор у Европу“ и Главне награде 6. московског међународног филмског фестивала „Сјајни анђео“.

• Ђакон Владислав Голић

Аурора Клауса Харе

Приче о праштању и сусретима, стварању пријатељства где се најмање очекује и међусобном разумевању, чине окосницу филмова Клауса Харе. Последњи у низу, *Писма оцу Јакобу* (Postia räppi Jaakobille, 2009), говори о људима који нас неочекивано подржавају и њиховој подршци када нам је најпотребнија. Прича говори о Лејли, затвореници која управо добија помиловање. По отпуштању из затвора, Лејли се нуди посао у усамљеној парохији и она неволно одлази. Разочарана у живот, Лејла одлучује да брине једино о себи, што јој умногоме отежава нови посао: бригу о слепом лутеранском пастору у провинцији. Свакога дана поштар доноси писма људи који траже савете, а одговарање на њих за Јакоба је животна мисија. Пастирски рад провинцијског пароха за Лејлу представља бесмислици, и она себе не проналази у улози пасторовог помоћника. У моменту када одлучује да напусти парохију, писма изненада престају да стижу и Јакоба обузима неверица. Изненада, Лејла преузима одговорност молећи поштара да симулира долазак новог писма. Она почиње да чита писмо које не постоји, а које је заправо њена лична исповест о тешком детињству, сестрином ужасном браку и убиству зета које је починила. Неочекиван обрт дешава се још једанпут, када Јакоб открива преписку са Лејлином сестром, што разрешава загонетку Лејлиног доласка у парохију.

Два потпуно различита и неочекивано испреплетана живота у којима се улога помагача и онога који тражи помоћ изненада преокрећу, стална су тема филмова Клауса Харе. Породична драма *Moja majka* (Aideistä parhain, 2005) говори о деветогодишњем дечаку Ери (Топи Марјаниеми) чији отац је погинуо у Зимском рату. Инспирисан истоименом књигом Хеики Хиетамиеса и документарним филмом Ерје Дамерта *Deča rasha* (2003), Харо је снимио *Moju majku*. Ово можда није најбољи филм који говори о проблемима светских ратова, али је свакако један од најбољих породичних драма икада снимљених. Прича је утемељена на историјским догађајима током Другог светског рата, када су шведске породице прихватиле на десетине хиљада финске деце. Као и у филму *Писма оцу Јакобу*, и овде режисер спаја два различита света. Трагично изгубивши кћер, Сигне (Марија Лундквист) и Хјалмар (Михаел Никвист), прихватају деветогодишњег дечака Еру. Ишчекујући девојчицу из Финске, Сигне бива раз-



очарана, и разочарење прераста у конфликт са дечаком. Међутим, када Еро доводи свој живот у опасност, из наизглед безосећајне Сигне поново извире материнска љубав. Пронашавши нови живот у новој земљи и породици, Еро својим присуством улива наду у Сигне да ће поново пронаћи радост породичног живота. Карактеристичан обрт срећемо и у филму *Елина – као да ме нема* (Elinna – Som om jag inte fanns, 2002). Елина (Натали Миневик) је девојчица чија породица припада финској мањини на северу Шведске. Губитком оца, Елинин живот се мења из корена, претварајући се у непрестано сећање на оца. У том сећању, она често губи осећај за реалност кријући се иза сопствене тврдоглавости и принципа. Полазак у школу мења живот деветогодишње Елине, и она се сусреће са новим ауторитетом у лицу учитељице Торе Холм (Биби Андерсон). Учитељица верује да једино добро савладан шведски језик може да осигура сигуру будућност финске мањине у Шведској. Деца која у школи говоре фински језик или пишу левом руком, кажњавају се одузимањем оброка. Када Елина пожели да помогне кажњеном дечаку Антону одричући се свог оброка, бива прекорена од Торе. Тора присиљава Елину да једе, али Елина одговара бојкотом. Учитељиchine речи: „Храна која је била добра јуче, добра је и данас, нарочито ако су деца доволно сиромашна да им је потребна помоћ државе”, смртно су увредиле Елину, и од тада између њих две почиње сукоб који се протеже кроз читаву причу. Учитељица верује у исправност својих метода, те очекује и изви-

њење од Елине. Што је Тора истрајнија у сопственим принципима, то је Елина све даља од учитељичиног ауторитета. Врхунац конфликта настаје када Елина бежи са часа у опасну мочвару, доводећи свој живот у опасност. Сплетом околности, Торина методолошка табла из зборнице послужила је новом учитељу да спасе Елинин живот, чиме аутор значајки показује да је искрена љубав према деци изнад празних флошкула и дефиниција којима се често руководимо у подизању потомства. Преокрет, типичан за филмове Клауса Харе, дешава се на крају филма, када Тора тражи опроштај од Елине. Кроз учитељичине сузе извиру емоције које нам преносе јеванђељске поруке праштања: проналажење себе кроз другог, одрицање од egoизма и сопствених заблуда, слободу од ропства друштвених стега и понекад беспотребне конвенционалности коју намећемо себи и другима.

Као студент режије Хелсиншког универзитета деведесетих година, Харо је био импресиониран кинематографијом Џона Форда и Акире Кurosаве. Његов поглед на прављење филмова је прича испричана кроз слику која није увек романтична. Када се размишљао о филму *Писма оцу Јакобу*, наметала се идеја да кућа у којој ће се снимати буде рустична, да сама по себи изражава свог станара, да буде једно са Јакобом. У филму *Moja majka* однос Сигне са Ером уноси у породицу нови живот препун емоција које Харо наглашава уз помоћ фотографије и символику. Помириење Ере и Сигне у дечјој соби трагично преминуле

кћери, пропраћено је са пуно светlostи и ветра који помера прозорску завесу уносећи нови живот. За одраслог Еру (Еско Салминен) живот представља сећање на ратно време проведено у Шведској; зато Харо режира филм *Моја мајка* са пуно преплитања прошлости и садашњости, мења улогу црно-беле слике и слике у боји која у овом филму боји прошло, уместо садашње време. Чаробна пејзажна фотографија, кроз игру светла и боје, посебно наглашава причу и говори за себе. Запажа се и контраст финских затамњених шума у снегу које оживљавају народну митологију Калевале, наспрот ветровитој шведској обали коју обасјавају сунчеви зраци нордијског лета, симболишући нову наду у живот. Приказивање лапонских пејзажа са карактеристичним мочварама уноси додатну мистификацију у однос Елине и њеног преминулог оца, чини мистериознијом и саму личност девојчице. Лапонски предео кроз камеру Клауса Харе постаје чаробно леп, али и опасан у исто време.

Изјашњавајући се као хришћанин, Клаус Харо самокритично исповеда да није увек на хришћанском путу. То му, како сам тврди, пружа могућност да сагледа свет споља и изнутра. Зато за пажљивог гледаоца може бити веома приметно брижљиво одабирање карактера из којих уметник извлачи максимум. Зато их режисер, стављајући се у улогу Ђепета који љубављује оживљава Пинокија, посматра као своја чеда и као такве их воли, баш као што писац воли



своје ликове у романима. Његови ликови, у жељи за самооткривањем, суштински покушавају да закораче у сопствене карактере. За настанак филма *Писма оцу Јакобу*, Клаус Харо може да захвали не само неоспорованом таленту који поседује, већ и уметничком осећају који не познаје предрасуде, него жељу за самооткривањем. Као и његови јунаци из филмова, и режисер жуди за изазовом непознатог, што се види из приче о пореклу филма. Наиме, почетни текст по коме је стваран сценарио, Харо је добио електронском поштом од загонетне лич-

ности иза које није постојало ништа. Била је то, како се касније открило, жена запослена као социјални радник, која је привремено напустила посао да би се посветила студијама на Филмској академији. Мимо сваке логике комерцијализованог света уметности, режисер је прихватио текст од потпуно непознате особе. Истовремено, Клаус Харо изражава искрено дивљење и захвалност према свакоме ко живи изван Финске а ко је погледао све његове филмове.

Филмови Клауса Харе су филмови о нама самима, о откривању другога и другачијега, о томе ко смо ми и какви смо када смо најслабији. Његови филмови су освојили више од шездесет награда на фестивалима широм света, укључујући и чувену награду *Инімар Беріман* коју је за живота додељивао чувени шведски режисер лично. Траговима славног режисера који је прославио скандинавску кинематографију широм света полако корача и Клаус Харо. Светлост и чудесне боје нордијске фотографије преламају се кроз биоскопско платно, разливају се кроз машту и оприснују географију предела, истичући карактере ликова о којима се прича. Оне заувек остају у сећању гледаоца као древна уметничка дела, као поларна светлост која се изненада појави на северном хоризонту, која својом пурпурном бојом подсећа на зору. Оне на свој начин пројављују тајanstvenost живота који долази зором, сада и Аурором – *Зором са севера*.

• свештеник Миодраг Андрић

Разговор са Данијем Стромбеком, добитником Прве награде нордијског филма за музику у Гетеборгу 2010.

Живот у Цркви утиче на креативност

Прва најрада нордијској филму за музику 2010. године припада је финском композитору Данију Стромбеку за „посебну тежину коју је дао емотивним тренуцима“ кроз музику за филм *Писма оцу Јакобу*. У својој музичкој каријери, Стромбек је сарађивао са многим познатим музичарима, међу којима су: Кит Џерет, Херби Хенкок, браћа Марсалис, Рудолф Серкин, Емануел Акс, Мицуко Учидо, Њујоршка филхармонија и други. Рођен је у Нарпесу, на западу Финске, где и данас живи са својом породицом. Студирао је на Кула иншишшу у Васи и Сибелијусовој академији у Хелсинкију. Издао је три соло компакт-диска: *Og voge i ūieska*, *Путолојија* и *За бесане ноћи*. Овом приликом добили смо кратак интервју поводом поменуте награде за филм *Писма оцу Јакобу*.

■ Какви су Ваши утисци о филму *Писма оцу Јакобу*?

– Када сам први пут видео филм, рекао сам себи: какав чудесан филм! Волим снажну причу, причу о праштању, ослушкивању, бризи, људској слабости... Фilm такође има одличне глумце и предивно је снимљен.

■ Да ли Вас је нешто посебно надахнуло да напишете музику за овај филм?

– Добијам инспирацију када радим на добром филму. Када се лепо снима, када је добра прича у којој су актери добри глумци, тада и ја добијам инспирацију. Обично пробам да ухватим „звук“ филма и тако пронађем музику која ће добро да се уклопи у филм.

■ Колико је важна музика у савременом финском филму?

– Све зависи, неки филмови немају много музике, зависи такође и од врсте филма. За мене је важно да музика покуша да заузме своје место у филму, да напишиш нешто што ће бити у сагласју са причом и ликовима. Са друге стране, неке сцене немају потребу за било каквом музиком.

■ Колико живот у Цркви утиче на Ваше стваралаштво?

– Мислим да живот у Цркви утиче на креативност. Православна Црква садржи много лепоте од које можете добити пуно инспирације. Важно је да се иде у Цркву, да се смерно стоји и моли, чиме добијате могућност да све што урадите у животу позитивно сагледате.

• Разговор водио свештеник Миодраг Андрић

СВЕТ КЊИГЕ

Мисија и комуницијација у раном хришћанству

Предраг Драгутиновић, Београд, Православни Богословски факултет УБ - Институт за теолошка истраживања, 2010.

Предраг Драгутиновић је рођен у Београду где је завршио основно и средње образовање. У истом граду је завршио и основне академске студије на Православном богословском факултету (ПБФ). Усавршавао се у земљама Западне Европе и Грчкој. У Швајцарској је одбрано магистарски рад у којем се бавио наративним приступом Еванђељу по Марку, а на ПБФ је одбрано докторску дисертацију: *Пуштавања хришћана као израз јединства Цркве у Новом завешту и код Апостолских ошаца* (2008).

Поменута дисертација је у измененој и допуњеној форми доступна српској читалачкој публици под насловом *Мисија и комуницијација у раном хришћанству*. Наведени спис представља резултат дугогодишњег проучавања теме и библијских језика. Ово се огледа у богатој литератури која је употребљена у истраживању, али и јасном и прегледном излагању (што је последица добро организоване методологије). Низ питања која се третирају у овом спису третирају се у контексту антике, и пре свега њене мреже путева и представа путовања, дакле прецизног сагледавања могућности и изазова са којима су рачунали и са којима су се сучили први хришћански мисионари. Овим није постављен само географско-политички оквир ранохришћанске мисије, већ и културе јудејског и греко-римског света.

Др Драгутиновић, поред истраживања путовања која су преузимали апостоли док су били још са Христом и у Његово време, нарочиту пажњу посвећује деловању и путовањима св. ап. Павла. Од нарочитог значаја су његови увиди у однос поменутог апостола према сарадницима које је имао у својим мисионарским подухватима. Занимљиво је

и значајно Драгутиновићево схватље апостолског налога (Мт 28), као и његова примена на живот апостолске и ране постапостолске Цркве, при чему потоња сагледава као основни контекст унутар којег се овај налог разумева. Самој постапостолској Цркви је посвећен значајан део овог рада, пре свега кроз призму путовања св. Игњатија Богоносца и деловање св. Клиmenta Римског. Сматрамо да дело о коме говори на убедљив начин сведочи о хришћанској бризи, љубави и јединству које су биле базичне реалности на којима се темељила хришћанска мисија, и које и данас могу, треба и морају бити основа рехристијанизације свете у коме живимо.

• Јован Блајовић



Спасење и символичко богословље Предрага Петровића

Предраг Петровић,
Симбол и спасење, Београд, 2010.

У читавој историји ортодоксне хришћанске теологије сотириологија је била кључни критеријум по коме се процењивало одређено догматско мишљење. Другим речима, да ли је конкретно учење јеретичко или православно одређивано је и одређује се управо у области која се тиче спасења. Фундаментално питање које се поставља и које се и данас поставља пред свако богословско учење јесте то да ли Бог о коме се говори може да спаси човека. Довољно је сетити се само Григорија Богослова и његове реплике Аполинарију Лаодикијском (који је говорио да приликом оваплоћења Логос није преузео и људски ум) да оно што није преузето није обожено. Уколико христологија проповеда Христа који није у стању да искупи човека – лажна је. Ако се вратимо корак у назад, исти случај имамо и са Аријем и његовим порицањем вечности Сина, тј. порицањем Његове божанске природе; дакле, сотириолошке последице његовог учења компромитују само то учење. Исти је случај и са свим догматским поставкама које су се појављивале у историји: сотириолошке импликације одређују њихову валидност. Стога је јасно зашто је приликом излагања озбиљног теолошког мишљења неопходно посебно дефинисати позицију која се тиче спасења човека. Имајући свест о томе, Ђакон Предраг Петровић,

након низа студија у којима излаже надасве оригинално богословље које је по преимућству символично, он своју прву монографску публикацију посвећује управо односу његове базичне теме – символа – и за православну мисао одређујућег појма – спасење. Петровић из библијско-богослужбено-отачких текстова не узима само наводе како би поткрепио своје тврђење, већ из њих ишчитава и ерминевтику коју примењује у изградњи свог богословског дискурса. Следећи методологију источних отаца (подразумева се да је било и изузетак међу њима) он даје притам синтезу у односу на анализу (потоњу наравно не искључује) и у ерминевтичком и у епистемичком смислу. Очекивано, он не тежи томе да изгради теолошки систем знања, не ствара системске конструкције, већ врши тематска проматрања. Као конститутивни елемент у Петровићевом светоназору појављује се и *шофижничко-богослужбено искушавање*, које заправо одређује теме којима се бави. По среди је бег од *схоластичке логике ка богослужбеној словесности*.

Конкретно, у књизи *Симбол и спасење* Предраг Петровић (користећи поменуту методологију и наведене изворе) најпре говори о појму символа у свим његовим аспектима, одн. излаже основе хришћанског символизма (уз осврт на нека погрешна поимања символа), како би, преко разматрања односа символа и спасења, на крају показао да је символ фундус православне теологије, одн. символично богословље најприроднији начин црквеног мишљења. Укратко, символ се разоткрива као *бојоустановљена реалност* унутар које се бого沃尔но (израз П. Петровића) реализује људско постојање, али из које извире и истинско човеково расуђивање. Богослужбени символизам Цркве је једино *месно* (тόπος) где је могућа синергија Бога и човека, која је, као што знаамо, неопходна за пуноћу људског живљења, једном речју, неопходна за обожење човека. Исклучиво у том контексту могућа је *шеолођа* која доследно спроводи своју функцију, а то је, присетимо се Симеона Новог Богослова, потврда човека као *иконе Божије*: „Исправно умујући и уједно исповедајући оно што је Божије, он (онај који умује) показују да носи лик Саздатеља...“ [II Богословска беседа, 3]

Блајовић Пантелић



Већина хришћана Божић прославила по „новом“ календару

Већина хришћана западне хемисфере прославила је Божић по *јрађанској* календару.

Поред њих, Божић је 25. децембра прославила и већина помесних Православних Цркава.

Патријарх васељенски Варголомеј је у својој Божићној посланици за 2010. годину, осврнувши се на мрачну светску атмосферу – у којој преовлађују различити проблеми финансијске, социјалне, моралне и духовне природе, који генеришу фрустрације, горчину, анксиозност и страх – упутио на веру у оваплоћеног Христа као на оно у чему треба тражити ослонац у овим смутним временима. Како је патријарх истакао, Божије стање о свету не односи се само на вечност већ и на свет у садашњем стању: ову димензију Оваплоћења посебно треба истаћи ове године, када постоји безбрз незапослених, сиромашних, бескућника, младих људи који не могу да остваре своје жеље и наде; стога сви ми, као хришћани, својом потребитој браћи и сестрама дугујемо не само „хлеб надсуштни“, тј. Христа, већ и свакодневни хлеб потребан за опстанак и све што је „потребно за тело“.

У истом духу верницима се обратио и Патријарх Александријски и папа целе Африке Теодор II, посебно се осврћући на судбину афричке сирочади, која поред сиромаштва, болести, глади, неписмености и рата додатно страда у најстрашнијој катастрофи која је Африку задесила од времена ропства – пошасти сиде. Патријарх Цркве Кипра Хрисостом II позвао је народ и владу на јединство пред проблемима који су настали услед турске окупације североистока Кипра и охрабрио њихову веру и наду у мир и поновно уједињење раскомадане земље.

Римски папа Бенедикт XVI је у свом божићном обраћању верницима критиковao тоталитарне режиме и изразио наду да ће Божић донети утешу хришћанима који страдају у Ираку и на читавом Близком истоку. У божићној поруци генералног секретара Светског савета цркава др Олава Ф. Твеита истиче се да су данашње прилике сличне онима из времена у којем се родио Христос: свуда је присутан контраст између сиромаштва и богатства, тираније и

правде, бруталног насиља и искрено помирења.

Божић су, упркос позивима на мир које су упутили црквени великоđо-стојници, обележили немили догаđаји – бомбашки напади на хришћана у Нигерији и на Филипинима, мотивисани верском мржњом, у којима је страдало више десетина људи.

Нови филм: *Тајне Исусове молитве*

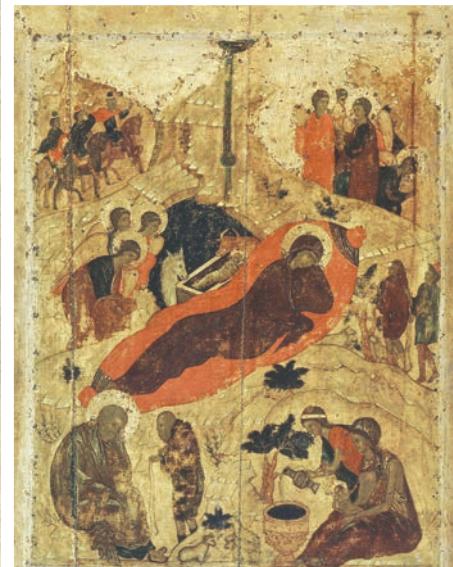
Савременом свету непозната древна хришћанска молитва, која се користи још од апостолског доба и која је код православних хришћана и данас у употреби, тема је новог филма и књиге који ће се у јавности појавити почетком 2011. године.

Др Џон Антони Макгакин, професор раноцрквене историје и византијских студија на Универзитету Колумбија (Њујорк), православни свештеник који служи у капели Св. Григорија Богослова на Менхетну, и др Норис Чамлеј, писац и медијски продуцент, прате трагове Исусове молитве и по први пут на филму представљају скривене отшелнике, монахе и монахиње који нам откривају ову једнодневну молитву. Филм о Исусовој молитви је сниман у древним пустинјачким насеобинама расутим широм православног света.

Путовање започиње у древном манастиру Св. Антонија у горњем Египту, наставља се у манастиру Св. Катарине на Синају, одакле нас преко Свете Горе аутори воде у Трансилванију, а затим у Кијево-Печерску Лавру и Сергијев Посад. Аутори овим филмом поручују да, будући да се већина људи данас не може повући у пећину или манастир где би могли да се предају созерцању и непрекидној молитви, решење могу пронаћи у интегрисању молитве и созерцања у свакодневном активностима: као што је апостол Павле предложио, молимо се непрестано.

Предговор за књигу *Тајне Исусове молитве: искуство Божјеј јарисава и ходочашће у срце древне духовносћи*, која ће пратити филм и која ће појавити почетком фебруара 2011, написао је Патријарх васељенски Варголомеј.

Инсерт из овог филма могу се погледати на <http://www.youtube.com/user/thejesusmystery>. Филм је од 15. децембра доступан у САД преко IPTV, „видео на захтев“ сервиса. Биоскопска премијера почиње ускоро, док се у априлу 2011. очекује DVD издање.



Москва

Изложба посвећена Андреју Рубљову

У Третјаковској галерији у Москви, 21. децембра, отворена је изложба „Андреј Рубљов: подвиг иконописања – ка 650-годишњици рођења великог уметника“.

Руски Патријарх Кирил се у свом обраћању организаторима и учесницима изложбе осврнуо на димензију иконе као сведочанства Оваплоћења, нагласивши посебан значај иконописачког доприноса преп. Андреја Рубљова и благословивши ову изложбу.

Изложба ће бити отворена до 27. фебруара 2011. године, а на њој ће, поред Рубљовљевих икона, бити представљени и илустровани рукописи као и фрагменти монументалног сликарства пронађени током недавних археолошких истраживања.

Авганистан

Служба у ратом захваћеном подручју

Протојереј Џером Цвиклиски, војни капелан Америчке ратне морнарице и клирик Православне Цркве Америке, и презвитер Кристофер Муди, војни капелан Националне гарде и клирик Грчке Архиепископије за Северну Америку, обилазиће Авганистан током децембра 2010. и јануара 2011. године, како би служили Литургију за војнике православне вере који се налазе на авганистанском ратишту. Поред редовних

КРОЗ ХРИШЋИНСКИ СВЕТ

недељних и празничних богослужења, оци ће Божанствену Литургију по потреби служити у било који дан.

САД

Парохија храни стотине људи сваке седмице

Отац Џон Хамати, клирик Антиохијске Патријаршије, свештеник парохије Св. Георгија у Орланду (САД), 2009. године је основао кухињу за бескућнике у којој се сваког петка деле бесплатни оброци за оне које о. Џон назива „наша бескућна браћа и сестре“. Волонтери из парохије сваког петка припреме храну за између 150 и 200 бескућних и гладних људи, жена и деце. Оброци се послужују на отвореном, испред цркве. „Да бисмо испунили заповест Господњу да волимо, најлакше је да почнемо од оних који су нам у близини“, каже о. Џон.

Румунија

Православно саветовање

Тридесет представника православних образовних установа окупило се средином новембра 2010. године на Богословском факултету „Андреј Шагун“ у Сибију, у Румунији, како би дискутовали на тему „Екуменски покрет у богословском образовању и животу Православних Цркава“. Дискусијом је председавао митрополит Генадије из Васељенске Патријаршије.

Према саопштењу које је издато на завршетку консултација, „међу помесним Православним Црквама постоји званично слагање по питању уопштеног православног екуменског ангажмана. Међутим, између православних постоји велика различитост мишљења у односу на међухришћански и међуверски дијалог. Ово показује да још увек нема једнодушног православног богословског разумевања како се треба односити према другим хришћанима и према другим верама. Православне Цркве би своје богословске установе требало да користе као академске лабораторије у којима би се покретала расправа о актуелним темама у екуменским круговима.“

Потребно је предузети такав подухват који би у ово укључио све православне гласове, нарочито оне који се највише супротстављају дијалогу.“

Бискупи Ирака у Европском парламенту

Тројица ирачких бискупа, из древноисточних Цркава које су у заједници са Римом, 14. и 15. децембра посетили су Европски парламент, како би европским посланицима предочили стварну слику стања у својој земљи. Бискупи желе да европске политичаре упознају са страдањима хришћана у Ираку. Хришћанство је у данашњем Ираку присутно још од апостолске проповеди. Међутим, број хришћана у Ираку се убрзано смањује: у 2003. години популација ирачких хришћана је износила 1.300.000 душа, док се на крају 2010. године тај број смањио на мање од 350.000 људи, јер су многи избегли у суседне земље како би се спасили од прогона и одмазди.

Њујорк

Богослужење на „нултој тачки“

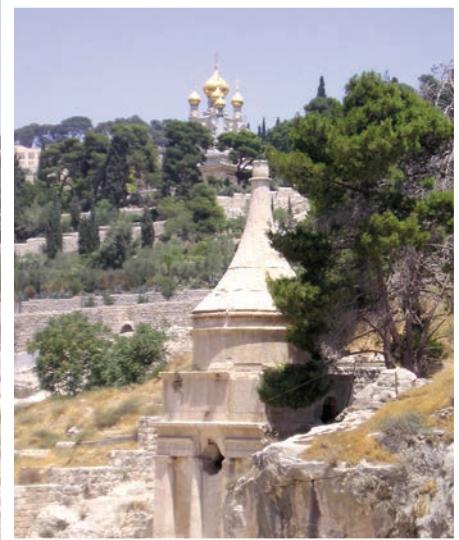
На месту где се некада налазила црква Св. Николаја Мирликијског у Њујорку, срушена 11. септембра 2001. године (када се на њу обрушила јужна кула Светског трговинског центра), уочи празника Светог Николе служено је празнично бденије. Овај храм Грчке Православне Архиепископије за Северну Америку једини је богољобља срушена 11. септембра и – премда је већина порушених грађевина обновљена – све је даље од своје обнове, јер градске власти желе да је изместе даље од здања Светског трговинског центра.

Велика Британија

Снага личног позива

Више од 150 хиљада људи се вратило у Англиканску цркву од прве „Недеље повратка Цркви“ организоване 2004. године. Бискуп Хертфорда, Пол Бејс, похвалио је ову акцију: „За стотине парохија и за десетине хиљада хришћана, „Недеља повратка Цркви“ је постала нешто што се понавља сваког септембра. То је најкраћи корак у евангелизацији – да позовете некога кога знате на оно што волите – Хоћеш ли са мном у цркву? Из године у годину хиљаде људи одговарају позитивно.“ Истраживања су показала да су између 12 и 15 процената „поврат-

ника“ постали активни чланови Цркве шест месеци после „Недеље повратка Цркви“ 2007. године.



Израел

Хришћани чине два процента становништва

Како пишу израелске најтиражније новине на енглеском „Jerusalem Post“ (23. децембра 2010. године), подаци државног Бироа за статистику показују да хришћанска заједница државе Израел чини око 2% укупног становништва, односно 157.000 људи од укупне популације од 7,5 милиона. Око 80% израелских хришћана су Арапи. Већина хришћана Израела припада Православној Цркви; за њима по бројности следе припадници древноисточних Цркава.

Нови превод Светог Писма у електронском облику

Међународни издавач Зондерван је 21. децембра објавио електронску књигу поправљеног превода Нove међународне верзије [NIV] Светог Писма.

И раније је Свето Писмо објављивано у дигиталном формату, али ово је први пут да је електронско издање објављено пре штампаног.

• Срећко Лешковић, теолођ

ИЗ ЖИВОТИ ЦРКВЕ

У Новом Саду

Двадесет година архијерашке службе

Поводом двадесетогодишњице служења Владику Иринеју на трону Епископа бачких, у четвртак, 23. децембра 2010. године, уприличена је свечаност у новосадском Студију М. Ретроспективом протекле две деценије живота Цркве Божје у Бачкој, беседом Епископа јегарског Порфирија и пригодним програмом обележен је овај значајни јубилеј. Своме архијерашту, као мало уздреје, свештенослужитељи, катихете, вероучитељи и полазници веронауке из Епархије бачке уручили су велико архијереско одјејање, крст и панагију, и малу икону Рождества Христовог. Благословивши своју духовну децу, браћу и саслужитеље, Владика Иринеј је заблагодарио свима на овом неочекиваном сусрету.

У Мостару

Повратак Епикопа

Високи представник за БиХ Валентин Инцко, са својим сарадницима, посетио је манастир Житомислић, градилиште Саборне цркве Свете Тројице и Стару цркву у Мостару. Високи представник оцијенио је да повратак Епископа захумско-херцеговачког Григорија у Мостар има изузетан значај; „Повратак владике Григорија у Мостар има велики значај, јер ће се на тај начин сигурно још породица вратити у овај град”, рекао је Инцко. Високог представника су дочекали игуман манастира Житомислић Данило Павловић и старјешина Саборне цркве у Мостару Радивоје Крљуљ.

У Трсту

Слава српске цркве

Прослава Преподобног Спиридона Чудотворца, храмовне славе српске цркве у Трсту, започела је служењем бденија које је служио Митрополит загребачко-љубљански Јован, уз саслужење свештенства подручне епархије и госта - грчког архимандрита из Трста. На литургији је певао хор из Српских Моравица.

У Београду

Руски Некрополь

Заменик градоначелника Београда Милан Кркобабић, амбасадор Русије у Београду Александар Конузин и старешина цркве Московског подворја Виталиј Тарасјев, потписали су Протокол о сарадњи на пројекту „Руски Некрополь“. То подразумева реконструкцију четири парцеле на Новом гробљу у Београду, са 787 гробова руских емиграната, као и реконструкцију Иверске капеле и костурнице на Новом гробљу где су сахрањени руски војници који су погинули на балканским просторима током Првог светског рата. Реконструкцију гробних парцела, Иверске капеле и костурнице на Новом гробљу, финансираће руска предузећа. Отац Виталиј Тарасјев је рекао да ће овим пројектом „Руски Некрополь“ постати меморијални комплекс, и да ће Иверска капела, која је саграђена као копија капеле у Москви, али је порушена 1931. године, бити реконструисана.

У Новом Саду

Семинар о Холокаусту

У великој сали покрајинске скupштине у Новом Саду одржан је други по реду семинар о Холокаусту, који су организовали Јеврејска општина Нови Сад и Центар Симон Визеншал из Јерусалима. У семинару су учествовали многобројни наставници, вероучитељи, професори историје, књижевности и филозофије, као и ученици и студенти. После поздравних речи које је сабранима упутила др Ана Френкел у име организатора, предавање на тему *Да ли је учење о Холокаусту још увек релевантно* одржао је амбасадор Израела у Србији, Његова Екселенџија Артур Кол.

Преподневни део семинара завршен је предавањем Епископа бачког Иринеја на тему *Холокауст са сијановишта Православне Цркве*.

У Добоју

Сјећање на прогон Срба

Владика звонничко-тузлански Василије служио је у храму Светих апостола Петра и Павла парастос жртвама концетрационог логора у Добоју, у знак сјећања на почетак прогона Срба. Овај догађај обиљежен је у организацији Одбора Владе

Републике Српске за неговање традиције ослободилачких ратова, Центра за културу и образовање у Добоју и Српске православне црквене општине Добој. „Ту је страдало преко 50 000 православних Срба из Херцеговине, Подриња и других простора ондашње БиХ. Они су били као невина јањад која иде на клање само зато што су православне вјере и српског националног бића“, истакао је у бесједи владика Василије. Након помена положено је цвијеће у спомен костурници која се налази поред цркве светих апостола Петра и Павла, где је и одржано слово о жртвама. Потом је одржана академија у просторијама Центра за културу и образовање у Добоју. Концетрациони логор у Добоју је формиран од стране аустроугарских власти 27. децембра 1915. године са циљем да се становништво пограничне зоне Подриња, Источне Херцеговине и Црне Горе уклони са својих вијековних огњишта.

У Епархији средњоевропској

Помоћ за Краљево



На основу извештаја који су по распису Епископа средњоевропског Константина пристигли Епархијској канцеларији до 13. децембра, у Епархији је на име помоћи страдалима од земљотреса у Епархији жичкој скупљено више од 50.000 евра. Апелу за прикупљање средстава за помоћ Епархији жичкој су се придружили и Џ.К.В. Принц Владимир и Принцеза Бригита Кађорђевић. Епархија средњоевропска захваљује свим приложницима и жели им свако добро од Господа!

Вјєчнаја памјат

† Монахиња Марина Пантeliћ

„Имам жељу умрети и са Христом бити, што је много боље“ (1. Флп 1,23). Овим речима св. апостол Павле казује да смрт веома доприноси животу у Христу, који има свој почетак још у земаљском, телесном животу, а савршенство поприма у будућем, у мери у којој се изобрази у свакој души људској. Једна од тих благословених душа била је и монахиња Марина, која је прихватила призив Господа, и Његово обећање да ће довека бити са хришћанима, и размишљајући о томе допустила је да у њој порасте добро семе љубави Божје, која нагони да човек свој кратак живот посвети Њему.

Као Слободанка Пантeliћ рођена је 12. августа 1946, на дан спомена Св. апостола Силе и Силуана и Преп. Мајке Ангелине, у селу Риђевишици, надомак Крушевца. Била је најмлађе дете благочестивих родитеља Смиљка и Тонке, који су поред ње имали још два сина и три кћери. Примери њене две сестре, монахиње Меланије и Макрине и брата монаха Дионисија, као и савети монахольубиве мајке Тонке, која је од свег срца благосиљала децу на ангелски живот, и богољољачко окружење у којем је одрасла, помогли су да Слободанка осети духовно сродство са Спаситељем, који јој је подарио живот и призвао да ступи на уски пут иночког живота.

Са 19 година одлази у манастир Св. Димитрија, у Дивљане, код Беле Паланке, под духовно руководство игуманије Дарије. Ту је заједно са другим сестрама, међу којима су биле њене две рођене сестре, почела да се труди да постане жива икона ангелског живота на земљи, радећи, трудећи се и подвизавајући се душом и телом, добијајући зауврат смирење срца. Даноноћно се удаљавала од земног, упркос бригама и тешкоћама тог, у тадашњој Србији, специфичног времена, и приближавајући се небесном, старала се да достигне идеале монаштва – добровољно сиромаштво, девственост и послушност, да би преко њих задобила молитву. На ком се год послушању налазила, трудила се да непрестано призыва Женика Христа, безгласно вапијући: Господе Исусе Христе, Сине Божји, помилуј ме грешну. Тако су младе душе, попут мати Марине, успеле да, можда најтеже искушење тога времена, комунизам, не пресече живоносан ток манастирског живота, када је духовно осиромашени народ лутао пустињом савременог живота без Бога. После неколико година, као искушеница прелази у манастир Рођења Пресвете Богородице, у Височку Рјану, у сестринство схи-монахиње Евгеније, где је духовник био њен брат, јеромонах Дионисије.

По благослову епископа Василија, 1974. са братом прелази у манастир Светог Преображења (Липовац). Њиховим доласком оживљавају замрли духовни токови, враћа се некадашњи сјај манастира и обнавља богати литургијски живот. Покрај бисерне Светостеванске реке, у подножју стрмих падина Лесковика, у једној надвременској тишини, мало сестринство наставља би векова дугу историју манастира, придружује се низу његових црноризата, даје нови живот запуштеним зидинама, фрескама и иконама, темељи се у прошлост, садашњост и будућност древне светиње, која је одувек била чврст бедем Православља, одолевајући искушењима бурних времена.

Једно од svoјих послушања, шивење, мати Марина је усавршавала у овчарско-кабларском манастиру Никољу, а и у Америци, где је боравила 4 месеца у српском манастиру Рођења Пресвете Богородице, код тадашње игуманије Евпраксије (у великој схими Ефросиније). У славу Божју, а на корист Цркви и обитељи, кроз њене руке је прошло мноштво мантија, одежди и других неопходних ствари за богослужење. Њена изразита љубав према цвећу учинила је да овај манастир постане оаза



усред стрмог сивила стена, која ће не само духовношћу, већ и изгледом напајати жедне душе. Своју тихост, кроткост и топлину духа показивала је нарочито према поклоницима манастира, јер је сваког примала као Христа, кога треба угостити и одморити. Поред многих дарова којима ју је Господ обдарио, појањем је као најсавршенијом формом музике, преко којег човеков глас, као најстарији и најоригиналнији инструмент производи благопријатне тонове, највише величала име Божје. Највећи чувари и извођачи црквеног појања били су и остали наши свети манастири. Тако је и мати Марина била једна од карика у неговању и предавању песме долазећем нараштају.

У овај живот долазимо не својом, већ Божјом вољом, а исто тако и одлазимо из њега. Али не знајући тај тренутак одласка, треба сваког часа да очекујемо тај позив, да бисмо завршили овај живот као следбеници Божји. Монахиња Марина се, после страдања од тешке болести, упокојила 17. априла 2010, на дан Св. Јосифа Химнографа, у својој 64. години. Истинита је она реч да човеков живот познајемо по томе како он умире. Лик мати Марине је био миран пред кончину, као да је послушкивала шапат Божји, који је призива себи. Нека је Јагње Божје упиše у књигу вечног живота и прослави са свима Светима својим, као што је она у земном животу прославила Њега и делом, и молитвом, и песmom. Амин.

• Архимандрит Дионисије и
иуманија Меланија са сеспринсом Светославанске обиљељи

† Богдан Петровић (1923–2010)

Богдан Петровић је рођен 1923. године у Кленку. Имао је седам година када је почeo да стиче хорско искуство. Певао је у једанаест световних и седам црквених хорова.

Након дипломирања на Ветеринарском факултету, дошао је за професора Пољопривредне школе у Шапцу. Радио је у Ветеринарској станици, био инспектор ветеринарске службе, а од 1962. предавао је у Медицинској школи. Професор шабачке Више пољопривредне школе постао је 1980. године. Код свих својих ученика остао је упамћен као строг и правичан педагог. У пензију је отишао 1. октобра 1988. године.

Сахрањен је 28. новембра 2010. године у Кленку, уз песму Мешовитог црквеног хора „Свети Јован Богослов“, чији је бас био последњих петнаест година. Последње слово одржао му је хориста, протојереј-ставрофор Марко Павловић.



ДОБРОЧИНСТВО

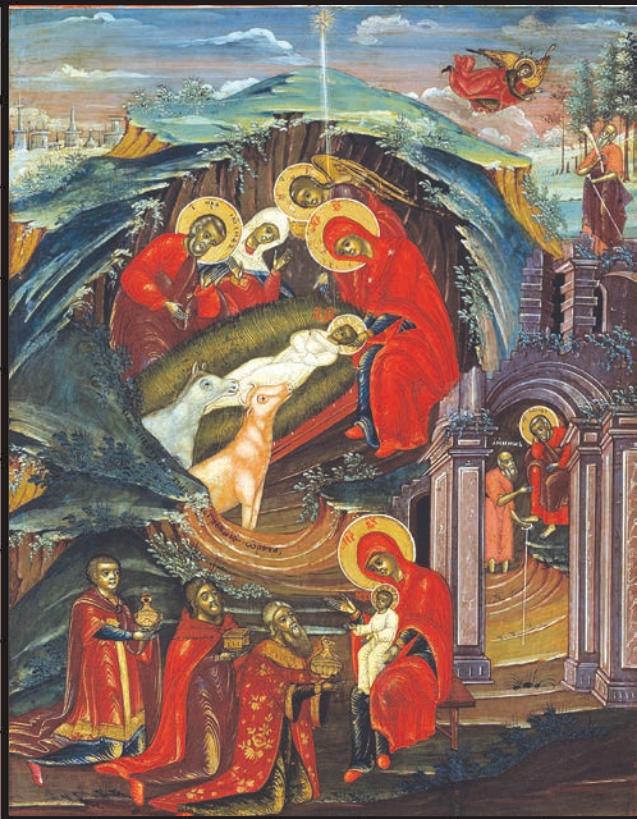
Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

**ВАСКРС
У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ**

13 - 28. април 2011. год.

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

ИЗВОДАЦА	ВЕРОВАНО	ИСПУЛЧЕНИ ДЕТАЛЬ НА ТКАНИНИ (ЛАТ.)	КРИПТОН	НАЧИННИ ШИВЕЊЕМ	ПРЕКРИВЕНОСТ ШАРАМА	ЛИЧНОСТ ИЗ ГОСПОДЬЕ ПРИЧЕ (ЛК 18,10-14)	ТОГ ТРЕНУТКА	ПОРУКА ЧИТАОЦИМА „ПРАВОСЛАВЉА”
НАЈВЕЋА МОГУЋА ВРЕДНОСТ (ЛАТ.)								
ИЗВРШИТИ ОГЛОДЊУ ЦВЕТА								
8. ИЗ 13. СЛОВО АЗБУКЕ		ЗАКОНОДАВСТВО ОД ПЛАТНА						
ВРСТА ЛИРСКЕ ПЕСМЕ (ГРЧ.)		ТЕНОР						
АТЛЕТИСКИ КЛУБ		ТРИНА			ОСТРВО			
ИЗВОДАЦА	ОДГОВОР НА ВОЗГЛАС ПРЕДМЕТИ ЗА ОБУВАЊЕ	ЦРНЕ БУБУЛИЦЕ			ОДЈЕК КОРАКА			
ПРАЗНИКУ НЕДЕЉУ ПРЕД БОЖИЋ		ЛАНЕНО УЉЕ САВИТИ СВЕ РЕДОМ		Б. Ж.	ЛАЙЧИК СТАТУС			
ПОСТОЈАТИ								
УГРИСТИ				ВОДОНИК		ЖИТЕЉКЕ АСИРИЈЕ	НИТОН	СТАВЉАТИ КУЛИНАРСКЕ НАДЕВЕ
ЧИНЈА, ЗДЕЛА		ЗАЧИНСКА ВИЉКА ХЕКТО-ПАСКАЛ		АТИНСКИ ДРЖАВНИК, ПРАВЕДНИ				СУСЕДНА СЛОВА У АЗБУЦИ
ПРВО СЛОВО	ПРИЧЕШЋЕ (ГРЧ.) ТРОЧЛАНЕ ЦЕЛИНЕ (ГРЧ.)							ОЗНАКА НА ПРОИЗВОДУ ЗА ЛАКО (ЕНГ.)
ИЗВОДАЦА	ТРОДЕЛНЕ ИКОНЕ РУСКИ ПИСАЦИ БОРИС					ЛИТАР	ИСТОК	ГУРНУТИ
ПРИЈАТЕЉЕВАЖНА				МЕСТО КОД ДЕСПОТОВИЦА Ш. Т.		МОЛИБДЕН	СИЈАМСКА МАЧКА	
ПРВИ И ТРЕЋИ САМОГЛАСНИК		АМПЕР ПЕСНИК ШАНТИЋ	РАГАСТОВИ ЈЕЗЕРО У ФИНСКОЈ					УРУГВАЈ
СКУПИТИ СЕ У ЈАТО				МЕСТО КОД ДЕСПОТОВИЦА Ш. Т.				ОСНОВЕ ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ
ГЛАВНИ ГРАД ЕСТОНИЈЕ								
ДРЕВНИ НОРДИЈСКИ КЊИЖЕВНИ СПОМЕНИЦИ		АНКЕТИИ ОДБОР АМБАЛАЖА	ДОМ СТУДЕНТА ДЕО УСТАНОВЕ, СЕКТОР		ПРИПАДНИЦА АРКТИЧКОГ НАРОДА ЕЛЕКТРО	УСАМЉЕНИ КАМЕН (МН.) РАСКРСНИЦА (ЕНГ.)		НА ТОМ МЕСТУ ЛУЧКИ ГРАД У ИТАЛИЈИ
ВЛАСНИЦА НАЈБОЉЕГ РЕЗУЛТАТА								ТЕМПО ИМПЕРАТОРКА
НЕУТРОН	ШАХИСТА, ВАСИЛИЈ ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА							
УЗВИК БОЛА			ЕНЕРГИЈА АРМИЈА		РЕЗУЛТАТИ РАДА ТОНА			
ПРЕМА		ОДБРОЈАВАТИ ТАКТОВЕ						



МИРБОЖИЛИ ХРИСТОС СЕ РОДИ



www.atvbl.com

РУСИЈА
ИЗДАЊЕ

КОСОВСКЕ СЛЕТНИЋЕ

Косово није само једна книтка, један историјски догађај, ни само једна територија. Косово је испит из скетосакла и националне и керске скести срба. Манастири српске православне цркве склоци су једне историје и постојања једне нације. ТК логос имала је прилику да сними серијал посвећен најзначајнијим српским скетнијама Косова и Метохије.

ЛОГОС
ТЕЛЕВИЗИЈА

www.logostv.org.rs

ТЕЛЕВИЗИЈА ЛОГОС
ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ЖИЧКЕ

Тел/факс: (037) 717 370
моб: (062) 80 55 636

ПРАВОСЛАВНА
КЊИЖАРА-ГАЛЕРИЈА

БЛАГОДАРНИК

Београдска 33, Београд
011/3244-038

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
„GPS“ - сателитска синхронизација

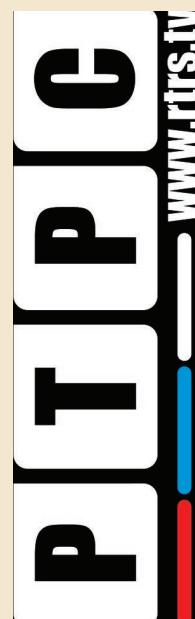
063/ 315 841

МЈ 011/ 30 76 245; 30 76 246
ИНЖЕЊЕРИНГ
Земун, И. Цанкара 9/29 www.mj.rs

МАНДИЋЕ
КАРДИТИ
ПРСЛУЧИ

КРОЗАЧКИ САЛОН
ГРУЈОВИЋ
ЗМЈАЈ ЈОВИЋА 1 ДУЧАНА

ВЛАСНИК
ВЕРА ГРУЈОВИЋ 032/818-195 032/819-221
066/98-31-786



1. НАЈНОВИЈЕ! ЕЛ ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (као у Русији, Гриз и Светогорци, а код Срба до пада Деспотовине) - са програмирањем и откнуцавањем часова, а по избору, и са могућношћу даљинског управљања.
ПРЕДНОСТИ у односу на ЗАПАДНИ начин звонења: 11.) Звонење не потреса звоник; 12.) Знатно више звона може да стане у исти простор; 13.) Укључивам, односно искључивам, звонење истог тренутка, односно престане. 14.) Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније; 15.) Потрошња ел. енергије је ниска, ако престане ел. напајање, и дете може са лакобом ручно звонити. 1.6.) Погодно је за сваковрсно програмирање, а са више звона, могу се ручно, али и програмирано изводити мелодије - без додатних чекића и ел. магнета. Ел. звонење радијум и на ЗАПАДНИ начин.
2. ЧАСОВНИЦИ- тачни усекунд и још сами прелазе на "зима-лето" време.
ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ Е-mail: szeljko7@verat.net "ЖЕЛ-МИР"
026/312 752: 064/920 5 851: 064/20 80 145 zelmir.rsoace.com

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА

ШИРОК ИЗБОР
ПОЛИЕЛЕЈА - ХОРОСА
- РАЗНИХ СВЕЋЊАКА

ЛИГРАП Доо

34312 Белосавци, Топола

тел./факс +381 34 6883 502

моб. +381 63 602 536

+381 65 8073 135

www.ligrap.com

e-mail: livnicaligrap@yahoo.com



АМФИА

Двадесет нових модела на нашем сајту!
www.amfia.rs



ЦРКВЕНА УМЕТНИЧКА
КРОЈАЧКА РАДИОНИЦА АМФИА

Ибарска 40, 37000 Крушевац
Лела Белушић, власник
037/491-138, 064/167-9082
Никола Јоцић, заступник за Београд
063/228-688, 064/800-1322
е-маил: informacije@amfia.rs
вебсайт: www.amfia.rs



ИЗРАДА КРСТОВА
од 0,5 до 5 т са и без позлате

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА
ЗВОНА
програмирано и даљинско управљање
ТОРАЊСКИ
ЧАСОВНИЦИ - ИЗРАДА И РЕПАРАЦИЈА
ОЗВУЧЕЊЕ ХРАМОВА

(унутрашње и спољашње)

200 година традиције и искуства

ЛИВНИЦА ПОПОВИЋ

Београд Ресавска 88

064 1860-076

063 1095-136

факс: 011 2657-857

www.livnicazvona.com



Нова Škoda Yeti СПРЕМНИ ЗА ПУСТОЛОВИНУ?



већ од
14.100 €

Аутокомерц В.С. Бања Лука

Овлаштени Шкода трговац
Булевар Српске војске 13, 78000 Бања Лука; Тел. +387 51/310 130; www.autokomercvs.com

И ЗА 2011. НАЈБОЉИ ПРАВОСЛАВНИ
ПОДСЕТНИК, ПЛАНЕР И КАЛЕНДАР!
С БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ



ПРИНЦИП ПРЕС

СРБИЈА
НАЦИОНАЛНА РЕВИЈА

11000 Београд, Цетињска 6; +381 11 322 70 34; 324 56 21
www.turistinfosrbija.com, www.nacionalnarevija.com



**ЗИДНИ
ПРАВОСЛАВНИ
ПОДСЕТНИК**
48x45 см, 26 страница



**ПРАВОСЛАВНИ
ПЛАНЕР 2011.**
8x14 см, 120 страница



ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2011.

Православни
Подсетник и Планер
за наредну годину, у
осам верзија, са осам
највећих српских
крсних слава на
насловној страни.
Са кратким житијима
светих за сваки дан, духовним поукама,
простором за ваше забелешке. Лепо,
практично, поучно. Проверено!
Потражите за себе и дарујте пријатељима!

17,5x25 см, 400 страница

Специјални попуст за читаоце "Православља".
Позовите „Принцип Прес“!

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА

ЕПАРХИЈА НИШКА

ПРОИЗВОДНИ ПРОГРАМ И ПРОЈЕКТИ

Производни Програм и Пројекти Епархије нишке има највећу понуду свих црквених артикала у Србији. Постоји и делује као црквена јединица више од десетине. Има капацитете који у потпуности могу да опреме храм и свештенство а због свог великог асортимана у могућностима смо да испунимо све захтеве! ППИП Епархије нишке је једина производна и дистрибутивна институција Српске Православне Цркве која нуди преко 5000 црквених производа.

ЕПАРХИЈА НИШКА,
ЕПИСКОПСКА 3,
18000 НИШ, Србија

Тел: +381 64 800 4334
+381 64 800 4333
+381 64 800 4345

Манастир Св. Роман,
37202 Ђунис, Србија
Тел: +381 37 867 211

www.spc-ppip.org
eparhijaniska@spc-ppip.org

Највећи избор свих црквених утвари у Србији

